

Møte onsdag den 7. november kl. 10

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n (nr. 10):

1. Spørretime
 - muntlig spørretime
 - ordinær spørretime (nr.1)
2. Redegjørelse av utenriksministeren om WTO-spørsmål i forkant av ministerkonferansen i Qatar
3. Referat

Presidenten: Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Senterpartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Eli Sollied *Øveraas* i dagene 8. og 9. november
- fra representanten Hallgeir H. *Langeland* om velferdspermisjon i dagene 14. og 15. november

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentantene, for Møre og Romsdal fylke Ola T. *Heggem* og for Rogaland fylke Ingrid *Fiskaa*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

S a k n r . 1

Spørretime

- *muntlig spørretime*
- *ordinær spørretime*

*Muntlig spørretime***Presidenten:** Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjeringsmedlemmer vil møte til muntlig spørretime:

- statsminister Kjell Magne Bondevik
- statsråd Kristin Clemet

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

De representanter som i tillegg til de forhåndspåmeldte ønsker å stille hovedspørsmål, bes reise seg. –

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Jens Stoltenberg.

Jens Stoltenberg (A): Arbeidsledigheten i Norge er lav. Jeg vil gjerne stille spørsmål om det til statsministeren, for jeg er sikker på at han er enig i at det er bra – det er bra for norsk økonomi, og det er bra ikke minst i kampen for sosial rettferdighet. Desto viktigere er det at vi er på vakt når vi ser tegn til økende ledighet, slik vi nå ser innenfor industrien og enkelte deler av norsk konkurranseutsatt virksomhet. Og desto viktigere er det at vi bidrar til at de som ikke er i jobb, kommer i arbeid. Derfor har Arbeiderpartiet i sitt forslag til statsbudsjett lagt fram mange og omfattende tiltak for å gjøre det lettere for folk å komme i jobb – tilskudd til bedrifter som tar inn utsatt arbeidskraft, opptrapping av særskilte arbeidsmarkedstiltak og egne programmer for å få uføretrygdete tilbake i

arbeidslivet. Dette mener vi er spesielt viktig når vi nå ser tegn til økende ledighet, og når vi nå diskuterer hva vi skal gjøre for å bekjempe fattigdom.

Mitt spørsmål til statsministeren er om han er enig i det som kalles arbeidslinjen, satsing på å få folk i arbeid, både for å unngå ledighet og for å bekjempe sosial urettferdighet.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det kan jeg uten videre si ja til. Samarbeidsregjeringen står for arbeidslinjen. Vi ønsker full sysselsetting. Vi ser arbeidsledighet som et onde. Vår politikk vil være rettet inn mot å holde ledigheten så lav som mulig. Jeg kan også si at det skatte- og avgiftsopplegg som Samarbeidsregjeringen vil presentere i sitt forslag til endring av statsbudsjettforslaget fra Stoltenberg-regjeringen på fredag, vil ha en profil av å være bedriftsvennlig og bidra til nyskaping og til verdiskaping. Det er den måten vi best kan holde folk i arbeid på. I tillegg er vi opptatt av at familier med dårlig økonomi, som også ofte skyldes ledighet, skal hjelpes ut av denne situasjonen. Det er bakgrunnen for at Samarbeidsregjeringen har tatt tak i fattigdomsproblemet. Vi vil i vårt forslag til budsjett på fredag også presentere våre første tiltak i kampen mot fattigdom i vårt eget land.

Jens Stoltenberg (A): Jeg takker for svaret.

Jeg er glad for at statsministeren så tydelig slutter seg til arbeidslinjen i kampen mot fattigdom og i kampen for å bidra til at flest mulig er i arbeid, og oppfatter det også som et signal om at man ikke planlegger kutt i arbeidsmarkedstiltak eller andre tiltak som bidrar til å hjelpe folk inn i arbeidslivet. Imidlertid opplever jeg at de varslede endringene i sosialhjelpssatsene som Regjeringen kom med i går, bryter med arbeidslinjen, for der sier man at alle stønader, alle former for trygd, attføring, barne-trygd, uføretrygd, skal regnes med når sosialhjelpen fastsettes. Det er ett unntak, og det er kontantstøtten. Og det innebærer at f.eks. en enslig forsørger som forsøker å komme ut av en situasjon der vedkommende er avhengig av sosialhjelp, ved å ta arbeid eller utdanning og ha barn i barnehage, straffes økonomisk, mens en som f.eks. tar to barn ut av barnehage og mottar kontantstøtte, vil vinne 6 000 kr på det. Ser statsministeren at det er et problem at man så sterkt belønner dem som tar barna ut av barnehage og mottar sosialhjelp, med den måten man nå har lagt opp til å fastsette sosialhjelpssatsene på?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: For det første håper jeg at Arbeiderpartiet og andre partier i Stortinget vil samarbeide positivt med Regjeringen om å bekjempe fattigdomsproblemet. Vi vil foreslå økt barnetillegg for uførepensjonister som er blant de fattigste i Norge. Vi vil justere satsene for sosialhjelp, og spesielt øke dem som gjelder barnefamilier. Vi vil øke tilskuddet til lys og varme i forbindelse med bostøtteordningen. Vi vil øke tiltak for rusmisbrukere som er blant de fattige, og vi vil gi skatteopplegget en lavlønnsprofil.

Når det gjelder kontantstøtten, er det jo en velkjent uenighet mellom Arbeiderpartiet og samarbeidspartiene.

Kontantstøtten har en annen funksjon enn en del av de andre støtteordninger Stoltenberg nevnte. Den inngår ikke som en del av en families generelle inntektsgrunnlag, men har som funksjon å øke valgfriheten for småbarnsforeldre når det gjelder omsorgsform for barna sine. Vi mener faktisk at en slik valgfrihet også bør gjelde dem som har en dårlig økonomi, ikke bare dem som har en god.

Presidenten: Vi har fem oppfølgingsspørsmål til dette hovedspørsmålet – og jeg hadde nær sagt: Det holder med det!

Første oppfølgingsspørsmål – Karin Andersen.

Karin Andersen (SV): Denne regjeringen sier at de ønsker å følge opp arbeidslinja. Og det vi vet om dem som ikke kommer i arbeid, er at de i stor grad mangler kompetanse og kvalifikasjoner.

I forrige periode var Kristelig Folkeparti enig med SV i at jo før man kommer raskt inn i aktivitet eller tiltak, jo bedre. Betyr det at denne regjeringen vil ha en langt større aktiv satsing på tiltak og kompetanseheving, f.eks. ved å sørge for at retten til videregående utdanning for voksne blir en realitet? Eller vil det fortsette slik som det har vært, med mange fine ord om økt satsing på arbeidslinja, men ikke flere tiltak og penger til å gjøre arbeidslinja mulig for dem som trenger den mest?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg kan forsikre representanten Karin Andersen om at kompetanse og utdanning er et hovedsatsingsområde for Samarbeidsregjeringen. Det går på kompetanse og utdanning innenfor det ordinære skoleverk, også overfor de grupper som har falt utenfor, som står i en vanskelig situasjon, og som trenger tiltak for å komme inn i jobb.

Det som er det viktigste når det gjelder den såkalte arbeidslinjen, er likevel at vi har en næringspolitikk som skaper nye arbeidsplasser, som reduserer ledigheten, og som gjør at vi kan opprettholde full sysselsetting. Retten til videregående opplæring skal være reell, og denne regjeringen vil videreføre arbeidet for at alle skal få realisert den.

Presidenten: Øystein Hedstrøm – til oppfølgingsspørsmål.

Øystein Hedstrøm (FrP): Selv om vi i Norge fortsatt har tilnærmet full sysselsetting, er det en del mørke skyer i horisonten, særlig i konkurranseutsatt virksomhet. Jeg ser i mitt eget fylke, som er et tungt industrifylke, at treforedling er i problemer. Vi vet også at store deler av mekanisk industri har problemer. Og jeg tenker med skrekk og gru på hva som skjedde etter jappetiden. For nesten ti år siden, i 1992, hadde vi 200 000 arbeidsledige i Norge.

Så jeg vil spørre statsministeren: Vil han sette kampen mot arbeidsledighet som jobb nr. 1? Og er det i motstrid til den åpen-dør-politikk vi ser nå i dette med fri arbeidsinnvandring – eller tilnærmet fri arbeidsinnvandring – fra ikke-vestlige land, der det for mennesker på midlere og lavere nivåer nå skal åpnes for å få arbeidstilgang i Norge?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: La meg først understreke at vi i de fleste sektorer i Norge fortsatt har et stramt arbeidsmarked. Vi ser en liten tendens til en beskjeden økning i ledigheten, og den vil Regjeringen være på vakt mot for å søke å motvirke skal utvikle seg til et større problem. Der hvor ledigheten særlig viser en liten tendens til økning, er innenfor handels- og servicenæringen.

Arbeid til alle er et hovedmål også for Samarbeidsregjeringen – og det tror jeg det er tverrpolitisk enighet om i Stortinget. Vi vil anrette den økonomiske politikken og ikke minst skatte- og avgiftsopplegget overfor næringslivet nettopp med det som siktemål at bedriftene skal gå godt, at de skal kunne ta vare på de arbeidsplasser vi har, og at de skal kunne skape nye. Det vil først og fremst være den generelle økonomiske politikken som avgjør om vi maktet å realisere arbeid til alle.

Presidenten: Morten Lund – til oppfølgingsspørsmål.

Morten Lund (Sp): Det er bra at arbeidskraft ble temaet for det første spørsmålet i denne perioden. Det er mange titusener årsverk av ledige hender, det er titusener som går ledig, og som ønsker arbeid, men ikke får det. Det er nå skapt forventning om at en skal få masse arbeidskraft utenfra. De som ønsker seg arbeid her i landet, ønsker nok å få det før disse andre.

En av gruppene som vi har mange ufrivillig ledige i, er den over 55 år. Hvis de mister jobben, viser det seg at bedriftene prioriterer ikke å ta dem inn. De bedriftene som har ledige jobber, må da stimuleres på et eller annet vis av det offentlige til å prioritere den gruppen.

Senterpartiet har foreslått redusert arbeidsgiveravgift for dem over 55 år, mens den avtalen som er inngått, begrenser seg til dem over 62 år. En beregning som er gjort, viser at vi kan få en økt verdiskaping på 13 milliarder kr i året hvis vi har like lite pensjonering blant dem over 60 år som vi hadde for 20 år tilbake. Er dette en gruppe som den nye regjeringen vil prioritere?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Ja, jeg er opptatt av at også de som er kommet over den alderen som representanten Morten Lund refererte til, selvsagt skal ha samme rett som andre til et arbeid. Vi vet at reelt sett er pensjonsalderen i Norge lavere enn den formelt sett er. Det er relativt mange som i hvert fall når de passerer 60 år, etter hvert går ut av arbeidslivet. Mange av dem kunne ha ønsket å fortsette. Denne regjeringen er opptatt av å skape mer fleksible ordninger som gjør at arbeidstakere også over de aldersgrupper vi nå her har nevnt, kan være i jobb, og om de ikke alltid er i stand til å være det 100 pst., at en kan finne mer fleksible ordninger mellom arbeid og trygd.

Å begynne å differensiere arbeidsgiveravgiften også etter alder tror jeg vil gjøre det systemet vi har, som allerede er relativt komplisert, enda mer komplisert. Jeg tror ikke det er måten å gjøre det på. Vi har jo allerede en geografisk differensiering av arbeidsgiveravgiften.

Presidenten: Bjarne Håkon Hanssen – til oppfølgingsspørsmål.

Bjarne Håkon Hanssen (A): For ordens skyld: Er statsministeren enig i en beskrivelse av det Regjeringen nå foreslår i forhold til sosialhjelpsmottakere, som går på at en sosialhjelpsmottaker med en 1-åring og en 2-åring vil få 6 000 kr mer pr. måned å leve av dersom vedkommende sørger for å holde barna sine unna en barnehage? Og tror statsministeren at dette vil øke sannsynligheten for at sosialhjelpsmottakere vil ta sine barn ut av barnehagen?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Sosialhjelpssatsene er det kommunene som fastsetter, mens Regjeringen og departementet utarbeider veiledende retningslinjer. Det skjedde under den regjeringen Bjarne Håkon Hanssen satt i. Vi syntes ikke at de veiledende satsene var gode nok. Det ble en diskusjon om hvorvidt det var riktig å regne kontantstøtten med. For hvis en gjør det, vil en for dem som har dårlig råd, ødelegge den valgfriheten som kontantstøtten er ment å innebære.

Min oppfatning er at hvis en først får valgfrihet for småbarnsforeldre, bør den ikke bare gjelde dem med god råd. Hvis en lar kontantstøtten bli en del av beregningsgrunnlaget for sosialhjelpssatsene, blir den valgfriheten illusorisk for dem med dårlig råd. Jeg er klar over at det er en uenighet mellom Arbeiderpartiet og Samarbeidsregjeringen når det gjelder valgfrihet for småbarnsforeldre, men vi står på den valgfriheten. Den bør også gjelde for dem med dårlig råd.

Presidenten: Magnhild Meltveit Kleppa – til oppfølgingsspørsmål.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Det er veldig bra at Regjeringa så raskt har gripe tak i tiltak for dei aller mest vanskelegstilte, og at statsministeren fokuserer både på ein offensiv næringslivspolitik og på oppfølging i forhold til arbeid og bustad.

Mitt spørsmål gjeld barnetrygda og økonomien til dei mest vanskelegstilte familiane. No har lovavdelinga i Justisdepartementet slått fast at ved innkrevjing av skattegjeld kan ikkje barnetrygda krevjast inn, for barnetrygda er barnet sine pengar. Kva er det som gjer at statsministeren her vel å fokusera på kontantstøtta og valfridomen, men ser vekk frå og ikkje ynskjer at barnetrygda skal koma det enkelte barnet til gode, og barna i dei fattigaste familiane, og ikkje som i dag, då barnetrygda faktisk i mange tilfelle går til livsopphald, til å brødfø foreldra, framfor til det enkelte barnet?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg ser ikke vekk fra at barnetrygden skal komme det enkelte barn til gode. Men det er to måter å angripe dette på. Enten kan en – som jeg skjønner representanten Meltveit Kleppa er tilhenger av – holde barnetrygden utenfor beregningsgrunnlaget ved fastsettelse av sosialhjelpssatser, eller – som den andre måten en kan imøtekomme det samme formål på – en kan heve barnesatsene i de veiledende so-

sialhjelpssatsene. Det går Samarbeidsregjeringen inn for. Vi vil ha en reell økning av barnesatsene i de veiledende retningslinjene for sosialhjelp. Da oppnår vi noe av det samme som representanten Meltveit Kleppa etterlyste.

Grunnen til at en i så måte har vurdert barnetrygden noe annerledes enn kontantstøtten, er at barnetrygden er en del av en barnefamilies inntektsgrunnlag. Det kommer som kjent fram ved at den i skattetabellen regnes som såkalt negativ skatt. Økt barnetrygd regnes altså som skattelette. Det illustrerer at barnetrygd er en del av barnefamiliens inntekt. Men vi tar likevel hensyn til at også disse barnefamiliene skal få det bedre, ved å øke barnesatsene i sosialhjelpsretningslinjene.

Presidenten: Presidenten er klar over at det er glidende overganger i forhold til spørsmålet, men ønsker å repetere forretningsordenens bestemmelse om at tillegsspørsmål skal knyttes til hovedspørsmålet.

Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg vil gjerne stille et spørsmål til statsministeren.

Uroen over og motstanden mot krigen i Afghanistan øker i mange miljøer, også i Kristelig Folkeparti. Det gav seg klart uttrykk på helgens landsstyremøte i Kristelig Folkeparti, som endte med en enstemmig oppmoding til Regjeringen og utenriksminister Jan Petersen om å ta opp spørsmålet om bruk av klasebomber i Afghanistan med utenriksminister Powell i USA. Det var en ganske merkelig seanse, der ett regjeringsmedlem anmodet et annet regjeringsmedlem om å ta opp noe som et storting i Norge har gått inn for, nemlig å arbeide internasjonalt for et forbud mot bruk av klasebomber, mens statsministeren – ifølge mediene – tydeligvis ikke hadde det samme behovet for å pålegge utenriksministeren å gjøre det hans eget partis høyeste organ har bedt om.

Jeg vil gjerne ha statsministerens syn på på hvilken måte man skal arbeide aktivt for å oppfylle Stortingets vedtak om internasjonalt å jobbe for forbud mot bruk av klasebomber.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: La meg bare først generelt si at jeg tror at det som skjer i Afghanistan i disse dager, er noe som mange av oss oppfatter som en vanskelig situasjon. Jeg skjønner folks uro. Samtidig er det viktig å minne om bakgrunnen. Vi må ikke glemme 11. september og at terrorister bevisst drepte 6 000 uskyldige mennesker. Taliban-regimet har etterpå ikke vært villig til å samarbeide om å stille de ansvarlige til ansvar. De har fått muligheten, men de har avslått den. Fortsatt jobbes det likevel både politisk og diplomatisk for å få Taliban-regimet til å snu.

Bruk av militære aksjoner er det siste virkemiddelet en tyr til. For meg vil det alltid være et spørsmål om å begrense ondskapens, i dette tilfellet terroristenes, herjinger.

Jeg skjønner også at det er en spesiell uro omkring bruk av såkalte klasebomber. Stortinget har her gjort et vedtak som pålegger Regjeringen å arbeide internasjonalt

nalt for begrensninger, som skal lede fram til et forbud mot bruk av klasebomber. Det er spesielt de bombene som blir liggende udetonert, og som kan komme til å bli sprengt senere og ramme uskyldige, som det er viktig å legge begrensninger på.

Jeg kan forsikre at Regjeringen aktivt vil følge dette opp i forbindelse med de pågående nedrustningsforhandlingene i Genève og innenfor rammen av Konvensjonen om inhumane våpen. Da utenriksministeren var i Washington, var ikke dette et hovedspørsmål, men i samtalen med presidentens sikkerhetspolitiske rådgiver, Condoleezza Rice, refererte utenriksministeren til debatten i Norge om aksjonene i Afghanistan, og nevnte også i den sammenheng uroen omkring bruken av klasebomber.

Kristin Halvorsen (SV): Klasebomber kan – hvis de blir liggende udetonert på bakken, fungere akkurat som landminer. Afghanistan er et av de landene i verden som er mest rammet av udetonerte landminer fra før. Det betyr altså at rester etter denne krigen kan bli liggende og ramme sivilbefolkningen i mange år framover. Det er også bakgrunnen for at SV fikk flertall for sitt forslag om å arbeide internasjonalt for et forbud mot landminer.

Mener virkelig statsministeren at man arbeider aktivt for et internasjonalt forbud mot bruk av denne typen våpen dersom utenriksministeren i forbifarten nevner det overfor amerikanske myndigheter, men uten å forsikre seg om at man faktisk får stans i bruken av – hva skal man si – så alvorlige rester etter en krig, overfor en befolkning som fra før av er veldig hardt rammet nettopp av landminer?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Ja, jeg kan forsikre representanten Halvorsen om at Regjeringen aktivt kommer til å følge opp Stortingets vedtak og arbeide for det i de foraene hvor det er naturlig, og dette er først og fremst aktuelt innenfor Konvensjonen om inhumane våpen og i forbindelse med nedrustningsforhandlingene i Genève. Der vil Regjeringen legge kraft i arbeidet med denne saken.

Vi er også interessert i å finne mer ut av spørsmålet om bruk av klasebomber i forbindelse med krigføringen i Afghanistan. Den britiske bistandsministeren har etter å ha undersøkt dette gitt informasjon til Det britiske underhus som tyder på at slike kan ha vært brukt mot fem militære mål i Afghanistan, men da i tilfelle en type klasebomber som ikke har blitt liggende udetonert, for det finnes ulike typer av disse. Det er spesielt de som blir liggende udetonert, som er de verste, for de kan ramme uskyldige og sivile. Men uansett vil regjeringen i Norge arbeide for å få begrensninger, med sikte på et mulig senere forbud mot bruk av klasebomber.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Åslaug Haga.

Åslaug Haga (Sp): Jeg vil følge opp dette med situasjonen i Afghanistan.

Regjeringa har beklageligvis sagt nei til å ta initiativ til forberedelser av en spesialsesjon i FN om terrorisme. Det er vanskelig å tolke det på noen annen måte enn at Regjeringa ønsker å sette FN på sidelinja i kampen mot internasjonal terrorisme.

Mitt spørsmål er om Regjeringa vil bidra til å gi FN en rolle i gjenoppbygginga i Afghanistan, bl.a. ved å sikre et Afghanistan-basert politisk styre og ikke et amerikanskinnsett styre. Hvis svaret er at man faktisk ønsker å gi FN en rolle, hvilken rolle tenker man seg at FN bør ha, og hvilke initiativ vil Regjeringa ta?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Samarbeidsregjeringen ønsker ikke at FN skal være på sidelinjen når det gjelder det langsiktige mål i forbindelse med Afghanistan, nemlig å få slutt på krigshandlingene og gjenoppbygge landet. Tvert om skal FN både når det gjelder koordinering av den humanitære bistanden, og når det gjelder å finne en politisk løsning i Afghanistan, være helt sentral. Det skal etter mitt syn ikke være et USA-basert styre i et framtidig Afghanistan. Det skal være et Afghanistan-basert styre, men et annet enn dagens Taliban-styre, som har påført dette folket store lidelser, og som gjorde at den humanitære nødsituasjonen var stor også før krigshandlingene begynte. Dessverre har verdenssamfunnet heller ikke før krigshandlingene gjort nok i å bringe humanitær bistand inn. I hvert fall ett lyspunkt i den ellers vanskelige situasjonen i Afghanistan er at det nå ytes mye mer humanitær bistand enn noen gang.

Presidenten: Bjørn Jacobsen – til oppfølgingsspørsmål.

Bjørn Jacobsen (SV): Rundt omkring i Norge er det mye bekymring for det som skjer i Afghanistan. I Møre og Romsdal er det bl.a. antikrigsnettverk i Volda, det er kristne miljøer, det er folk flest som går og bærer på en bekymring, og kanskje spesielt når det gjelder dette siste, med klasebomber.

Hvordan vil Regjeringen formidle til det internasjonale samfunn denne grasrotbekymringen som finnes i Norge når det gjelder krigen, selvfølgelig i tillegg til det offisielle syn som Regjeringen har? Vil det være mulig å gi uttrykk for den bekymring som faktisk er ute blant folk?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg tar på alvor og jeg forstår den uro og bekymring som er ute blant folk. Ethvert tap menneskelig er ett for mye. Krigshandlinger og militære aksjoner er vanskelig for alle av oss. Det kan etter mitt syn bare forsvares hvis det er en siste utvei for å begrense ondskapens – i dette tilfellet terrorismens – herjinger, og begrense de tragediene som ellers kan skje.

Hvis det internasjonale samholdet nå i aksjonene i Afghanistan slår sprekker, er jeg redd for at terroristene bin Laden og Taliban oppnår akkurat det de ønsker. Da kan vi få nye grufulle terrorangrep. Jeg skal være med og formidle uroen til mine kollegaer i andre land, men samtidig

må vi ikke glemme 11. september. Terroristene drepte målbevisst tusener av uskyldige sivile. Det som skjer i Afghanistan, er noe av det motsatte; en vil forsøke å knekke terroristenes celler for å unngå at noe slikt igjen skal skje.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Arne Sortevik (FrP): Vi skifter tema. Mitt spørsmål dreier seg om skoletimer i Kommune-Norge, derfor blir det et spørsmål til utdanningsministeren.

En rekke kommuner over hele landet varsler nå kraftige budsjettkutt for neste år, med tilhørende reduksjon i tjenestetilbudet. Også skolesektoren synes å bli rammet. Det skal kuttes i timer, og det varsles skolenedleggelser.

Sem-erklæringen, som Regjeringen baserer seg på, starter sin opplisting under utdanning og forskning med at Samarbeidsregjeringen vil

- «– legge spesiell vekt på å styrke elevenes lese- og skriveferdigheter.
- styrke opplæringen ved at timetallet på barnetrinnet/mellomtrinnet økes»

Mitt spørsmål til statsråden blir da: Hva vil statsråden i lys av disse nedbyggingssignalene fra Kommune-Norge gjøre for å sikre et kommunalt skoletilbud, dvs. antall skoler, og et skoleinnhold, bl.a. antall timer, som er akseptabelt i forhold til ønsket om å styrke basisferdigheter og timetall?

Statsråd Kristin Clemet: Det er helt riktig at det i Sem-erklæringen og for Samarbeidsregjeringen er et viktig spørsmål å styrke kvaliteten i norsk skole. Selv har jeg lagt vekt på at vi dels bør styrke innholdet i skolen, dels også bør styrke læringsmiljøet. Innholdet kan styrkes på mange måter. Det er jo kommunene og fylkene som har ansvaret for kvalitetsutviklingen i skolen, men likevel kan også staten gjøre noe. Noe av det staten gjør, er å yte ekstra tilskudd til etter- og videreutdanning for lærere, men vi er også opptatt av timetallet i skolen.

Samarbeidsregjeringen vil styrke timetallet i skolen, og spesielt er jeg opptatt av at vi skal styrke lese- og skriveferdighetene for barn og unge. Det er dessverre tegn som tyder på at barn og unge har fått redusert sine lese- og skriveferdigheter etter Reform 97, og det synes jeg det er viktig å ta tak i. Det må vi gjøre ved tiltak på kort sikt, f.eks. ved å øke timetallet, men også gjennom langsiktige tiltak som bl.a. handler om å styrke lærerutdanningen og opplæringen i grunnleggende lese- og skriveopplæring for elever.

Arne Sortevik (FrP): Jeg takker for svaret.

Når kommunene er i førerretet, er jeg redd for at det blir dagens økonomiske fortredeligheter som ender opp med å avgjøre prioriteringen. Det beste ville etter vår mening være å la elever og foreldre komme i førerretet, utstyrt med offentlige penger, bli kunder og skape konkurranse i den offentlige forfallsskolen. Men mens vi venter på det – for der må jo vi trække litt vei for de andre partier-

ne – kan den nest beste løsningen være en nasjonal standard.

Mitt oppfølgingsspørsmål til statsråden er da om hun vil vurdere en nasjonal standard på skoletilbud og skoleinnhold, for å sikre et tilbud som er likt for alle elever uansett hvor de bor, og uansett hvilken økonomisk situasjon bostedskommunen måtte befinne seg i til enhver tid.

Statsråd Kristin Clemet: I Norge har vi et system hvor vi på den ene siden har et lokalt selvstyre, som vi skal respektere. Vi skal respektere de lokale prioriteringer og valg som gjøres innenfor et nasjonalt opptrukket lov- og regelverk. På den annen side har vi også mange nasjonale standarder. Det er mange sentralgitte regler for skolene i Norge.

Men det som representanten er inne på, nemlig å gi elever, lærere, foreldre og lokalsamfunn større frihet, f.eks. til å utnytte ressursene på en annen måte, finne frem til andre undervisningsformer osv., støtter jeg. Jeg synes bl.a. at vi generelt skal stille oss positive til alle de initiativ som tas på lokalt plan, for å gjøre ting på en annen måte. Jeg kan nevne at allerede i dag har ca. halvparten av landets kommuner søkt om å få utføre forsøk, som de også har fått tillatelse til å gjøre. Det mener jeg at vi generelt skal stille oss positive til, for det er uttrykk for en entusiasme som det er veldig viktig ikke å drepe eller å hemme.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Rune J. Skjælaaen.

Rune J. Skjælaaen (Sp): Utdanningsministeren uttalte til Aftenposten den 20. oktober at det er en hovedutfordring å få mer kvalitet inn i grunnskolen.

På bakgrunn av Sorteviks spørsmål vil jeg spørre utdanningsministeren om hun synes at det også trengs mer midler inn i skolen. Og vil Regjeringen øke rammene til skolen, gjennom å øke rammene til kommunesektoren?

Statsråd Kristin Clemet: Spørsmålet om kommuneøkonomien tilligger vel for det første en annen statsråd, og dessuten kan jeg ikke komme inn på budsjettspørsmål. Tilleggsproposisjonen vil bli lagt frem på fredag.

Generelt kan man vel si at det alltid vil være ønskelig med mer midler til skolen. Men jeg tror også det er viktig å ta innover seg at ressursene i norsk skole, særlig på grunnskolenivå, er ganske store. Vi ligger nesten i teten i verden når det gjelder ressurstilgang pr. elev. Og jeg tror det har formodningen for seg at det er mulig også å effektivisere ressursbruken og få bedre ressursutnyttelse, få mer ut av hver krone som vi investerer.

Dette følte jeg var et hovedbudskap fra den forrige regjering at det er mulig å få til, og det er et budskap jeg støtter.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg har et spørsmål til statsministeren.

Samarbeidsregjeringen har satt fattigdomsproblemene på dagsordenen. Det er bra, selv om selvfølgelig enkelte av tiltakene kan diskuteres. Den debatten skal vi ikke ta nå. Den får vi rikelig tid til å komme tilbake til.

Men jeg har lyst til å ha et litt annet fokus, for sentrumsregjeringen var opptatt av utjevning. Jeg vet også at statsministeren har vært opptatt av å utjevne de økende forskjellene som vi har opplevd gjennom ti år med arbeiderpartistyre på 1990-tallet. Mitt spørsmål til statsministeren er kort og godt: Har statsministeren og Regjeringen nå skiftet fokus fra å ønske å utjevne forskjellene til å konsentrere seg om å bekjempe fattigdom?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Nei, det er for meg to sider av samme sak. Men den viktigste måten å jevne ut forskjellene på er selvsagt å løfte opp dem som har det vanskeligst. Det er det Regjeringen vil starte et målbevisst arbeid for.

Den sentrumsregjeringen som representanten Enoksen og jeg begge hadde gleden av å sitte i, la et veldig godt grunnlag for det arbeidet Samarbeidsregjeringen nå viderefører, fordi den utjamningsmeldingen sentrumsregjeringen la fram, analyserte jo i stor grad hvilke grupper det er som har blitt liggende etter. Det gjelder f.eks. en del av de enslige forsørgere, det gjelder familier med store rusmiddelmisbruksbelastninger, det gjelder langtidsledige, og det gjelder bostedsløse.

Samarbeidsregjeringen viderefører nå dette arbeidet ved nettopp å forsøke å ta tak i ordninger som kan nå fram til disse gruppene som har blitt liggende etter. Det er for meg den viktigste delen av utjamningspolitikken, at vi løfter opp dem som har det vanskeligst i samfunnet vårt.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg takker for svaret, men jeg er faktisk helt uenig i statsministerens beskrivelse.

Det er viktig å løfte dem som har det aller vanskeligst, og det initiativ som Regjeringen der har tatt, er prisverdigg. Men når flere av de nye statsrådene samtidig tar til orde for økte lønnsforskjeller, og Regjeringen samtidig vil fjerne utbytteskatten, hvor nærmere 70 pst. går til dem som har inntekter over 1 mill. kr, og nærmere 90 pst. går til dem som har inntekter over 0,5 mill. kr, så aksepterer man faktisk at forskjellene vil øke – ved at man både legger til rette for økte lønnsforskjeller, og ved at de som har de høyeste inntektene, på nytt skal kunne ta ut skattefritt utbytte. Da vil hjelp til dem som har det aller vanskeligst, lett kunne framstå som avlat, for vi vil få større spenn i befolkningens levekår.

Det er en utvikling som Senterpartiet ikke ønsker, og som jeg heller ikke trodde denne regjeringen ville stå for. Derfor er mitt oppfølgingsspørsmål: Vil Regjeringen akseptere den økningen i lønnsforskjeller som det kan tyde på at man legger opp til?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det jeg har registrert at arbeids- og administrasjonsministeren har tatt til orde for, er en dialog med partene i arbeidslivet om hvordan en i noe større grad kan ha en individuell

lønnsfastsettelse, også ut fra faktorer som kompetanse, erfaring osv. Den dialogen synes jeg en skal ta, uten at en dermed fremstiller det som at vi skal øke forskjellene i det norske samfunnet.

Når det gjelder utbytteskatten, er det i realiteten en dobbeltbeskatning av næringslivet. Dette har å gjøre med spørsmålet om å bringe privat kapital inn i våre bedrifter slik at vi fremmer nyskaping, verdiskaping og dermed full sysselsetting. Jeg synes at en også må være villig til å se det spørsmålet i den sammenheng at vi skal ha en bedre bedriftsbeskatning enn det vi nå har. Vi ønsker å fremme norsk eid næringsliv og kapitaldannelse.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Karin Andersen.

Karin Andersen (SV): SV er sterkt kritisk til og skuffet over at Regjeringen ser ut til å ha mer detaljerte forslag i forhold til dem som tjener godt og har store inntekter, enn i forhold til dem som har minst. Noe av det har vi sett i dag, i den prinsipløse diskusjonen rundt barnetrygd og kontantstøtte, der det ble argumentert for at kontantstøtte gir valgfrihet, mens barnetrygd er noe som like gjerne kan gå til å forsørge mor og far.

Ser ikke statsministeren, når lovavdelingen i Justisdepartementet slår fast at barnetrygden ikke skal kreves inn ved skatterestanser, ut fra et prinsipp om at dette er barnas penger, at dette også bør gjelde de aller fattigste? Er det mulig for oss i rike Norge å leve videre med et system som er slik at millionærer og endog milliardærer får barnetrygd, mens de aller fattigste familiene ikke skal ha disse pengene til å kunne ha et minimum av valgfrihet i sin hverdag?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg kan ikke være enig i representantens beskrivelse av at denne samarbeidsregjeringen er mer detaljert når det gjelder forslag som skal komme rike til gode, enn når det gjelder forslag som skal komme fattige til gode. Hvis en er villig til å se på den første tiltakspakken når det gjelder fattigdomsbekjempelse, som sosialministeren og statsministeren offentliggjorde i går, vil en se at vi har gått konkret til verks. Dette er et første steg i en opptrapping av kampen mot fattigdom i Norge.

Når det gjelder barnefamiliene og barnetrygden, har jeg sagt, og jeg gjentar, at Regjeringen i 2002 vil heve barnesatsene i de veiledende retningslinjene slik at de i større grad tar hensyn til de reelle kostnadene ved å ha barn. Og dette er for å imøtekomme den problemstilling Karin Andersen tar opp. Selvsagt skal barnetrygden være like reell for dem med dårlig råd som for dem som har bedre råd. Det er jo nettopp derfor vi fremmer et forslag om å heve barnesatsene.

Presidenten: Magnhild Meltveit Kleppa – til siste oppfølgingsspørsmål til dette hovedspørsmål.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg registrerer med glede at statsministeren held fast ved dei utgreiingane

(Meltveit Kleppa)

som ligg i utjamningsmeldinga. Eg er meir usikker på om statsministeren held fast ved alle dei fem strategiane som han der var med og la til grunn. Fokus vart sett på å lyfta nedanfrå, og ein av dei fem strategiane for å få dette til var eit meir rettferdig skattesystem. Utjamningsmeldinga viste kvifor forskjellane har auka – altså kvifor dei 10 pst. rikaste i dette landet over ti år hadde forbetra si inntekt så formidabelt – og sette søkjelyset på at det er mange i dette landet som kan bidra meir til fellesskapen, slik at ein kan få til eit lyft nedanfrå.

Eg vil be statsministeren bekrefte eller avkrefta at han står fast ved strategien om eit meir rettferdig skattesystem.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Selv om jeg nå leder en samarbeidsregjering og ikke den utmerkede sentrumsregjeringen som spøreren og jeg begge var medlemmer av, står vi fast ved strategien. Nettopp som representanten Meltveit Kleppa nå sa, må hovedfokuset være å løfte nedenfra dem som har det vanskeligst. Det er bare de tiltakene som rettes inn mot dem, som kommer dem til gode. Tiltak som rettes inn mot andre grupper i samfunnet, kommer ikke de dårligst stilte til gode. Og da må vi rette tiltakene nettopp mot dem som er fattige, og som har det vanskelig.

Skattesystemet skal bidra til inntektsutjamning, men det har også andre formål. Det skal bidra til nyskaping, verdiskaping og full sysselsetting, som kanskje er det viktigste velferdstiltaket vi overhodet kan iverksette, nemlig at folk har et arbeid. Vi vet at fattigdommen ofte er stor blant dem som går lenge uten arbeid. Så skattesystemet skal stimulere til full sysselsetting. Det er det også viktig å huske.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg har følgende spørsmål til utdanningsministeren:

Likestillingsombudet har nylig kommet med en rapport som konkluderer med at ACE-læremidlene som er i bruk ved ACE-skolene, helt klart bryter med likestillingsloven.

Statsråd Victor Norman uttalte søndag at grunnskolen bør forbli offentlig. Mener utdanningsministeren at det er riktig å gi offentlig støtte for at våre barn skal gå på privatskoler med et ekstremt og nedverdiggende kvinnesyn, som også bryter med norsk lov? Og hva legger Regjeringen i at en ønsker en forbedring av privatskoleloven, som det står i Sem-erklæringen?

Statsråd Kristin Clemet: La meg først si at jeg er enig med Victor Norman i det jeg forstår er hans budskap, nemlig at den største trusselen – indirekte – mot den offentlige skolen er en dårlig offentlig skole. Derfor kommer det til å være et hovedanliggende for meg å få til en god offentlig skole som elevene har lyst til å gå på, og som foreldrene har lyst til å sende sine barn til. Men det er selvfølgelig også viktig at det eksisterer adgang til

noen private supplementer. Det gir valgfrihet, det gir et visst korrektiv, og det gir mangfold. Jeg har mange positive eksempler på det, gjennom Steinerskolen, Montessori-skolen og religiøse alternativer – nå etter hvert også en del internasjonale alternativer.

Når det gjelder loven, mener jeg at den ikke er noen god lov. Den gir veldig lang saksbehandlingstid, og det er et stor element av skjønn der som gir liten forutberegnelighet, hvilket kan være det samme som for liten rettsikkerhet. Vi har i Sem-erklæringen sagt at den skal forbedres eller forenkles. Det første vi nå gjør i departementet, er å gå gjennom selve praktiseringen av loven og se om vi kan korte ned saksbehandlingstiden. Så vil vi i neste omgang se hvorledes vi eventuelt kan endre loven og få den til å bli bedre, enklere og mer forutberegnelig for publikum.

Akkurat når det gjelder Likestillingsombudets rapport, er den ikke ankommet departementet ennå, men når det gjelder disse skolene, er det en forutsetning at de skal følge norsk lov, også likestillingsloven. Jeg har fått opplyst at det under statsråd Giskes tid har vært ført et særskilt tilsyn med de eksisterende skolene – som allerede er godkjent, og som er i virksomhet – frem til påsken 2001, uten at det fremkom noen spesielle merknader. Når det da gjelder eventuelle fremtidige godkjenninger, vil jeg selvfølgelig studere det Likestillingsombudet kommer med til departementet svært nøye i den forbindelse. Men forutsetningen er altså at norsk lov følges.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg vil si at dette tyder på at den nye utdanningsministeren også vil følge den linjen som Arbeiderpartiet la seg på i regjering, nemlig at en skulle legge opp til en praksis der en skulle ha et klart skille mellom undervisningen i religion og i andre fag. Jeg tolker også utdanningsministeren dit hen at hun videre helt klart vil si nei til private skoler med den type syn som ACE-skolene har gitt uttrykk for. Jeg tolker statsrådets svar som svært positivt.

Statsråd Kristin Clemet: Jeg vet ikke om det er representanten Bekkemellem Orheim som skal tolke mine svar, det kan jeg kanskje gjøre selv!

Jeg kommer til å følge Samarbeidsregjeringens program på dette området. Jeg har som sagt ikke gått inn i saken, jeg har ikke mottatt Likestillingsombudets rapport. Det er vel et samstemt storting, meg bekjent, som mener at også private skoler skal følge norsk lov. Og som sagt, det er ført et særskilt tilsyn med disse skolene allerede under den forrige regjeringen, uten at det meg bekjent fremkom noen merknader.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Trond Giske.

Trond Giske (A): Privatskoleloven er ikke særlig komplisert. Den bygger som sitt hovedprinsipp på at skoler som får offentlig tilskudd, skal gi et likeverdig og et kvalitativt like godt tilbud til de barna som går i private skoler, som det man får i det offentlige. Man skal oppfyl-

le kravene til læreplan, man skal bygge på likestilling, man skal ha tilfredsstillende lokaler, man skal ha kvalifiserte lærere, og lokalsamfunnet skal få anledning til å uttale seg om de ønsker etablering av en slik skole, f.eks. i tilfelle en slik skole går ut over grendeskoler som står i fare for å bli nedlagt. Dette er formålet med saksbehandlingen rundt støtten til privatskoler.

En forenkling av denne behandlingen må innebære at en del av de kriteriene som er satt for å ivareta enten lokalsamfunnets eller barnas interesser, svekkes. Kan statsråden si hvilke av disse kriteriene den nye regjeringen ønsker å fjerne for å gi større liberalisering i etableringen av privatskoler?

Statsråd Kristin Clemet: Som jeg sa i mitt forrige svar, har vi ikke kommet så langt at vi har bestemt oss for hvordan en revisjon av loven skal skje. I første omgang går vi inn og ser på praktiseringen av loven. Jeg er ikke enig med representanten i at denne loven er veldig enkel, det er et element at skjønnsutøvelse her som kan gi liten forutberegnelighet. Representanten er sikker kjent med at det er mange enkeltsaker som skaper veldig mye strid, og det er i seg selv ikke heldig, etter min vurdering.

Jeg kan ikke si akkurat hvordan dette kommer til å skje, men la meg uttrykke meg slik: Meg bekjent er det ca. 1,7 pst. av elevene i Norge som i dag går i private skoler. Vi vet at særlig religiøse alternativer, Steinerskolen og Montessori-skolen har vært veldig aktuelle til nå, og nå ser vi også at det kommer noen internasjonale alternativer som følge av at vi blir en del av et internasjonalt samfunn. Jeg synes ikke det er skadelig om denne loven blir noe mer liberal, slik at noen flere elever kan gå i privat skole og bidra til det mangfold noen ønsker seg.

Presidenten: Rolf Reikvam – til oppfølgingsspørsmål.

Rolf Reikvam (SV): Denne loven er veldig enkel i utgangspunktet, det er få kriterier som ligger der. Den er veldig enkel å forholde seg til.

Mitt spørsmål går på statstilskuddet. Vi bruker årlig ca. 1,3 milliarder kr til private skoler i Norge, som ACE-skolene er en del av. Mitt spørsmål er: Vil statsråden bruke tilskuddet for å påvirke den utviklingen som vi ser?

Det er selvsagt at skoler som ikke følger norsk lov, ikke skal få lov til å fungere. Hvorledes vil statsråden hindre disse skolene, og vil hun bevisst bruke tilskuddet og trekke det tilbake for skoler som ikke følger norsk lov? Det er jo den muligheten statsråden har til å påvirke, og til å gripe inn for å hindre den utviklingen vi nå har. Spørsmålet er: Vil statstilskuddet bli trukket tilbake for skoler som ikke følger norsk lov?

Statsråd Kristin Clemet: Jeg kjenner altså ikke til at det er noen skoler som er i virksomhet i dag, og som er godkjent, som ikke følger norsk lov. Jeg har nettopp vært inne på de skolene som er mest omtalt. Det har vært ført tilsyn med dem. Vi har tilsynsorganer i Skole-Norge som skal påse at disse skolene følger norsk lov. Det er ført et

særskilt tilsyn med disse, uten at det har fremkommet noen merknader i den forbindelse. Så jeg mener at dette spørsmålet ikke er aktuelt.

Generelt mener jeg også at det å trekke støtte eller tildele støtte, og bruke det som trusler i denne forbindelse, ikke er så veldig heldig. Men det er en forutsetning at man skal følge norsk lov.

Presidenten: Da går vi til neste hovedspørsmål.

Steinar Bastesen (Kp): Jeg har et spørsmål til statsministeren.

Den 13. februar 1944 senket norske marinefartøy, som opererte fra baser i Storbritannia, to norske fartøyer i Hustadvika, nemlig hurtigruteskipet «Irma» og slepebåten «Henry». 61 nordmenn ble myrdet den dagen.

I over 30 år har det vært arbeidet for å få reist et minnesmerke over denne tragedien i Hustadvika. Hittil har ikke noen regjering v/Forsvarsdepartementet villet betale fullt ut for et minnesmerke – de har tilbudt halv finansiering.

Vil statsministeren nå ta initiativ til å sette sluttstrek for den saken og få reist et minnesmerke som de etterlatte kan få gå til med sin sorg?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg må ærlig innrømme at jeg ikke kjenner detaljene i den saksbehandling som måtte ha vært i alle de foregående regjeringer som representanten Bastesen viser til når det gjelder et slikt minnesmerke etter tragedien i februar 1944, men jeg skal love å ta med meg representantens oppfordring og ta det opp med de aktuelle regjeringsmedlemmer.

Presidenten: Før representanten Bastesen får ordet til tilleggsspørsmål, vil presidenten få si at spørsmålene i den muntlige spørretimen skal være forholdsvis generelle og ikke spesifikke. Spesifikke spørsmål bør varsles på forhånd, slik at den enkelte statsråd eller statsministeren får anledning til å forberede seg.

Steinar Bastesen (Kp): President, jeg skal være veldig generell, og jeg syns også jeg er det.

Etter 30 års arbeid syns jeg det er på tide at denne saken kommer ut av glemselen. De etterlatte er nå i åttiårsalderen. Det kan vel ikke være meningen at folk i åttiårene skal gå med tiggerstaven for å kunne betale halvparten av et slikt minnesmerke. Jeg syns statsministeren skulle gjøre mer enn å ta det med seg, han skulle gripe fatt i saken. Han burde si her i dag: Denne saken løser vi. Det er ikke mye penger det dreier seg om, det er vel snakk om 1 ½ million kr.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg skal love å ta tak i saken, men jeg må også be om respekt for at jeg bør vite litt mer om grunnene til at ikke dette har funnet en tilfredsstillende løsning, før jeg går noe lenger i mitt svar.

Presidenten: Da går vi til nytt hovedspørsmål.

Rolf Reikvam (SV): Jeg har et spørsmål til utdannings- og forskningsministeren.

Egenandelene i skolen er store, og de har økt de siste årene. I departementets egen undersøkelse for et års tid siden konkluderte en med at egenandelene i grunnskolen var på litt over 200 mill. kr, det er det foreldrene betaler til ulike arrangementer – alt fra leirskole til undervisningsmaterieell. I Oslo kommune er det gjort en ny undersøkelse som viser at i Oslo er egenandelene nå på over 16 mill. kr – det er en undersøkelse som vi har fått i de siste ukene. Vi vet at det finnes klasser hvor inntil en tredjedel av barna ikke har råd til å være med på leirskole, fordi foreldrene ikke har de pengene som skal til for å betale egenandelene. Så mitt spørsmål til statsråden er: Vil hun ta initiativ til å fjerne egenandelene i grunnskolen, og på hvilken måte vil det eventuelt bli gjort?

Statsråd Kristin Clemet: Ifølge loven skal skolen være gratis, eller skattefinansiert. Det står også i Sem-erklæringen at «den offentlige grunnskolen skal være gratis». Jeg er enig i det representanten Reikvam tar opp her, at det er et problem med disse egenandelene i skolen, som bl.a. er knyttet til leirskole, og de mer jevnlig skolepenger av ulikt slag. Jeg kommer til å forholde meg til det Regjeringen har sagt i sin erklæring, nemlig at vi ønsker at grunnskolen skal være gratis.

Rolf Reikvam (SV): Takk, det var et godt ønske! Men på hvilken måte skal en realisere det? Det er det som er interessant. Gode ønsker kan vi alle ha.

Det faktiske forholdet er at i dag er det store egenandeler, og de er så store at mange barn ikke får lov til å delta på aktiviteter som er mer eller mindre obligatoriske. Det er også viktig å understreke at loven åpner for at det kan tas egenandeler, eksempelvis til leirskole. Det ligger i loven som Høyre har vært med på å vedta, at det er tillatt å ta egenandeler til den type aktiviteter. Det fører til at mange barn ikke får lov til å være med, fordi foreldrene ikke har de antall kroner som er nødvendige. Så jeg stiller spørsmålet på nytt: På hvilken måte vil en gjøre noe med dette utover det å ha gode ønsker? Vil en eventuelt fremme forslag om å endre loven, vil en legge inn penger i budsjettet slik at kommunene får de 200 mill. kr som er nødvendige?

Så vil statsråden kanskje si at hun vil ikke si noe om budsjettet, men nå har jo statsministeren tidligere i dag fortalt en god del om budsjettet, så om statsråden sier litt om utdanningsbudsjettet også, vil det ikke bryte den praksis som er etablert her i dag.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at det er ikke så mange dager igjen til budsjettet legges fram.

Statsråd Kristin Clemet: Jeg skulle til å si det samme. Noe av dette er jo desidert et budsjettsspørsmål. Vi vet hva som ligger der av forslag når det gjelder leirskole fra den forrige regjering, og hvis representanten Reikvam kan vente, får han vite hva som legges frem av Regjeringen på fredag når det gjelder dette spørsmålet.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Gunn Karin Gjul.

Gunn Karin Gjul (A): Jeg er klar over at Høyre var imot den lovfestede retten til videregående skole, men når den nå er på plass, regner jeg med at også de støtter opp om det.

I og med at vi nå har en lovfestet rett til videregående opplæring, mener jeg også at det er naturlig at den videregående skolen er gratis. Vi vet at elevene i videregående skole i dag betaler 3 000–4 000 kr i året i utgifter til skolebøker. Og mitt spørsmål til statsråden er om hun er enig med Arbeiderpartiet i at også den videregående skolen skal være gratis.

Statsråd Kristin Clemet: Som representanten sikkert er kjent med, har Samarbeidsregjeringen bl.a. når det gjelder utgifter til skolebøker, et annet alternativ enn den utlånsordningen som nå ligger inne. Vi ønsker en alternativ ordning, en stipendordning. Vi har hele utdanningsstøttesystemet for elever i videregående opplæring til vurdering, og vi kommer til å fremlegge forslag om et helhetlig studiestøttesystem for videregående opplæring så snart vi greier det.

Presidenten: Vi går da til neste og siste hovedspørsmål. Det blir ingen tilleggsspørsmål fra andre enn hovedutspørteren.

Trond Giske (A): Jeg har et spørsmål til utdanningsministeren. Jeg har lyst til å følge opp det som tidligere er diskutert her om privatskoler.

Vi har hatt et supplement til den offentlige skolen i veldig mange år, både religiøse og pedagogiske alternativer. Men i et samfunn som blir mer og mer kulturelt og religiøst sammensatt, så den forrige regjeringen som et av hovedmålene at den offentlige skolen og skoleverket vårt skulle fungere som et lim, som en møteplass for barn og elever av ulik kultur og ulik religion. En framvekst av ulike skoler med ulikt religiøst ståsted, hvor barna sorteres i ulike religiøse grupper, hvor muslimske barn skal gå i muslimske skoler, kristne barn i kristne skoler, jødiske barn i jødiske skoler og humanetiske barn i humanetiske skoler, anså vi som bekymringsfullt i et samfunn hvor vi trenger møteplasser, og hvor vi trenger integrering og forståelse mellom ulike kulturer og religioner.

Mitt spørsmål er om den nye utdanningsministeren deler det synet at det er bekymringsfullt at vi får en oppsplitting av elevene i ulike religiøse skoler.

Statsråd Kristin Clemet: Det er vel ikke til å legge skjul på at Arbeiderpartiet og de partiene som deltar i Samarbeidsregjeringen, har litt forskjellig syn på privatskoler. Jeg tror likevel ikke at representanten Giske behøver å ta alle sorgene på forskudd. Jeg tror ikke det ligger an til noe voldsomt frislepp når det gjelder privatskoler. Ingen er vel for å forby privatskoler. Det er tillatt med privatskoler etter visse kriterier. Det gir en viss valgfrihet, det gir et visst korrektiv, det gir en viss kon-

kurranse, det gir mangfold, og samfunnet blir også mer mangfoldig.

Jeg er derfor ikke bekymret for det som skal skje der. Som jeg nevnte i sted, er det 1,7 pst. av elevene, hvis jeg husker riktig, som i dag deltar i private skoler. I Sverige og i Danmark, er sosialdemokratene mye mindre bekymret med hensyn til privatskoler og mye mer positiv til privatskoler, og andelen er kanskje 3–4 pst. i f.eks. Sverige, som har en mye mer liberal lovgivning enn oss. Om vi gjør vår lovgivning noe mer liberal enn den er i Norge, så ligger vi likevel langt etter det sosialdemokratene finner hensiktsmessig i Sverige.

Trond Giske (A): Jeg takker statsråden for svaret.

Den utdanningspolitiske talsmannen for Høyre i forrige periode sa så sent som i valgkampen at vi burde komme opp på dansk nivå når det gjaldt privatskoler, dvs. kanskje rundt 12 pst. av elevene i private skoler. På Høyres landsmøte foreslo Oslo Høyre at man ikke skulle ha den samme liberale holdningen til opprettelse av privatskoler når det gjaldt religiøse private skoler, nettopp ut fra den bekymringen at man skulle dele inn barna og elevene i ulike skoleslag. Det ble nedstemt på Høyres landsmøte, men nå er det andre toner igjen fra utdanningsministeren.

Mitt spørsmål er da: Det gamle synet til Høyre, som gikk ut på at det skulle være en fri etablering også av religiøse alternativer med den samme stykkprisfinansieringen som i det offentlige skoleverk og med tilsvarende tilskudd, er den politikken nå gravlagt? For hvis man følger det systemet, vil man ikke ha noen kontroll på hvor mange private, religiøse alternativer man har, og man har heller ingen mulighet for å sikre den integreringen og den møteplassen som skoleverket er for barn av ulik religiøs tilhørighet.

Statsråd Kristin Clemet: Det er tre partier som samarbeider i Regjeringen, og det er sikkert ikke noen stor hemmelighet og ikke noe vanskelig å finne ut at det her er nyanser og forskjeller mellom de tre partiene, at det er forskjeller i deres partiprogrammer og det de har gjort på sine landsmøter. Men det som står fast, er at når denne Regjeringen og disse partiene samarbeider i regjering, så gjør de det på et grunnlag, og det er den erklæringen man utformet på Sem og den regjeringserklæringen man har avgitt til dette storting. Og det er på det grunnlag jeg skal føre skolepolitikk, også den politikken jeg skal føre når det gjelder privatskoler, og der er jeg bundet av formuleringen som står i Sem-erklæringen, nemlig at privatskoleloven skal forbedres og den skal forenkles. Og jeg har forklart hva jeg tror det kommer til å bety – altså ikke noe voldsomt frislepp, men en noe mer liberal holdning og forhåpentligvis en klarere lov og kortere saksbehandlingstid.

Presidenten: Tiden for den muntlige spørretimen er omme, og vi går over til den ordinære spørretimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 2, fra representanten Audun Bjørlo Lysbakken til utenriksministeren, blir etter anmodning fra utenriksministeren flyttet og besvart etter spørsmål 20, dvs. til slutt i spørretimen.

Spørsmål 4, fra representanten Åslaug Haga til kirke- og kulturministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 5, fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til kirke- og kulturministeren, vil bli besvart av utdannings- og forskningsministeren som rette vedkommende. Etter anmodning fra utdannings- og forskningsministeren blir dette spørsmålet flyttet og besvart etter spørsmål 11, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 10, fra representanten Ulf Erik Knudsen til barne- og familieministerens, vil bli besvart av justisministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 11, fra representanten Hill-Marta Solberg til utdannings- og forskningsministeren, vil bli tatt opp av representanten Britt Hildeng.

Spørsmål 15, fra representanten Olav Gunnar Ballo til sosialministeren, vil bli besvart av helseministeren som rette vedkommende. Etter anmodning fra helseministeren blir dette spørsmålet flyttet og besvart etter spørsmål 9, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 21, fra representanten Per Sandberg til kommunal- og regionalministeren, vil bli besvart av justisministeren på vegne av kommunal- og regionalministeren, som er bortreist. Etter anmodning fra justisministeren blir dette spørsmålet flyttet og besvart etter spørsmål 10, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 22, fra representanten May Hansen til miljøvernministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

S p ø r s m å l 1

Steinar Bastesen (Kp): Jeg har følgende spørsmål til statsministeren:

«Regjeringa i Irland v/statsminister Bertie Ahern har varslet at Irland 9. november i år vil stevne Storbritannia for tribunalet i Hamburg for brudd på UNCLOS – United Nations Convention on the Law of the Sea (De forente nasjoners havrettskonvensjon) i forbindelse med oppstart av MO_x-fabrikken.

Vil statsministeren ta kontakt med sin kollega i Irland og gi en uforbeholden støtte til Irland?»

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Arbeidet med miljøbelastningen som er knyttet til Sellafield, er en viktig sak for Regjeringen. I Sem-erklæringen slås det fast at

Regjeringen vil forsterke engasjementet mot utslipp fra anlegget.

Når det gjelder Sellafield, er det først og fremst technetiumutslippene som berører norske interesser. Nivåene av technetium 99 i norske farvann øker fortsatt. Snarlige utslippsreduksjoner er derfor ønskelig, selv om nivåene som måles langs vår kyst, pr. i dag ikke utgjør noen direkte fare for miljø eller helse. Ikke minst har det stor betydning at markedene oppfatter norsk fisk og sjømat som rene produkter.

Den britiske regjeringen skal snart vedta framtidige utslippsgrenser for technetium 99. Som grunnlag for beslutningen ligger det et forslag fra det britiske miljødirektoratet som anbefaler at utslippene skal få fortsette helt til 2006. Det er derfor meget viktig å påvirke den nært forestående beslutningen om framtidige utslippsgrenser.

Vi er også oppmerksom på at britene allerede har fattet en kontroversiell beslutning som vedrører Sellafield. Vi ser med bekymring på at det er gitt klarsignal til oppstart av en ny fabrikk som skal produsere såkalt MO_x -brensel av uran og plutonium fra reprosesseringsanlegget. Den britiske regjering mener å ha både helse- og miljøargumenter på sin side. MO_x -anlegget har likevel bidratt til å aktualisere spørsmål om miljø og sikkerhet ved Sellafield ytterligere, bl.a. har transport av brenselet til Japan gjennom Nordøstpassasjen vært diskutert.

Regjeringen har trappet opp presset på Storbritannia og tatt initiativ til en gjennomgang av vår videre innsats mot Sellafield-utslippene.

Selv har jeg tatt dette opp med mine nordiske statsministerkollegaer og med representanter for de selvstyrte områdene i forbindelse med Nordisk Råds sesjon i København.

Vi har tatt initiativ til en vurdering av hvilket grunnlag Norge har i internasjonale konvensjoner for å reise sak mot britene.

Vi har tatt kontakt med Irland som allerede har stevnet britene under den såkalte OSPAR-konvensjonen for tilbakeholdelse av informasjon vedrørende Sellafield. Irene har også varslet at de vil ta i bruk FNs havrettskonvensjon for å anlegge sak mot britene. Vi støtter Irland politisk og moralsk.

Miljøvernministeren har i nordisk krets hatt møter med sine britiske motparter, og de nordiske miljøvernministrene gikk nettopp sammen om en felleserklæring i forbindelse med Sellafield.

Det vil fra norsk side legges et fortsatt politisk press på britiske myndigheter i tiden som kommer. Miljøvernministeren møter sin irske kollega under klimamøtet i Marrakech denne uken. Miljøvernministeren har også bedt om et møte i London i løpet av november.

Jeg kan forsikre representanten Bastesen om at arbeidet mot Sellafield-utslippene også vil ha Regjeringens og min fulle oppmerksomhet i tiden som kommer.

Steinar Bastesen (Kp): Jeg takker statsministeren for svaret, og registrerer at han har uttrykt støtte til statsministeren i Irland.

Han var også inne på at britiske miljøvernmyndigheter innen kort tid muligens vil gi tillatelse til økte utslipp fra Sellafield, og utslipp av technetium 99 tar det 213 000 år å halvere. Det er veldig bekymringsfullt.

Vil statsministeren i tillegg til det han har sagt, ta noe initiativ overfor Storbritannia dersom de skulle finne på å gi tillatelsen til økte utslipp? Kan støtte f.eks. til NGO-organisasjonen være en ting å gjøre, som har gått til søksmål mot Sellafield for de utslippene de er ved å gjøre? Jeg vet at en stat kan ha problem med å gå til sak mot et privat anlegg.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Ja, vi vil fortsette vårt sterke engasjement i kampen mot økte utslipp fra Sellafield, og vi vil hele tiden vurdere hvilke initiativ vi kan ta. Jeg har søkt og regner i løpet av noen få dager med å få kontakt med min irske kollega om denne saken. Vi vil ta det opp på så høyt nivå som vi når fram til i Storbritannia.

Jeg kan også opplyse at Norge til våren skal være vertskap for en ny nordsjøkonferanse, og vi vil også se det som en anledning til å fremme våre interesser som kystnasjon når det gjelder de bekymringsfulle utslipp av technetium fra Sellafield-anlegget.

Jeg kan forsikre representanten Bastesen om at Regjeringen deler hans engasjement på dette området, og vi vil søke alle mulige virkemiddel for å nå fram og hindre at vi får en forverring av denne situasjonen.

Steinar Bastesen (Kp): Jeg takker igjen statsministeren for svaret.

Grunnen til at jeg har reist dette spørsmålet er først og fremst at kysten er utpekt som et område for fremtidig vekst og trygghet for vår økonomi, og da har vi ikke råd til å tulle med og akseptere forurensning som kan stoppes.

Jeg synes det er oppløftende at statsministeren også kan vurdere å bruke utenomstatlige virkemidler, for konferanser, uttalelser, brev og innspill er én ting, men konkret handling i form av en dom som blir stadfestet, er noe enhver regjering må bøye seg for internasjonalt.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Irene har jo som sagt varslet sak, og det har vår regjering politiske og moralske støtte.

Ellers må en regjering først og fremst forholde seg til myndigheter i andre land, og vi vil på miljøvernminister- og statsministernivå og gjennom andre kontakter med både briter og irer og med andre aktuelle nasjoner opprettholde og forsterke vårt engasjement på dette området.

Så kan det i tillegg til dette være et verdifullt folkelig engasjement gjennom frivillige organisasjoner. Det verken kan eller vil en regjering styre. Men vi har her en felles interesse og et felles engasjement med miljøbevegelsen, som også er sterkt opptatt av denne saken.

Presidenten: Spørsmål 2 vil bli behandlet senere.

S p ø r s m å l 3

Morten Lund (Sp): Jeg skal få stille følgende spørsmål til finansministeren:

«Ordførerne i Rennebu, Hitra og Holtålen hevder at de etatskontorene som likningsforvaltningen nå etablerer i kommunene, får en langt svakere bemanning og kompetanse enn det som ble forutsatt ved behandlingen i Stortinget for ett år siden.

Vil statsråden se til at etatskontorene får bemanning, spesialfunksjoner og åpningstider slik det ble forutsatt?»

Statsråd Per-Kristian Foss: I Finansdepartementets budsjettproposisjon for 2001 fremsatte regjeringen Stoltenberg forslag til omorganisering av ligningsforvaltningen etter den såkalte distriktsmodellen. Stortinget sluttet seg til forslaget.

Om betegnelsen «etatskontor» ble det i den nevnte proposisjon uttalt at det er et lokalkontor for ligningsfunksjonen i ca. 190 kommuner, som vil ha mange likhetstrekk med dagens ligningskontor, og som også kan ha spesialkompetanse på særlige områder. Dagens ligningskontorer er kjennetegnet av en del felles grunnleggende ligningsoppgaver, men varierer ellers når det gjelder bemanning og åpningstider, avhengig av lokale forhold.

Ny organisering av ligningsforvaltningen har som et av sine viktigste mål å styrke arbeidet med ligning og kontroll av næringsdrivende, selskaper og andre kompliserte skattesaker. Et hovedvirkemiddel for å nå dette målet er å samle etatens ressurser i færre, men større enheter. Hensynet til publikum skal samtidig ivaretas, slik at publikum skal kunne få svar på sine henvendelser, enten de henvender seg til distriktskontoret, et etatskontor eller et annet kontor, f.eks. et offentlig servicekontor, hvor skatteetaten er representert ved andre.

I mange mindre ligningsdistrikter er det ikke mulig å kunne samle flere ressurser til det ledende distriktskontoret uten at det i noen grad går ut over bemanningssituasjonen ved de andre kontorene i distriktet. Dette er hovedårsaken til at etatskontorene som etableres i Rennebu, Hitra og Holtålen, vil bli noe redusert i forhold til tidligere bemanning. Alle de tre kontorene vil imidlertid fortsatt utføre tradisjonelle ligningskontortjenester, og oppfyller på den måten kravet til rolle og oppgaver for etatskontor. Disse kontorene vil således ha mange likhetstrekk med dagens ligningskontor.

Skattedirektoratet skal gjennomføre kartlegging av publikumshenvendelser til etatskontor og steder hvor etaten er representert av andre. Denne kartleggingen vil danne grunnlag for fremtidig dimensjonering av åpningstider og tilgjengelighet til ligningsforvaltningens tjenester.

En omorganisering av landets ligningsforvaltning vil nødvendigvis medføre en del endringer i mange kommuner. Jeg har imidlertid tillit til at skattyterne i Rennebu, Hitra og Holtålen fortsatt vil få en tilfredsstillende betjening av skatteetaten.

K a r i L i s e H o l m b e r g hadde her overtatt presidentplassen.

Morten Lund (Sp): Jeg takker for svaret.

Det var en omfattende prosess som var i gang før saken kom til Stortinget, og det er omfattende det som skal skje etterpå. Det er viktig for mange hvordan statens service tilbys. Det er ikke nok med at departementet har sagt til Stortinget det som statsråden nå har sitert og bl.a. legger stor vekt på, at etatskontorene skal ha «mange likhetstrekk». Stortinget har også sagt noe om dette og har presisert at på etatskontorene, som det nå skal bli i 191 kommuner, skal den kompetanse som finnes i dag, ivaretas, og bemanningen skal være stort sett som i dag.

De fire kommunene i Sør-Trøndelag som nå har fått etatskontor, står bak en felles henvendelse som har kommet. Etatskontorene har fra tre til fem ansatte, og så får de nå beskjed om at det blir 0,4 årsverk. Det er noe helt annet enn det Stortinget har forutsatt, og statsråden bekreftet også i juni at det Stortinget har sagt, skal det også bli. Vil statsråden følge opp og sørge for at det Stortinget har sagt, også er det som blir realiteten?

Statsråd Per-Kristian Foss: Statsråden vil følge opp Stortingets vedtak, men understreker at enhver endringsprosess vil medføre endringer. Det kommer man ikke utenom.

Jeg legger vekt på betjeningen i forhold til dem som skal nytte seg av tjenestene til etats- og ligningskontorer, og understreker at alle de tre kontorene fortsatt vil utføre tradisjonelle ligningskontortjenester, med andre ord vil være tilgjengelige for vanlig publikum på vanlig måte.

Så legger jeg vekt på at vi så etter en tid skal gjennomføre en undersøkelse blant brukerne av etatskontorene for å se om de er fornøyd, og eventuelt hvis ikke, hvorfor. Og så vil vi komme tilbake til Stortinget med sikte på eventuelt å rette dette opp. Jeg syns at en slik forbrukerundersøkelse kanskje er den beste måte å skaffe seg kunnskap på om hva forbrukerne mener.

Morten Lund (Sp): Jeg takker på nytt for svaret. Det er klart at enhver forandring skal føre til en forandring!

Det som Stortinget åpnet for, var at servicekontorbegrepet skulle innføres i 134 kommuner. Det skulle bli lite likningskontor igjen. I 191 kommuner skulle likningskontorene bli stort sett som i dag, og det ble sagt at åpningstidene også skulle bli stort sett som i dag. De kontorene vi her snakker om, har åpningstid fra kl. 9 til kl. 15 fem dager i uken. På hvilken måte skal de kunne holde åpent like lenge med 0,4 årsverk? Jeg tror ikke at det blir slik. Det er klart at da blir det mindre besøk. En forbrukerundersøkelse vil vise at det er lite behov for disse.

I en pressemelding fra finansministeren i juni i år står det at vi «vil sikre at folk får utført de fleste lignings-tjenester på hjemstedet». Jeg tror at folk i disse kommunene forventer at statsråden nå sørger for at det Stortinget har sagt, og som den forrige statsråden har bekreftet skal bli fulgt opp, også blir realiteten: at likningskontoret er åpent fem dager i uken, at det fins fagkompetanse der, og at det også på noen av etatskontorene blir tilført spesialkompetanse, slik som Stortinget faktisk har sagt.

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg bare viser til tidligere svar, og mener at begreper som «stort sett som i dag» og utførelse av «de fleste likningstjenester» er begreper som fortsatt kan brukes. Jeg tror man kanskje skal avvente en publikumsundersøkelse før man foregriper konklusjonen i forhold til hva publikum måtte komme til å mene.

S p ø r s m å l 4

«NaKuHel-senteret på Sem i Asker har vist i praksis at det med små finansielle midler gir mange et meget godt tilbud. Alternativet for mange ville være et betydelig dyrere behandlingstilbud. Senteret på Sem er blitt en modell for instanser i hele landet. Til tross for betydelig frivillig innsats, sliter NaKuHel finansielt.

Vil statsråden bidra til at NaKuHel kan fortsette og videreutvikle sitt arbeid, og hvilken rolle mener statsråden kultur skal spille i en helseforebyggende sammenheng?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 5 vil bli behandlet senere.

S p ø r s m å l 6

Jan Arild Ellingsen (FrP): «Den norske offisielle holdningen om støtte til USAs aksjoner mot Taliban-regimet og Osama bin Laden står fast. Samtidig kan det virke som om det finnes miljøer i Norge som støtter Taliban og Osama bin Laden og således terrorangrepet mot USA.

Har POT i dag oversikt over disse miljøene, og vurderes disse som en trussel mot sikkerheten her i landet?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Bekjempelse av internasjonal terrorisme har i flere år vært en prioritert oppgave for Politiets overvåkingstjeneste. Dette arbeidet, som er svært ressurskrevende, omfattende og langvarig, er betydelig intensivert etter terroraksjonene i USA 11. september 2001.

Al-Qaida-nettverket, som blir ledet av Osama bin Laden, er løselig sammenbundet. Medlemmene opererer til en viss grad selvforsynt, både med hensyn til kommando, kontroll og finansiering av virksomheten. De har en sterk fokusering på sikkerhetsmessige forhold i planleggings- og gjennomføringsfasen av en terroraksjon. Planleggingen kan pågå i flere år. Dette operasjonsmønsteret gjør det vanskelig for sikkerhets- og etterretningstjenester å identifisere terrorceller og målene for aksjonene. Al-Qaida-nettverket har sympatisører i en rekke land verden over, inkludert Norge. Denne internasjonaliseringen betyr at grupper og personer tilhørende organisasjoner som i utgangspunktet har en nasjonal agenda, også kan komme til å operere internasjonalt.

I tiden etter 11. september har et stort antall personer blitt arrestert i flere europeiske land. De er mistenkt for å tilhøre islamske terrornettverk, og arrestasjonene må ses på som forebyggende tiltak fra myndighetenes side for å

hindre nye terroraksjoner. Disse arrestasjonene er et resultat av europeiske sikkerhetstjenesters mangeårige arbeid med å kartlegge ekstreme islamske miljøer. Det er ikke foretatt arrestasjoner i Norge etter 11. september av personer som er mistenkt for deltakelse i terrorvirksomhet.

Norge mottar flyktninger og asylsøkere fra en rekke land i den muslimske verden. Dette har også medført at også sympatisører av radikale grupperinger har bosatt seg i Norge. Disse gruppene har imidlertid hittil ikke utgjort noen konkret trussel mot norske eller utenlandske interesser.

Trussel mot den internasjonale sikkerhet baserer seg på at Norge kan fungere som et tilfluktssted for militante miljøer med internasjonale forgreininger. Herfra kan disse miljøene kanalisere ulike former for støtte til moderorganisasjonene, som driver væpnet kamp eller terrorvirksomhet i hjemlandet.

Politiets overvåkingstjeneste foretar selvfølgelig en løpende vurdering av alle typer trusler med de virkemidler som står til rådighet. I dette arbeidet inngår også samarbeid med andre politioorganer og myndigheter i nødvendig utstrekning.

Jan Arild Ellingsen (FrP): Jeg registrerer at statsråden bekrefter at denne type sympatisører også finnes i Norge.

I går vedtok Stortinget en ekstrabevilgning som bl.a. tilførte Politiets overvåkingstjeneste 4 mill. kr mer. Statsråden sier også i sitt svar at man så langt ikke har registrert noen trussel fra disse miljøene. Betyr det at statsråden vurderer det som å være en risiko siden man ser nødvendigheten av å tilføre midler for å kunne forebygge og sikre?

Statsråd Odd Einar Dørum: Når det gjelder beskrivelsen av risiko og trusler, har jeg svart på det i mitt første svar.

Når det gjelder midler til Politiets overvåkingstjeneste, har det en generell sammenheng med det sårbarhetsbildet som er erkjent nå i noen år, og som bl.a. er beskrevet i innstillingen fra det utvalget som jeg i sin tid som justisminister initierte, nemlig Willoch-utvalget. Og ut fra dette sårbarhetsbildet vet vi at vi kan stå overfor en trusselsituasjon som er mye mer sammensatt enn før. Det er bakgrunnen for at vi ser det nødvendig å ha en moderne, oppdatert og velfungerende overvåkingstjeneste i vårt land.

Jan Arild Ellingsen (FrP): Jeg vil avslutningsvis bare stille et kort spørsmål, og det gjelder om statsråden vil ta initiativ til å tilføre POT de nødvendige ressurser også i tiden som kommer, selv om budsjettet først skal legges fram på fredag.

Statsråd Odd Einar Dørum: Når det gjelder budsjettet, vil representanten finne svar der.

Regjeringen vil selvfølgelig løpende måtte vurdere om tjenesten både når det gjelder lovgrunnlag, ressurser

og utstyr, kan fungere i forhold til de utfordringer vi står overfor. Og jeg har i mitt første svar til representanten Ellingsen skissert noe av det landskapet.

S p ø r s m å l 7

Per Roar Bredvold (FrP): Jeg ønsker å stille justisministeren følgende spørsmål:

«I Hedmark ble det høsten 2001 utvist åtte litauere fra Norge, og de ble idømt en bot på 3 000 kroner hver for tyttebærplukking.

Synes statsråden, på generelt grunnlag, dette er en riktig bruk av rettsvesenet og dets midler, eller ser statsråden muligheter for en oppmykning av dagens regelverk?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Det å plukke tyttebær er i seg selv ikke straffbart. De sakene det refereres til, gjelder salg av bær uten slik arbeidstillatelse som utlendingsloven krever. Politimesteren i Hamar har opplyst at det dreide seg om så betydelige mengder bær at dette ble ansett som ervervsvirksomhet. Etter utlendingsloven må utlendinger som driver ervervsvirksomhet, ha arbeidstillatelse, noe litauerne ikke hadde. Å få slik sesongarbeidstillatelse skal imidlertid være en enkel sak, og flere av litauerne hadde også slik arbeidstillatelse i fjor.

Som representanten Per Roar Bredvold kjenner til, faller påtalemyndighetens behandling av enkeltsaker ikke inn under mitt ansvarsområde, men under Riksadvokatens. På generelt grunnlag viser jeg imidlertid til at det er Stortinget som har vedtatt utlendingslovgivningen, og at det er politiets plikt å håndheve den. Formålet med bestemmelsen er norske myndigheters behov for kontroll med utlendingers ervervsvirksomhet.

Ansvar for utlendingslovgivningen hører inn under kommunal- og regionalministerens ansvarsområde. Når det gjelder spørsmålet om regelverket skal mykes opp, nevner jeg at Stortinget ved endring av utlendingsloven har vedtatt at utlending som har adgang til å oppholde seg i riket i tre måneder eller mer, kan søke sesongarbeidstillatelse fra Norge. Kommunal- og regionaldepartementet har opplyst at lovendringen vil tre i kraft ved årsskiftet når nødvendige forskriftsendringer er ferdig utarbeidet. Ettersom litauere er visumfrie, har de adgang til tre måneders opphold. De vil derfor omfattes av regelendringen. Regelendringen innebærer også at politiet får kompetanse til å treffe vedtak i slike saker, i samsvar med utlendingsforskriftens § 13.

Per Roar Bredvold (FrP): Jeg takker statsråden for svaret.

Svært mange i Hedmark, både politikere, byråkrater og såkalt vanlige folk reagerte til dels sterkt på den prioritering politiet viste i denne saken. Litauerne ble svært raskt tatt, to ble kastet på glattcelle, de ble bøtelagt med 3 000 kr hver, noe som er en uhorvelig stor sum for en vanlig litauer, og så utvist fra Norge.

Mange lurte på om dette var en riktig prioritering av politiets knappe ressurser, både tidsmessig og økono-

misk. Når man vet at politiet ikke har nok midler til å rykke ut ved f.eks. innbrudd og andre lovbrudd enkelte steder, gjør dette situasjonen noe spesiell.

Det å plukke bær ute i skogen er for de fleste av oss ikke det største lovbruddet, selv om bærene selges, med eller uten arbeidstillatelse. Og det er her det skurrer hos mange. Det skurret så pass mye at i Os kommune har man bl.a. samlet inn 12 000 kr for å hjelpe til med bøtene, og Kommuneforbundet i Hedmark har gitt 16 000 kr. Hvilke signaler gir dette statsråden?

Statsråd Odd Einar Dørum: De nødvendige signaler har Stortinget faktisk vedtatt. Jeg har også gitt dem i mitt svar, nemlig at det er behov for å myke opp dagens regelverk når det gjelder sesongarbeidskraft i Norge.

Jeg er selvfølgelig svært glad for den støtten som nå kommer fra representanten Bredvold til en slik oppmykning. Det forteller at vi på en positiv måte bygger ny bredde i konstallasjonene som ønsker det i Norge. Det er bra. Men det var altså med det regelverket som gjaldt tidligere, at politiet måtte foreta en vurdering, ikke for det å plukke bær, men for å selge den, og det var knyttet til arbeidstillatelsen. Nå har man altså skåret igjennom og myket det opp, slik at det er lettere å få arbeidstillatelse, og litauere vil dra nytte av det. Og det er jo et konstruktivt svar på utfordringen som ligger under det.

Og at lokalbefolkningen i Norge viser sin støtte til mennesker de har sympati for, har alltid vært et sympatisk trekk ved landet vårt, uavhengig av gjeldende lovverk.

Per Roar Bredvold (FrP): Jeg takker nok en gang for svaret.

I Norge er det enkelte kommuner som har vennskapskommuner i Litauen, slik som f.eks. Os kommune, som jeg nevnte. Der er det samlet inn mye penger gjennom årene bl.a. til barnehjem. Spørsmålet mitt gjelder om det kanskje hadde vært mer riktig at de innsamlede midlene, fra f.eks. Os kommune og Kommuneforbudet, heller kunne gått til sånne ting ved at boten bortfaller, altså de 3 000 kr pr. tyttebærplukker.

Statsråd Odd Einar Dørum: Som kjent er ikke mitt forhold til påtalemyndigheten som det er i en del andre land. I Norge er påtalemyndigheten uavhengig.

Det som har skjedd, er at vi har myket opp regelverket, og det er meget positivt at det er vennskskapsforbindelser til de baltiske stater. Jeg regner derfor med at når Regjeringen vil vurdere ytterligere oppmykning av arbeidsinnvandring bl.a. fra de baltiske stater, vil dette ha entusiastisk og sympatisk støtte også hos representanten Bredvold, etter det som nå er sagt. Og det ser jeg på som en svært positiv utvikling av den norske samfunnsdebatten.

S p ø r s m å l 8

John I. Alvheim (FrP): Mitt spørsmål går til den ærede helseminister:

«I disse dager oppnevner de regionale helseforetak styrene for helseforetakene.

Vil statsråden sørge for at styremedlemmer i de regionale helseforetakene ikke også oppnevnes som styremedlemmer i helseforetakene?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det er to viktige hensyn som har stått sentralt i den foretaksmodell som Stortinget vedtok gjennom den nye modellen.

Ved at det i hver helseregion ble etablert samlede helseforetaksgrupper under ledelse av det regionale helseforetaket og med tilknyttede datterforetak, er det lagt til rette for koordinering og helhetlig styring av ressursbruken i regionen. Ved at de utøvende virksomhetene, helseforetakene, ble gjort til egne rettssubjekter, ble det lagt til rette for å myndiggjøre sykehusene. Det er et ansvar for det enkelte styre å finne de praktiske løsninger når det gjelder organisering og styring som tilpasser disse hensynene til hverandre, selvsagt innenfor de rammer som Stortinget har trukket opp i lov- og regelverk. Dette må det enkelte styre gjøre innenfor sitt helhetlige ansvar.

Jeg har tillit til at de regionale helseforetakene og deres styrer utøver skjønn innenfor de rammer som helseforetaksloven trekker opp. Jeg vil likevel føye til at et system med gjennomgående styrerepresentasjon, slik representanten Alvheim beskriver det, etter min oppfatning ikke vil bidra til en tydeliggjøring av den bestillerrolle som vil tilligge de regionale helseforetakene. Jeg har heller ikke informasjon om at dette er noe problem.

John I. Alvheim (FrP): Jeg takker statsråden for svaret og registrerer at han i utgangspunktet prinsipielt er enig med meg i at vi ikke må ha noen gjennomgående styrerepresentasjon.

Det har vært antydning at enkelte regionale foretak vil gjøre dette, og derfor mener jeg at helseministeren må gå inn med instruksjon i forhold til de regionale foretakene og forhindre at så skjer.

Mitt oppfølgingsspørsmål er: Hvordan blir situasjonen for administrerende direktør ved de regionale helseforetakene, og hvilken status får han i styrene i foretakene?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg ser, som representanten Alvheim, klare ulemper hvis det skulle bli slik at styremedlemmer i de regionale helseforetakene også sitter som styremedlemmer i de lokale helseforetakene. Men, som jeg sa, jeg har ikke registrert at det er noe problem. Og spørsmålet som representanten Alvheim da reiser, er i den sammenheng ikke aktuelt.

Når det gjelder administrerende direktørs rolle, tror jeg det er viktig, med utgangspunkt i helseforetaksloven, å se på administrerende direktør som en avgjørende aktør i det å daglig lede det regionale helseforetaket og sørge for at de beslutninger som tas der, blir gjennomført. I så måte syns jeg administrerende direktør kommer i en annen prinsipiell stilling enn styremedlemmer i det regionale helseforetak.

John I. Alvheim (FrP): Jeg takker igjen helseministeren for svaret, og jeg er der helt på linje med helseministeren.

Den viktigste endringen vi fikk gjort i Odelstinget når det gjaldt fortaksloven, var nettopp å ta ut av lovteksten at de regionale foretakene også kunne drive produksjon av helsetjenester. Det mente vi ville bli en innblanding, og vi ville få tilbake det gamle fylkesutvalget. Den ordningen som nå ble vedtatt, ville styrke fristillingen til det enkelte foretak, som loven viser.

Derfor er det veldig viktig at helseministeren i tiden fremover løpende følger med at dette fungerer etter Odelstingets intensjoner.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg kan forsikre representanten Alvheim og Stortinget om at jeg har gjort opp status når det gjelder gjennomføring av reformen. Jeg har møtt de regionale styreledere, og jeg kommer til å få tette rapporter om oppfølgingen av det meget krevende gjennomføringsarbeid som fortsatt ligger foran oss i denne saken.

S p ø r s m å l 9

Sigbjørn Molvik (SV): Jeg vil stille følgende spørsmål til helseministeren:

«Vil statsråden ta konkrete initiativ for å hindre at styremøtene i de regionale helseforetakene skal kunne foregå bak lukkede dører, for på den måten å sikre at befolkningen får innsyn i saksbehandling og beslutninger som er av avgjørende betydning for brukerne av norsk helsevesen?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: La meg først slutte meg til intensjonen i representanten Molviks spørsmål. Den offentlige helsetjenesten skal drives med åpenhet i forhold til sine omgivelser. Derfor er offentlighetsloven gjort gjeldende for foretakene.

Jeg konstaterer at de regionale helseforetakene er aktive i informasjonen omkring styrenes arbeid, og det er viktig. Offentlighetsloven gir en rekke innsynsmuligheter, men omfatter som kjent ikke møteoffentlighet. Det innebærer at styrene fra Stortingets side er gitt anledning til å utøve skjønn i dette spørsmålet. De regionale helseforetakene har valgt noe ulik praksis med hensyn til møteoffentlighet. Det gir et godt utgangspunkt for å vinne erfaring med begge modeller.

Et annet viktig hensyn ved den nye foretaksmodellen er at styrene skal kunne virke under stabile rammebetingelser, dvs. at styrene skal kunne forvente en stabilitet i sine organisatoriske rammebetingelser. Derfor finner jeg det ikke riktig å gå inn med spesifikke pålegg knyttet til spørsmålet om møteoffentlighet. Jeg vil derimot allerede nå varsle at jeg med utgangspunkt i foreliggende bestemmelser i helseforetaksloven om pasienters og andre brukeres medvirkning vil følge opp overfor de regionale helseforetakene at det i dette arbeidet skal etableres brukerutvalg. Det er en arbeidsform som jeg selv har god erfaring med, og som er med på å åpne offentlige virksomheter i forhold til dem som mest berøres, uten at man rokker ved det klare ansvar som styret må ha.

Sigbjørn Molvik (SV): Jeg vil takke statsråden for svaret. Samtidig vil jeg gi uttrykk for at jeg kunne ha ønsket meg noe mer konkret og forpliktende. For slik situasjonen nå er, som helseministeren sjøl var inne på, ser det ut som om vi får en ulik praksis fra helseregion til helseregion. Jeg synes det er en svært betenkelig situasjon at man i noen deler av landet vil ha en større åpenhet rundt disse debattene, mens de vil være mer lukket i andre deler av landet.

Mitt oppfølgingsspørsmål til helseministeren blir da som følger: Vil helseministeren etter en tids utøvelse av denne praksisen eventuelt evaluere systemet, med sikte på å skape en lik praksis i hele landet?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg deler representanten Molviks utgangspunkt om åpenhet og offentlighet rundt helsepolitikken og helseforetakenes virksomhet. Derimot deler jeg ikke utgangspunktet om at det er uheldig at et helseforetak velger åpne møter, mens andre helseforetak ikke velger det. Tvert imot synes jeg det gir grunnlag for å vinne erfaringer med begge modeller, og det ligger selvfølgelig i et slikt utgangspunkt at de erfaringene bør komme fram og bli evaluert.

Presidenten: Vi går så til spørsmål 15.

S p ø r s m å l 1 5

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Olav Gunnar Ballo til sosialministeren, vil bli besvart av helseministeren som rette vedkommende.

Olav Gunnar Ballo (SV): «I en reportasje i Bergensavisen 23. oktober 2001 uttrykker en mor fortvilelse over at hennes datter, som både har et problem knyttet til misbruk av rusmidler samt at hun sannsynligvis har diagnosen ADHD, ikke kan behandles mot sin vilje ut fra dagens lovverk, og at datteren dermed ikke kan hjelpes.

Ser statsråden et behov for å gjøre behandling av rusmiddelproblemer til et ansvar for helsevesenet, og at dette lovmessig knyttes til lov om psykisk helsevern og ikke lov om sosial omsorg?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Noe av det første Regjeringen bestemte ved sin tiltredelse, var at ansvaret for rusmiddelrelaterte helseproblemer skal flyttes fra sosialministeren til helseministeren. Med dette ønsker vi å tydeliggjøre at helsetjenesten må stille opp med nødvendige tilbud også til personer som har rusmiddelproblemer. Den nære sammenhengen mellom rusproblemer og helseproblemer er godt dokumentert. Altfor mange har dessverre rusproblemer i kombinasjon med hjerneorganiske eller psykiske lidelser. Mange får også alvorlige somatiske lidelser på grunn av misbruket. Vi må innse at helsetjenesten ikke i tilstrekkelig grad har gjort jobben sin overfor denne utsatte gruppen.

Innen så vel det psykiske helsevern som tiltak for rusmiddelmissbrukere og i ulike kommunetjenester er det viktig å unngå at tjenestens mandat begrenser muligheten

til å se den hjelpsøkende som et helt menneske med sammensatte behov for hjelp. Uansett hvor personen først henvender seg, skal hjelpeinstansen sikre at han eller hun får en grundig utredning og et opplegg til hjelp, som inkluderer funksjons- og livsområder der det er behov for en innsats. Bestemmelsene om de individuelle planer som nå er nedfelt gjennom den nye helselovgivningen, vil i denne sammenheng kunne bli et nyttig verktøy.

Når det gjelder den lovmessige forankringen av disse tjenestene, er dette også noe vi vil se nærmere på i den forestående gjennomgangen av helsetjenestetilbudet til rusmiddelmissbrukere og av rusomsorgen generelt. Gjeldende rett åpner for innleggelse uten eget samtykke etter sosialtjenesteloven og helselovgivningen. Når det gjelder barn, kan tvangsinnleggelse også skje i medhold av barnevernloven. Hvorvidt det er lov om psykisk helsevern som vil være den naturlige forankring for denne gruppen, vil jeg imidlertid vente noe med å ta stilling til. Lov om psykisk helsevern stiller strenge krav til behandling uten eget samtykke, og det er en grunnforutsetning at pasienten har en alvorlig sinnslidelse. Disse skrankene er nedfelt gjennom ulike menneskerettighetskonvensjoner, hvor Den europeiske menneskerettighetskonvensjon er den mest sentrale. Pasienter med ADHD faller derfor i utgangspunktet utenfor helselovgivningens tvangsbestemmelser, med mindre de er i en psykisk tilstand som kan vurderes som en alvorlig sinnslidelse.

Sosial- og helsedepartementet gjennomgår nå lovverket og behandlingstilbudet, bl.a. for å klargjøre hvilke ytterligere tiltak som for fremtiden skal være under helselovgivningen, og hvilke tiltak som naturlig hører hjemme under sosialtjenesteloven. Regjeringen vil snarest mulig legge fram et høringsforslag om fremtidig organisering av tiltaksapparatet for rusmiddelmissbrukere.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg vil først uttrykke glede over de svar som statsråden gir, for jeg synes det virker som om han reflekterer i forhold til de problemstillinger som knytter seg til dem.

Men jeg har lyst til å skissere en annen problemstilling som Dagsavisen trakk fram den 5. november, altså for to dager siden. Der kan man se at flere mødre som er under behandling med metadon, føder barn. En del av de barna må også ha behandling, fordi de rett og slett er opiatavhengig eller metadonavhengig ved fødselen. Det synliggjør for det første det medisinske betenkelige i en slik behandling, fordi dette ikke bare rammer mor, det rammer også det ufødte barnet, som i verste fall vil kunne få varige skader hvis man ikke setter inn tiltak i forbindelse med svangerskapet. Men etter mitt syn synliggjør det også en annen problemstilling, nemlig at man har veldig ulike kulturer knyttet til lov om sosial omsorg og lov om psykisk helsevern. Man har også ulike kulturer innenfor helsevesenet og innenfor sosialomsorgen med hensyn til hva slags aktive tiltak som settes inn. Ser dermed statsråden behov for at man klargjør også når det gjelder denne type problemstillinger, at dette først og fremst er et medisinsk problem som skal håndteres av medisinsk personell?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Uten å gå inn på den spesielle pasientgruppen her og nå vil jeg si at siktemålet med den endring som nå skjer, og den reform som Regjeringen forbereder på rusområdet, nettopp er å sikre at de ulike gruppene blir ivaretatt på en bedre og mer helhetlig måte, at vi får satt inn tiltak der hvor det er svikt, at vi får sammenhengen i behandlings- og omsorgskjeden til å fungere bedre, at vi i større grad overvinne de kulturforskjeller som det helt åpenbart er mellom de ulike tjenestene, og først og fremst at enkeltmennesker får hjelp ut fra den respekt de har krav på, og de tjenester de har krav på, som syke mennesker.

Olav Gunnar Ballo (SV): Det som gjerne er en del av problemstillingen i dag, er pasienter med det vi kaller dobbeltdiagnose, at man altså på den ene siden har en psykisk lidelse og på den andre siden har et rusmiddelproblem, som typisk eksempel på det. Det som da veldig ofte skjer, er at man innenfor psykiatrien sier at det ikke vil være mulig å komme opp med et behandlingstilbud før vedkommende er fri for rusmidler. Innenfor rusmiddelomsorgen sier man at det vil være vanskelig å behandle denne pasienten fordi vedkommende har et psykiatrisk problem.

Etter mitt syn er det først når man entydig plasserer ansvaret ett sted, uavhengig av om årsaken måtte være et rusmiddelproblem eller et psykiatrisk problem, at man kan unngå å fraskrive seg det behandlingsansvar man ellers skulle ha. Det gjør at når Regjeringen skal gripe fatt i denne typen problemstillinger, må man være rimelig eksplisitt og presis med hensyn til hvordan man skal ivareta det helhetlige mennesket sånn at ikke helsepersonell og personell innenfor sosialomsorgen på den måten kan fraskrive seg ansvar.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg takker representanten Ballo for verdifulle råd i forhold til det arbeidet vi nå står foran med en gjennomgang av helsetilbudet for rusmiddelmissbrukere, hvor siktemålet helt klart er en tydelig ansvars plassering. Men enhver ansvars plassering må kombineres med et krav om samarbeid og helhetstenkning. Uansett hvor man setter grensen mellom helhet og del, vil det alltid være en spenning mellom helhet og del som må håndteres gjennom et fornuftig samarbeid. Det er utgangspunktet når vi arbeider videre med dette, både i forbindelse med opptrappingsplanen for psykisk helse, hvor forholdet mellom rus og psykiske lidelser er fokusert, og når Regjeringen vil utarbeide en plan for rusomsorgen, hvor vi nettopp har som siktemål å se disse tingene i sammenheng.

Presidenten: Vi går tilbake til spørsmål 10.

S p ø r s m å l 1 0

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Ulf Erik Knudsen til barne- og familieministeren, vil bli besvart av justisministeren som rette vedkommende.

Ulf Erik Knudsen (FrP): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Ifølge Trønder-Avisa 1. november 2001 går en sorenskriver ut i lokalpressen og forkynner en ekteskapskonflikt med fullt navn på mor, far og to barn.

Finner statsråden det akseptabelt at en sorenskriver og pressen benytter denne type handlemåte i en barnefordelingssak?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Som justisminister kan jeg ikke sette meg til doms over hvordan domstolene håndterer sine oppgaver som dømmende myndighet. Av den grunn ønsker jeg heller ikke å kommentere denne konkrete saken.

Generelt kan jeg likevel gi uttrykk for at det er en viktig del av domstolenes oppgave å sørge for at avgjørelser blir forkynt. Forkynnelse er en formalisert form for underretning som er nødvendig for at ankefristen skal ta til å løpe, og for at en avgjørelse skal kunne bli rettskraftig og håndheves. Regelverket må likevel ta tilbørlig hensyn til dem som er involvert i saken.

Forkynnelse ved kunngjøring kan bare skje der andre forkynningsmåter ikke kan nyttes, dvs. at vedkommende ikke var til stede ved domsavsigelse eller ikke kan treffes personlig, og det heller ikke er mulig å forkynne pr. post eller overfor husstandsmedlemmer eller arbeidsgiver.

Der det er en *dom* som skal forkynnes ved kunngjøring, er det tilstrekkelig å slå opp en kopi av dommen, eller av det vesentligste innholdet, på rettens kontor. Noen kunngjøring i pressen er således ikke nødvendig, slik som ved forkynnelse av stevning. Det er likevel åpnet for at retten i andre *særlig viktige saker* kan forkynne ved kunngjøring i pressen.

I et oppslag på rettens kontor vil det være tilstrekkelig å gjøre rede for at det er avsagt en dom om f.eks. foreldreansvar og samværsrett og navn på parten som dokumentet skal forkynnes for. Det framgår av barneloven § 19 at navnet på andre parter enn den dokumentet skal forkynnes for, bare skal framgå om retten finner at det foreligger særlige grunner. Dette siste gjelder både ved oppslag og ved kunngjøring i pressen.

Jeg kan etter dette ikke se at det gjeldende regelverk om forkynnelse er utilfredsstillende på dette punkt.

Ulf Erik Knudsen (FrP): Jeg vil takke statsråden for svaret.

Dette er jo en sak som i tillegg til omtalen i Trønder-Avisa har vært omtalt i VG, i slutten av forrige uke. Det er en sak som handler om en sorenskriver som, fordi det i en ekteskapskonflikt var vanskelig å få tak i faren, satte inn en annonse i lokalavisen, og som opplyste lokalsamfunnet om at faren ville bli tilkjent samvær med sine barn hvis han leverte inn barnas pass. Én ting er at dette henger ut en far som en potensiell kidnapper – en generelt stigmatiserende situasjon – en annen ting er barnas situasjon. Vi må være veldig forsiktige med å henge dem ut i det offentlige rom på denne måten. Det vil bl.a. kunne føre til mobbing.

Jeg har ikke noe imot at ettersøkte forbrytere blir hengt ut på denne måten. Jeg har heller ikke noe imot at døpte volds- og vinningsforbrytere blir hengt ut, men jeg synes at man i en sak av denne typen kanskje burde se på mulige reaksjonsformer overfor pressen og overfor sorenskriveren.

Mitt spørsmål til statsråden er: Finnes slike reaksjonsmuligheter?

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg har i mitt svar gjort rede for regelverket som gjelder ved forkynnelse, og i det jeg har gjort rede for, ligger det et skjønnsrom. Skjønnnet ligger det til domstolene å utøve, og det er slik at den reaksjonsform som alle som utøver skjønn, utsetter seg for, er den offentlige debatt. Det har også etter denne saken vært ført en offentlig debatt, i det offentlige rom. Jeg tar da utgangspunkt i at det f.eks. ved debatt om straffeutmåling, som ligger til domstolene, er slik at Stortinget ytrer seg, og at den debatten på mange måter tas med inn i de vurderingene som domstolene gjør. En slik generell kommentar kan jeg også gi på dette området, men jeg ønsker ikke å gi noen ytterligere kommentarer.

Ulf Erik Knudsen (FrP): Ifølge Trønder-Avisa kan en dommer uten å komme i konflikt med loven – slik forstår jeg også statsrådets svar – forkynne en dom gjennom avisen dersom man ikke får tak i en av partene.

Spørsmålet til statsråden blir da: Kan det være grunner til å endre loven på akkurat dette punkt, slik at man ikke vil oppleve lignende situasjoner i fremtiden?

Statsråd Odd Einar Dørum: Det er ikke et tema som er på min dagsorden. Jeg har referert til lovverket, som gir betydelig rom for skjønnsutøvelse. I dette tilfellet er det slik at det er skjønnsutøvelsen som er gjenstand for debatten, og det å debattere skjønnsutøvelsen utover det som ligger i at jeg refererte til loven, har jeg ikke tenkt å gjøre. Om det skulle vise seg at lovverket er utilstrekkelig, er det noe som jeg eventuelt får ta med meg og komme tilbake til. Men jeg har ikke på det nåværende tidspunkt et slikt synspunkt.

Presidenten: Vi går så til spørsmål 21.

S p ø r s m å l 2 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Per Sandberg til kommunal- og regionalministeren, vil bli besvart av justisministeren på vegne av kommunal- og regionalministeren.

Per Sandberg (FrP): Jeg vil stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Hvilke strakstiltak vil statsråden iverksette for å få kontroll med den manglende kontroll og registrering av asylsøkere vi nå opplever etter den massive asyltilstrømmingen i år?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Vi har opplevd en betydelig økning av antallet asylsøkere den siste tiden. Asylsøkere fra Kroatia utgjør den største gruppen, mens søkere fra Russland utgjør den nest største gruppen.

Den plutselige og store økningen av asylsøkere medfører en kraftig belastning av politiets ressurser innenfor utlendingsfeltet. Økningen betyr at det må utvikles nye samarbeidsformer mellom politiet og Utlendingsdirektoratet, og det må samtidig finnes midlertidige løsninger med hensyn til innkvartering osv.

Den store økningen av asylsøkere i høst og den merbelastningen dette medførte på politiet og Utlendingsdirektoratet, førte til at en del asylsøkere ble flyttet til mottak før politiet hadde avsluttet sitt arbeid med å signalere søkerne, dvs. ta foto og fingeravtrykk av dem. Etter begynnelsen av oktober blir nå alle asylsøkere signalert ved ankomst, og ingen flyttes fra asylmottakene før dette arbeidet er avsluttet. Fra samme tidspunkt er tidligere restanser på dette punktet nedarbeidet.

I denne situasjonen bygde det seg i løpet av sommeren også opp en restanse av antall asylsøkere som ikke var tilstrekkelig registrert før de måtte flyttes til mottak spredt over hele Norge. Politiet har i samarbeid med Utlendingsdirektoratet intensivert arbeidet for å nedbygge restansene med hensyn til registrering. Oslo politidistrikt er tilført ekstra ressurser for å koordinere nedbyggingen av restansene.

For øvrig kan jeg opplyse at det pågår et nært samarbeid mellom Kommunal- og regionaldepartementet og Justisdepartementet og våre direktorater for å sikre effektive arbeidsrutiner og riktig arbeidsfordeling mellom de berørte etatene. Siktemålet er å sikre en rask og forsvarlig saksbehandling, samtidig som politiets kontrollbehov ivaretas.

Per Sandberg (FrP): Jeg takker for svaret.

Som statsråden er inne på, er det etter hvert blitt en kjensgjerning at antall asylsøkere har økt dramatisk det siste året. Første kvartal i år kom det 500 hver måned, andre kvartal kom det 800 hver måned, Totalt i år vil vi oppleve en asylsøkerinnvandring på over 16 000. At dette skaper totalt kaos i behandlingssystemet, bør ikke forundre noen, og at budsjettene sprekker så det ljoemer, er heller ikke noen overraskelse. Flere tusen saker ligger nå ubehandlet, flere tusen asylsøkere er ikke registrert, og det i en tid der terrorfrykten er økende. Alt dette skyldes selvsagt en naiv og snillistisk innvandringspolitikk, som har resultert i at Norge nå er mer og bedre markedsført som sosialkurator for hele verden enn noen gang.

Deler statsråden nå Fremskrittspartiets påstand om at innvandrings- og asylproblematikken er fullstendig ute av kontroll, og at Norge nå bør få en unntakstilstand med fullstendig stopp av denne type innvandring inntil en har fått kontroll?

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg registrerer at representanten i forhold til sitt første nøkterne spørsmål utvider perspektivet betraktelig i tilleggsspørsmålet. Svaret er at når det ankommer mennesker til riket som har

ugrunnede asylsøknader, f.eks. det vi har sett ved bulgarere, må myndighetene håndtere det kontant. Det skjer nå i regi av Kommunal- og regionaldepartementet en vurdering av tiltak med hensyn til hva man skal gjøre med denne type asylsøknader, og Regjeringen vil på egnet måte komme tilbake til tiltak i en slik sammenheng.

Når det gjelder det som var spørsmålet, nemlig om vi signalerer, som er rett og slett å få oversikt over dem som er i riket, kan jeg si at signaleringen etter de informasjonen jeg har, er å jour pr. oktober, nettopp av den grunn at vi skal vite hvem som er her. Når det så gjelder registreringen, som er et annet ledd i asylbehandlingen – og som representanten spurte om – er det satt i gang et arbeid for å bygge ned de restansene som faktisk eksisterer. Oslo politidistrikt har tidligere gjennom sin arbeidsform for noen år tilbake dokumentert at de makter en slik jobb, og de har også blitt tilført ekstra ressurser for at dette skal gjennomføres.

Per Sandberg (FrP): Jeg kan gå tilbake igjen til mitt første spørsmål, for der var jeg også inne på problemene med den nye innvandringen vi får. Da vil jeg tilbake til konsekvensene, for jeg vil utfordre statsråden på følgende: Ser han ikke en sammenheng mellom manglende integrering av alle som allerede har fått opphold i Norge, og den økende innvandringen vi nå ser? Vi opplever en arbeidsledighet på 50-60 pst. i enkelte nasjonaliteter, og resultatet av det blir oppslag i avisene som «Dyster fremtid for somaliere i Oslo», «Flyktningebarn isoleres» osv. Er det nå ikke på tide å ta en pause i den økende innvandringen for å sette inn flere ressurser på en sterkere integreringspolitikk, slik at vi i hvert fall får det på plass inn til vi tar inn flere enn det vi gjør nå? For det er jo ingenting som signaliserer – i hvert fall ikke nå – at det blir noe mindre innvandring i fremtiden.

Statsråd Odd Einar Dørum: Representanten tar dette opp på så bred basis at det er umulig å kommentere det utdypende nok i et kort tilsvarende i en spørretime. La meg bare vise til Regjeringens generelle holdning. Den er helt klar. De som har berettiget grunn til å søke asyl, skal tas imot i Norge. Ugrunnede asylsøknader skal vi håndtere på en slik måte at personene ikke blir her. Men vi er innstilt på å gjøre noe med tilgangen på arbeidskraft i landet. Det handler også om å regulere arbeidsinnvandring, og det er spørsmål som vi vil komme tilbake til. Når det så er slik at vi har de lovregler vi nå har, er selvfølgelig representanten og jeg helt enige om at vi skal ha en tilfredsstillende signalering hos politiet, og vi skal ha en registrering. Vi kan ikke sitte med restanser på det, og det er iverksatt skritt for at vi ikke skal ha det. I signaleringen er vi å jour. Når det gjelder restansene, er det satt i gang et arbeid for at de skal nedbygges, med Oslo politidistrikt i ledelsen, som tidligere har dokumentert at det er arbeid de mestrer.

Presidenten: Vi går da tilbake til spørsmål 11.

S p ø r s m å l 11

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Hill-Marta Solberg til utdannings- og forskningsministeren, vil bli tatt opp av representanten Britt Hildeng.

Britt Hildeng (A): «Utdanningsministeren forsvarte i Aftenposten 26. oktober 2001 de økonomiske kuttene på 154 mill. kroner i Oslo-skolen ved at skolene må utnytte pengene bedre og fjerne skjemavelde og byråkrati.

Hva mener statsråden med dette?»

Statsråd Kristin Clemet: Jeg har ikke uttalt meg om Oslo-skolen spesielt, hvilket også fremgår av det intervju representanten Hildeng sikter til. Til det kjenner jeg ikke situasjonen i Oslo-skolen godt nok. De svarene jeg gav til Aftenposten, var derfor av generell karakter, og jeg kan gjerne gjenta noen av dem her.

Generelt mener jeg det er viktig å respektere det lokale selvstyret og de valg som gjøres lokalt, så lenge kommuner og fylkeskommuner holder seg innenfor nasjonalt fastsatt lov- og regelverk. Jeg vil gjøre mitt beste for at vi skal få en best mulig skole i hele landet, og for at kommunene skal få muligheter og handlingsrom til å satse på skolen, men jeg vil samtidig respektere de valg og prioriteringer som gjøres lokalt – og som skal gjøres lokalt.

Dermed legger jeg vekt på at alle deler av offentlig sektor, også skolen, må bidra til best mulig ressursutnyttelse, dvs. at vi får mest mulig ut av hver krone uansett hvordan rammene for tiden er. Dette var, så vidt jeg forstod, et viktig budskap fra regjeringen Stoltenberg, og det er et budskap jeg kan slutte meg til.

Ikke alle sektorer har like mye å hente gjennom systemreformer og effektivisering. For skolens vedkommende er det, rent faktisk, vanskelig å vite hvilket potensial vi eventuelt har. Et kjennetegn ved Norge er nemlig at vi har meget god statistikk for å illustrere hvor mye ressurser vi setter inn i skolen, men dårlige metoder for å evaluere hva vi får ut. Forutsetningene for å bedømme ressursutnyttelsen er altså dårlige.

Ressursbruken pr. elev i norsk skole ligger imidlertid helt i verdenstoppen. Også innenfor dagens rammer mener jeg derfor at det formodentlig vil være mulig å oppnå enda bedre resultater og bedre kvalitet. Skal det kunne skje, forutsetter det en innsats fra både sentralt og lokalt hold, og det vil dreie seg om både kortsiktige og langsiktige tiltak. Siden spørsmålsstilleren spesielt nevner skjemavelde og byråkrati, kan jeg bekrefte at dette er ett område som etter min mening bør gjøres til gjenstand for nærmere vurdering. Norge har en meget omfattende og til dels kompleks utdanningsadministrasjon, relativt stor grad av sentral styring og tilsvarende mindre handlingsrom for f.eks. å utprøve alternative måter å organisere undervisningen på lokalt.

Britt Hildeng (A): Jeg takker for svaret.

Jeg forstår at statsråden har stor tro på at man kan effektivisere og rasjonalisere driften i skolen. Det var også utgangspunktet for det høyrestyrte Oslo ved fjorårets

budsjett, da de også kuttet vesentlig i skolens budsjetter. Det som vi opplever nå, er at Oslo-skolen trenger store ekstrabevilgninger fordi man ikke har tatt inn over seg betydningen av tilstrekkelige rammer i grunnskolen. Det betyr at man i ettertid får ekstrabevilgninger som fører til at man får en lite rasjonell drift.

I år kommer det igjen et varsku fra både lærerorganisasjoner og skoleetaten om at de må stå for vesentlige kutt. Det lærerorganisasjonene nå sier, er at Oslo-skolen er kuttet helt inn til beinet, og både rektorer ved skolene og Lærerlaget påpeker at det eneste alternativet nå er å kutte i antall lærere. Mener statsråden at dette er den beste måten å bedre undervisningen på?

Statsråd Kristin Clemet: Det er jo slik at man sjelden er fornøyd med de bevilgningene man får. Det forstår jeg svært godt. De fleste sektorer og områder – og ikke minst skolen, som er et meget viktig område – vil selvfølgelig ønske seg mer penger. Akkurat når det gjelder Oslo kommune, registrerer jeg gjennom mediene og den politiske debatten at det er omstridt hva slags tall vi snakker om, og hvor store kuttene eventuelt er, og jeg registrerer at det også er lokale variasjoner i den forstand at Oslo-skolen foretar prioriteringer som kan være annerledes enn de prioriteringer som skjer i andre lokalsamfunn. Det er f.eks. lagt stor vekt på timetallet i Oslo-skolen.

Når jeg sier at vi likevel må være innstilt på å se på effektivisering også i offentlig sektor, i den forstand at vi gjennomfører systemreformer som gjør at vi får mer ut av hver krone, er det fordi de offentlige budsjettene ikke kommer til å vokse til himmels. Det var slik Stoltenberg-regjeringen uttrykte seg når det gjaldt helse, når det gjaldt forsvar og når det gjaldt politi, og slik vil det også være når det gjelder skolen, selv om jeg selvsagt vil arbeide for best mulige rammer og best mulig skole innenfor rammene uansett.

Britt Hildeng (A): En hadde jo store forhåpninger til statsråden og hennes vurderinger og også til Høyre etter valgkampen, hvor man lovet å satse på skolene. Bare få uker etterpå skjer altså det at man i det høyrestyrte Oslo kutter i skolen med 154 mill. kr. Mener statsråden at dette er måten å følge opp Høyres valgkamplofter på om å satse på skolen?

Statsråd Kristin Clemet: Når representanten Hildeng bruker uttrykket det høyrestyrte Oslo, har jeg innledningsvis bare lyst til å si at mitt program kommer til å være at jeg ikke ønsker å bruke kommunene i noe partipolitisk spill. Jeg vil respektere det lokale selvstyret uansett hvem som har vunnet flertall i de respektive kommuner.

Vi gikk til valg på bedre skole. Jeg har sittet i statsråd-stolen i ca. tre uker. Vi skal satse på skolen. Det skal satses på skolen med økonomiske midler, men det skal også satses ved at vi gjør ting på en annen måte. Og jeg har selv fremhevet at jeg er opptatt av to ting: Etter at vi på 1990-tallet har hatt mange systemreformer ovenfra, for å si det på den måten, er jeg nå opptatt av å styrke innhol-

det i skolen, og jeg er opptatt av å styrke læringsmiljøet. Det kan skje ved at vi bruker mer penger, men jeg er overbevist om at det også kan skje gjennom systemreformer som ikke nødvendigvis betyr mer penger.

S p ø r s m å l 5

Presidenten: Vi går da tilbake til spørsmål 5. Dette spørsmålet, fra Karita Bekkemellem Orheim til kirke- og kulturministeren, vil bli besvart av utdannings- og forskningsministeren som rette vedkommende.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til utdannings- og forskningsministeren:

«En professor ved Menighetsfakultetet skal få innskrenket sitt professorat på bakgrunn av følgende uttalelse: «... det finnes ingen tungtveiende etiske grunner for å si at mennesker som har en avklart homofil identitet ikke skal få leve i partnerskap.»

Synes statsråden dette er akseptabelt?»

Statsråd Kristin Clemet: Styret ved Menighetsfakultetet vedtok 6. oktober at professor Jan-Olav Henriksen løses fra ansettelsen i professorat i systematisk teologi og dermed fra undervisning og veiledning i etikk. Han går over i et professorat i religionsfilosofi. Dette fordi han har gitt uttrykk for et syn på partnerskap for homofile som ikke er i samsvar med fakultetets grunnleggende forståelse av homofilt partnerskap.

Menighetsfakultetet er en privat høyskole, som også er en forskningsinstitusjon og et kirkelig lærested med eget styre og stor grad av selvstendighet. Private høyskoler kan søke om å bli tildelt eksamensrett og/eller statstilskudd i henhold til lov av 11. juli 1986 nr. 53 om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler. Loven stiller opp en del generelle krav til styring og krav om regelverk på ulike områder for å oppnå eksamensrett eller statstilskudd, f.eks. krav til styresammensetning, krav til nivået på faglig ansatte og krav om regelverk for opptak av studenter, studieplaner og eksamensreglementer. Tildeling av eksamensrett eller statstilskudd innebærer ikke en godkjenning av institusjonen som sådan.

Med eksamensrett menes at institusjonen får godtgjort at den aktuelle eksamen eller grad er jevn god med eksamen eller grad som tilbys ved statlige universiteter eller høyskoler.

Menighetsfakultetet er tildelt eksamensrett for en rekke av sine studier og mottar også statstilskudd fra departementet. For de eksamener og grader som er godkjent av departementet med hjemmel i privathøyskoleloven, må de private institusjonene oppfylle visse kvalitetskriterier. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har imidlertid ikke ettersyn eller kontroll med institusjonene utover det å sikre det faglige nivå på utdanningen. Menighetsfakultetet mottar studieplusstilskudd og tilskudd til stipendiatstillinger. Departementet tildeler ikke særskilte midler til forskningsaktivitet utover midler til sti-

pendiatstillinger, og det ligger ikke særskilte føringer ved tildeling av statstilskudd til private høyskoler i forhold til forskningsaktivitet. Menighetsfakultetet mottar midler til konkrete forskningsprosjekter fra Norges forskningsråd.

For statlige universiteter og høyskoler har departementet uttrykkelig fraskrevet seg myndighet til å instruere institusjonene hva angår læreinnholdet i undervisningen og innholdet i forskningen, jf. § 2 i lov om universiteter og høyskoler. Departementet må etter mitt syn, om ikke i enda større grad, avstå fra å instruere private institusjoner på dette området. Det foreligger for øvrig heller ikke formelt grunnlag for slik instruksjon. Jeg minner om at et hovedformål med privathøyskoleloven er å sikre høyskoletilbud som representerer alternativer til offentlige tilbud, ved å gi dem gode og forutsigbare arbeidsbetingelser i Norge.

Jeg for min del vil være bekymret for alt som kan bidra til å begrense den frie forskningens vilkår. Det ville være uheldig om Menighetsfakultetet handler i strid med prinsippet om fri forskning ved f.eks. å båndlegge hvilke tema det skal forskes på, eller hvilke resultater som skal fremkomme. Jeg kan imidlertid ikke se at det er grunnlag for å si at Menighetsfakultetet har lagt bånd på professorens valg av forskningstema eller på adgangen til å offentliggjøre resultatene av forskningen.

Jeg kan forstå at det reises spørsmål når det oppstilles vilkår om å inneha et bestemt teologisk syn for å kunne undervise. Slike vilkår virker fremmed i den øvrige universitets- og forskerverdenen, der det først og fremst stilles krav om faglige kvalifikasjoner. Men det å stille vilkår til ansatte er også kjent ved Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo, der det stilles krav om medlemskap i Den norske kirke for å kunne undervise.

Som forskningsminister er jeg likevel bekymret over den strid og tvil som er oppstått i kjølvannet av det vedtak som er fattet. Det teologiske fagmiljøet i Norge er selvsagt ikke tjent med en situasjon der det settes spørsmålsteget ved den frie forskningens vilkår ved en av institusjonene. Jeg antar derfor at Menighetsfakultetet vil se seg tjent med å drøfte hvordan det selv kan bidra til å avklare spørsmål og motforestillinger som er reist.

Departementets kontroll med private institusjoner begrenser seg imidlertid til de formelle regler som fremgår av privathøyskoleloven. Selv om Menighetsfakultetet er tildelt både eksamensrett og statstilskudd etter loven, er det en rekke forhold som ikke er innenfor departementets myndighetsområde, herunder fakultetets teologiske forståelse og forholdet mellom høyskolens ledelse og dens faglige personale. Jeg mener at departementet heller ikke bør ha ambisjoner om å styre dette. Dersom Menighetsfakultetet selv ønsker å få belyst saken og dens forhold til den frie forskning, kan imidlertid saken legges frem for Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora, som er en av tre forskningsetiske komiteer som oppnevnes av KUF.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg vil takke statsråden for svaret.

Jeg synes det er beklagelig at statsråden ikke ønsker å rydde opp i den situasjonen som har oppstått. Jeg mener at det vi har sett i denne saken, er et uttrykk for at idealet om akademisk frihet ikke blir fulgt opp. Man legger bånd på en professor når det gjelder å kunne fortsette å forske på og undervise i etiske spørsmål knyttet til homoseksualitet.

Menighetsfakultetet får offentlig støtte på ca. 30 mill. kr, og det gir helt klart denne institusjonen et samfunnsansvar. Dette ansvaret er ikke godt nok forvaltet i god forskningsånd av Menighetsfakultetet.

Jeg mener at våre forskningsinstitusjoner skal være premissleverandører for samfunnsdebatten. Dette blir en debatt med negativt fortegn. Menighetsfakultetet har også ansvar for etterutdanning av lærere til KRL-faget. Jeg har lyst til å si som biskop Andreas Aarflot: Dette er en ren maktdemonstrasjon fra styrets side. Jeg hadde ønsket at statsråden hadde ryddet opp i denne uverdige konflikten vi her har vært vitne til.

Statsråd Kristin Clemet: For meg er det viktig å opptre prinsipielt ryddig også. Jeg har faktisk ikke, i motsetning til representanten Bekkemellem Orheim, i dag belegg for å si at det er lagt bånd på forskningstema eller på adgangen til å offentliggjøre disse forskningsresultatene. At det stilles krav til et spesielt teologisk syn for å undervise ved Menighetsfakultetet, kan neppe komme som en overraskelse. Det er en fenomen vi så å si har akseptert a priori.

Jeg synes heller ikke spørsmålet om statsstøtte skal avgjøres av hvilke meninger man har. Vi må holde oss til loven, privathøyskoleloven, og det lov- og regelverk jeg har å holde meg til, gir meg ingen adgang til å gripe inn i denne situasjonen. Da synes jeg også at jeg må være varsom med å gjøre det.

La meg si: Denne saken handler ikke om synet på homofili eller partnerskap. Jeg skjønner at det spørsmålet kan virke ganske opplagt for lekfolk som har gjort seg opp en mening, og jeg tror representanten Bekkemellem Orheim vet hvilken mening jeg har som lekperson og politiker om det. Men dette er en teologisk debatt og handler om private høyskoleers frihet, og Menighetsfakultetet er jo dannet nettopp for å representere et alternativ.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg vil takke statsråden for svaret.

Jeg synes at det er beklagelig og spesielt i en situasjon der vi vet at svært mange kristne homofile forsøker å ta sitt eget liv. Da er det viktig at våre samfunnsinstitusjoner som har den type ansvar som Menighetsfakultetet har, går foran med et godt eksempel. Jeg vil si det så sterkt at dette er meningsterror overfor en professor som blir tilsidesatt og ikke får utøve sin jobb i det daglige. Det er ingen ting annet en kan legge i det.

I hvert fall hvis en skal tro debatten som har vært i offentligheten den siste tiden, synes jeg det er meget, meget beklagelig at vi ikke får en ordnet situasjon for Menighetsfakultetet. Som Aarflot sier: Dette går ut over anseelsen til denne institusjonen.

Statsråd Kristin Clemet: Jeg føler vel kanskje at dette dreier seg om to spørsmål. Det representanten Bekkemellem Orheim tar opp, om å spre gode og aksepterende holdninger, synes jeg representanten skal bidra til, og det vil jeg gjerne selv bidra til. Homofile har selvfølgelig nøyaktig samme likeverd som alle andre. Det er min mening.

Men jeg kan likevel ikke stille meg over en teologisk debatt og et teologisk syn på dette og hevde at noen skal mene det samme som jeg ut fra et teologisk ståsted. Mitt anliggende er hvorvidt den frie forskning er angrepet, og det spørsmålet synes jeg det er beklagelig at det er reist tvil om, og at det er oppstått strid om. Derfor tror jeg det vil være klokt, ikke minst for Menighetsfakultetet selv, at man får belyst denne saken og forholdet til den frie forskning. Det kan man gjøre, som jeg har nevnt, ved å legge saken frem for Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora. Hvis det skjer, er jeg sikker på at den siden av saken vil bli grundig belyst.

Den andre debatten som dreier seg om vår holdning til homofili og partnerskap, deltar jeg gjerne i, men det er etter min mening ikke det prinsipielle spørsmål jeg skal ta stilling til her.

S p ø r s m å l 1 2

Bendiks H. Arnesen (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«Fiskeriministeren har stoppet den såkalte tipstelefonen for fiskefusk, selv om denne ser ut til å ha hatt god virkning.

Har statsråden søkt faglige råd i denne saken, og hva er i så fall de faglige argumenter for å stoppe tipstelefonen?»

Statsråd Svein Ludvigsen: Tryggingen av ressursgrunnlaget for norsk fiskerinæring har høyeste prioritet for denne regjeringen – både for dagens fiskerier og for dem som skal basere seg på å høste fra havet og ha det som næringsvei i fremtiden.

En god og effektiv kontroll med hva som tas opp av havet, er en helt nødvendig forutsetning for å få dette til. Arbeidet med å komme ulovlighetene i fiskerinæringen til livs skal derfor fortsette med uforminskert styrke. Jeg viser her til den redegjørelsen som ble holdt i Stortinget i mai, og som samarbeidsregjeringens partier sluttet seg til. Det er viktig at vi tar tak i dette, for alvorlig miljørelatert og økonomisk kriminalitet må og skal det slås hardt ned på. I så måte er fiskefusk intet unntak.

Når det gjelder tiltak som er iverksatt nevner jeg at kontrollen på kaikanten og om bord i båtene er styrket ved at 18 nye kontrollstillinger er opprettet – 14 inspektører, 3 stillinger knyttet til den sentrale datainnsamlings- og analyseenhet og 1 stilling som revisor. Stillingene er besatt, men alle har ennå ikke tiltrådt. Et annet tiltak av betydning er styrking av regelverket. Det er vedtatt en større endring av saltvannsfiskekloven som først og fremst dreier seg om bestemmelser for å styrke kontrollen, herunder økning av strafferammen. Salgslagene er også bedt

om å styrke ressurskontrollen. Fiskeridirektoratet har tatt i bruk en lovhjemlet adgang til midlertidig eller permanent å trekke tilbake et fartøys rett til å drive fiske.

Dette vil også bli fulgt opp i budsjettssammenheng, og ytterligere tiltak er under vurdering.

Når det så gjelder at jeg har lukket den spesielle tips-telefonen for fiskerinæringen, var og er begrunnelsen at jeg ikke ønsker at fiskeriene skulle stigmatiseres spesielt ved at det var en spesiell telefon knyttet til fiskerinæringen. Økokrims nye tipstelefon for økonomisk- og miljørelatert kriminalitet vil gi samme nytten i arbeidet for å komme ulovligheter til livs, uten at en hel næring henges ut som verre enn andre.

Bendiks H. Arnesen (A): Jeg takker statsråden for svaret, men jeg fikk vel egentlig ikke svar på det som jeg spurte om. Etter det jeg kjenner til, har denne tipstelefonen virket godt. Det er opplyst at det faktisk annenhver dag siden tipstelefonen ble opprettet, har kommet inn seriøse tips som har ført til reaksjoner.

Jeg registrerer at mange i fiskerinæringen ser på dette som god ressursforvaltning, en god måte å ta vare på ressursene på. Jeg viser til Dagbladet i dag, hvor en sambygding av fiskeriministeren som er fisker, sier det samme.

Jeg har også registrert at fiskeriministeren betegner dette som angiveri. Da må jeg spørre: Er det ikke en samfunnsplikt for alle å melde fra når man registrerer ulovligheter i samfunnet? Hva er den prinsipielle forskjellen når det gjelder forholdet til angiveri på denne telefonen som har vært i drift som fiskefusktelefon, og den som skal opprettes av Økokrim, som også er en tipstelefon? Det å bruke den må vel få samme betegnelse som fiskeriministeren her har brukt om den opprinnelige, som angiveri?

Statsråd Svein Ludvigsen: Jeg holder fast ved at fiskefusk er en alvorlig miljørelatert og økonomisk kriminalitet. Det er en trussel mot en bærekraftig ressursforvaltning. Men en egen tipstelefon for fiskerinæringen var med på å stigmatisere næringen og fiskerne. Den nye telefonen som nå skal opprettes under Økokrim, er en telefon hvor all økonomisk og miljørelatert kriminalitet kan rapporteres, og det er etter mitt skjønn en bedre ordning, for på den måten unngår man at kystens folk blir stigmatisert som verre enn andre. Jeg understreker at alle former for økonomisk og miljørelatert kriminalitet skal medføre den samme reaksjon fra samfunnet.

Så understreker jeg at det er innkommet ca. 140 tips til tipstelefonen siden den ble etablert i januar i år. Majoriteten av de tipsene har vært knyttet til bunnfiskarter i de tre nordligste fylkene. Disse 140 tipsene har ført til 10 anmeldelser. Jeg vil understreke at fra Regjeringens side legger vi stor vekt på at seriøse, anonyme tips om ulovligheter skal følges opp fra myndighetenes side, og en tipstelefon underlagt Økokrim sikrer det på en skikkelig måte, også hva angår fiskerinæringen. Men jeg understreker: Den har ikke den samme stigmatiserende effekt som den opprinnelige telefonen. Og så understreker jeg

(Statsråd Ludvigsen)

at det er en lang rekke andre tiltak som er iverksatt, og tiltak som vil bli vurdert iverksatt i tiden fremover.

Bendiks H. Arnesen (A): Jeg er kjent med det antallet som har ført til anmeldelse, men det er til dels temmelig store saker dette dreier seg om.

Jeg har lyst til å spørre, når statsråden snakker om stigmatisering: Hva er det som har endret på situasjonen etter at et samlet storting, så vidt jeg husker, stilte seg bak denne telefonen da den ble opprettet? Hva er det som har gjort at man nå plutselig ser på det som en stigmatisering av denne næringen, og ikke som et tiltak for å sikre ressursene og å få lovlige forhold i fiskerinæringen?

Statsråd Svein Ludvigsen: Vi må erkjenne at fiskefusk var og er et alvorlig problem. Det ble iverksatt en rekke tiltak, hvorav tipstelefonen var ett av flere. Vi ser at det etter den tid har gitt resultat i form av at næringen selv har tatt et oppgjør med den ukulturen som var.

Jeg synes det er en viktig understreking av at fiskerinæringen ikke er verre enn alle andre næringer, at man nå underlegger tipstelefonen Økokrim. På den måten behandler man kriminalitet innen fiskerinæringen på samme måte hva angår anonyme tips, som annen kriminalitet.

Spørsmål 13

Øystein Hedstrøm (FrP): Jeg har et spørsmål til vår ærede sosialminister:

«Mange serveringssteder i Moss med skjenkebevilling bryter alkoholforskriften fordi de ikke får tak i alkoholsvakt øl og alkoholsvak vin. De må etter reglene ha et rimelig utvalg av alkoholsvakt øl og alkoholsvak vin mellom 0,7 og 2,5 volumprosent som ikke lenger finnes i utvalget til Vinmonopolet og engrosselskapene, og får anmerkninger ved skjenkekontroller.

Hva kan statsråden bidra med slik at regelverket kan etterleves?»

Statsråd Ingjerd Schou: Jeg skal gi representanten Hedstrøm delvis rett. Det har vist seg vanskelig å få tak i alkoholsvak vin. Alkoholsvakt øl – dvs. lettøl – er det som kjent fortsatt et godt tilbud av. Det produseres bl.a. av norske bryggerier.

Departementet er med andre ord klar over problemet, og den 16. oktober i år ble det sendt ut et høringsnotat med forslag om endring av alkoholforskriften. Det betyr samtidig at alle landets kommuner har fått opplysninger om saken.

Etter alkoholforskriften skal skjenkestedene føre et rimelig utvalg av alkoholsvake drikker, dvs. øl og vin med mellom 0,70 og 2,50 volumprosent alkohol, og av såkalte alkoholfrie drikker, dvs. drikker med mindre enn 0,70 volumprosent alkohol.

Høringsforslaget medfører at denne inndelingen i alkoholsvake og alkoholfrie drikker fjernes. I tråd med forskriftens formål, nemlig at de som ønsker det, skal ha et

tilbud om alternativer til vanlig øl og vin, foreslås det at skjenkestedene skal ha et rimelig utvalg av øl og vin med mindre enn 2,50 volumprosent alkohol. Dette utvalget kan gjerne bestå av bare alkoholfritt øl og alkoholfri vin.

Øystein Hedstrøm (FrP): Jeg takker statsråden for svaret, som var fullt ut tilfredsstillende.

Det betyr jo at vi klarer å fjerne en av de mange molboreglene som finnes i vår lovgivning. For det faktiske forhold er, slik statsråden påpeker, at restaurantnæringen, de med skjenkebevilling, biter negler og er nervøse når de får skjenkekontroller av Securitas, fordi de ikke kan tilfredsstillende regelverket slik det har vært fram til i dag. Noen av de eldre restaurantene har igjen en flaske med Martini Flash, som Vinmonopolet førte for noen år siden, og som hadde under 2,5 volumprosent alkohol, og setter den opp på disken når skjenkekontrollen kommer. Men alle de nye restauratørene har ikke hatt den muligheten og har vært redde for å miste skjenkebevillingen. Noen av dem har vel reist til Sverige kanskje og skaffet seg alternativet derfra. Så jeg vil gi statsråden honnør. Dette er et steg i riktig retning, slik at næringslivet – i denne henseende restaurantbransjen – kan fungere fornuftig.

Spørsmål 14

Karin Andersen (SV): Jeg vil få stille følgende spørsmål til sosialministeren:

«Regjeringen sier i sin erklæring at de vil bekjempe fattigdomsproblemene. Dette synet deler Sosialistisk Venstreparti. Det er derfor med bekymring vi ser at de to hovedsignalene som hittil har kommet fra Regjeringen om saken, er en ny definisjon som rent teknisk gjør at færre blir fattige, og et signal om at omfordeling til fordel for de fattigste skal foregå ved å ta fra dem som så vidt ligger over fattigdomsgrensen, og gi til dem som ligger under.

Hva slags verdigrunnlag bygger en slik tenking på?»

Statsråd Ingjerd Schou: Som representanten Andersen har registrert, setter Samarbeidsregjeringen fattigdomsproblemene høyt på dagsordenen. I tiltredelseserklæringen varslet statsminister Bondevik en egen tiltaksplan mot fattigdom, med en rekke målrettede tiltak for å bedre levekårene for fattige barnefamilier og andre som trenger hjelp for å komme ut av fattigdommen.

Gjennom analysene i utjæmningsmeldingen, som ble behandlet i Stortinget juni 2000, fikk vi dokumentert at dårlige levekår og fattigdom ikke lenger gjelder for hele og lett identifiserbare grupper, men for et lite mindretall innenfor de ulike gruppene. Årsakene til at den enkelte får problemer, er mange og sammensatte. Det er ofte personer som har svak tilknytning til arbeidslivet, noen mangler en tilfredsstillende bolig. Enkelte får ikke nødvendige helsetjenester og sliter med psykiske vansker og rusmiddelproblemer. Ikke minst er barn som lever i familier med lavinntekts- og levekårsproblemer over tid, en viktig målgruppe. Derfor er jeg opptatt av at utilstrekkelig eller manglende inntektssikring bare er én av de fak-

torene som må ligge til grunn for å finne frem til effektive og målrettede tiltak for å hjelpe folk ut av fattigdommen.

Et gjennomgående problem er, som påvist i utjamningsmeldingen, at de generelle velferdsordningene ikke er tilstrekkelig treffsikre i forhold til å fange opp den enkelte særskilte problemer og behov. Det trengs noe mer enn å forbedre økonomisk og sosial trygghet gjennom å øke overføringene i folketrygden og satsene på sosialhjelp. Det trengs tiltak som når de vanskeligst stilte, og ikke minst barna. Det må altså satses på tiltak som favner videre enn bare bedre ytelser og ordninger for foreldrene. Tiltak må være reelt kvalifiserende i forhold til arbeidslivet. Samtidig må det settes i verk tiltak i forhold til barn som opplever at de blir ekskludert i skolesammenheng, lek og fritid sammen med jevnaldrende på grunn av fattigdom.

Jeg er derfor slett ikke opptatt av å omdefinere fattigdommen slik at det ser finere ut på papiret – tvert imot. Jeg er opptatt av å målrette og forbedre eksisterende ordninger slik at de i større grad fanger opp personer og grupper som har behov for ekstra hjelp og støtte. Hvis det viser seg at vi har velferdsordninger og tiltak som ikke fungerer slik de var ment, og at de ikke gir folk noe bedre liv, må de erstattes av nye ordninger og tiltak. I dette perspektivet kan det være nødvendig å se på om vi har velferdsordninger som går til grupper av befolkningen som greier seg bra uten offentlig støtte. Dette krever en nærmere definisjon av problemene, hva som bidrar til å bekjempe fattigdommen både på kort og lang sikt, og hvordan vi skal følge dette opp over tid. Jeg har i den forbindelse bedt om innspill fra fag- og forskningsmiljøer både når det gjelder å klargjøre fattigdomsbegrepet og når det gjelder å komme med ideer til gode tiltak. Dette har jeg gjort ut fra en erkjennelse av at jeg ikke sitter inne med alle svarene på hvordan dette skal gjøres, og at vi trenger innspill fra mange miljøer for å komme videre.

Dette betyr ikke at Regjeringens tiltaksplan i hovedsak skal dreie seg om nye utredninger og analyser – tvert imot. Vi ønsker å komme raskt på banen, men ikke raskere enn at vi vet at både behovet og resultatene vil være dokumenterbare.

Karin Andersen (SV): Jeg takker statsråden for svaret og er glad for at statsråden ikke er opptatt av tiltak som bare får det til å se finere ut på papiret. Jeg føler meg allikevel ikke trygg, for vi snakker om to litt forskjellige ting. Vi snakker om akutte behov for en bedring i økonomien, og vi snakker om langsiktige tiltak. Og når det gjelder de langsiktige tiltakene, har det ikke stått på SV for å få de på plass. Når det gjelder de kortsiktige tiltakene, problematiseres de stadig. Vi vet hvilke folk dette gjelder. Det gjelder folk som lever på sosialhjelp, på kombinert trygd og sosialhjelp og de bostedsløse.

Statsråden sier i sitt svar at hun er opptatt av sosial ekskludering når det gjelder barn, og det betyr at det er det relative fattigdomsbegrepet statsråden velger å bruke i denne sammenhengen. Er statsråden enig i at vi også er nødt til å ha et slikt begrep når det dreier seg om de voks-

ne, slik at de ikke blir påført skyld, skam og straff fordi de er fattige, og at vi må bygge opp og verne om verdigheten deres og framtidstroen framfor å ha mer behovsprøving og tiltak som gjør at de føler seg nedverdiget og mister troen på at de kan skape seg en bedre framtid?

Statsråd Ingjerd Schou: Jeg merker meg representantens synspunkter.

I det arbeidet som Regjeringen står overfor, inngår ikke bare de kortsiktige tiltak som nå kommer i forbindelse med tilleggsproposisjonen. Hovedgrepet vil være de tiltak som vi er bedt om å vurdere i forhold til en tiltaksplan mot fattigdom.

Dette er ikke enkelt. Dette er sammensatt. Det er vanskelig. Det dreier seg om kortsiktige tiltak, som representanten er inne på, men det dreier seg også om langsiktige tiltak. Problemene er, som sagt, sammensatte, og når statsråden har invitert fag- og forskningsmiljøer til å være med i arbeidet, så inviteres også brede politiske miljøer og politiske partier til å komme med synspunkter. Og slik sett merker jeg meg de synspunktene som representanten kommer med. Jeg håper også at det i tiden fremover blir en nyttig diskusjon når det gjelder arbeidet med tiltaksplanen.

Karin Andersen (SV): Et annet forhold som bekymrer SV, er signaler som kom i Aftenposten den 30. oktober fra statsrådets statssekretær. Der står det:

«De som klarer seg selv og som bare får et lite, men helt unødvendig tilskudd, vil miste det til fordel for dem som ikke klarer seg uten. Det betyr at vi skal ha en mye skarpere sosial profil.»

Samtidig er dette en regjering som har en raus politikk overfor folk som har svært god råd. Betyr det at Regjeringens sosiale politikk går på omfordeling mellom de fattigste, eller mellom de nesten fattige og de fattige, og at Regjeringen ikke ser at både den rike staten og kanskje den velhavende del av befolkningen er nødt til å være med hvis vi skal greie å løfte dem som har minst, og la dem få et verdig liv?

Statsråd Ingjerd Schou: Jeg merker meg representantens synspunkter.

Regjeringen er opptatt av å komme fattigdomsproblematikken til livs og nå dem det virkelig gjelder, og som i dag er mange. Det er først og fremst de bostedsløse, de som mangler arbeid, de som ikke får endene til å møtes til tross for en rekke ordninger. Det er ikke bare ord når Regjeringen og ministeren mener at dette er et område som maner til dugnad og fellesskapsløsninger. Det er også viktig å understreke at arbeidslinjen er et viktig utgangspunkt for det arbeidet vi også skal gjøre i forhold til fattigdomsproblematikken. Jeg merker meg som sagt, representantens synspunkter og vil ta dem med i det videre arbeidet.

Karin Andersen (SV): Jeg skal love statsråden at når det dreier seg om å styrke arbeidslinjen, skal det ikke stå på SV, men det dreier seg også om penger.

Statsråden var inne på boliger, og der er det to temaer som er viktige. Det er viktig at vi har en sosial boligpolitikk som gjør at folk ikke gjøres til klienter bare fordi de har en lav trygd eller en lav inntekt, slik det nå skjer i Oslo. Ser statsråden at det er behov for å skjerme husleiene i disse boligene, slik at folk ikke klientifiseres bare fordi de har en lav inntekt? Og vil statsråden sørge for at de barna som nå faktisk bor på hospits, slipper det, og at det blir iverksatt umiddelbart? Det kan vel ikke være noen tvil om at hospits ikke er et egnet sted for barnefamilier, og at det at barn skal vokse opp eller i det hele tatt være på slike steder, ikke akkurat vil styrke sjansene deres for å greie seg bra i verden. Dette er et tema det går an å ordne over natten. Det fins andre overnattingsmuligheter som faktisk heller ikke er særlig dyrere enn hospits, og som er mye mer egnet for barnefamilier som boløsning.

Statsråd Ingjerd Schou: Barn på hospits er en uverdig løsning, og det er Regjeringens ambisjon at det ikke skal finne sted. Jeg håper også at representanten har merket seg de signaler som statsråden har gitt i forhold til å få nasjonale kvalitetskriterier når det gjelder hospits eller husvære i en midlertidig situasjon. Jeg har også merket meg at Oslo kommune har gått til det skritt å vurdere – jeg vet ikke om det har skjedd ennå – å kjøpe opp en del eldre boliger nettopp for å forbedre dem med tanke på at det skal være en annen kvalitet enn det det er mange steder i dag.

Bolig er en selvfølge for veldig mange av oss, men ut fra de tallene jeg har fått, er det 6 000-7 000 boligløse. Det er en utfordring for Norge som nasjon. Det er en ambisjon for denne Regjeringen å vurdere tiltak i forhold til dette. Og jeg merker meg at her er det mulighet for dugnad.

Presidenten: Spørsmål 15 er besvart tidligere, og vi går da til spørsmål 16.

S p ø r s m å l 1 6

Grethe Fossli (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til nærings- og handelsministeren:

«Styret i Norsk Hydro ASA har vedtatt å legge ned magnesiumproduksjonen på Herøya. Dette vil få store ringvirkninger for hele Grenlandsområdet. Også annen industri og virksomhet i området er utsatt.

Hva vil statsråden gjøre for å møte de spesielle problemene denne regionen vil komme i?»

Statsråd Ansgar Gabrielsen: Bedriftsforsamlingen i Norsk Hydro ASA vedtok som kjent 25. oktober d.å. å legge ned magnesiumproduksjonen på Herøya. Om lag 600 arbeidsplasser blir direkte berørt av nedleggingen av magnesiumproduksjonen. I tillegg kommer selvfølgelig konsekvenser for øvrig næringsliv og samfunn.

Bakgrunnen for saken er at Norsk Hydro har vurdert virksomhetens strategi i lys av utviklingen i det globale magnesiummarkedet. Denne prosessen resulterte i at selskapets styre og bedriftsforsamling ikke lenger så mulig-

heter for en fremtidig lønnsom og konkurransedyktig magnesiumproduksjon på Herøya. Det er en vurdering som Hydro har tatt og som jeg tar til etterretning.

Jeg vil understreke at Regjeringen er opptatt av å legge til rette for videreutvikling av næringsmiljøet i Grenland-regionen. Gruppen av store industribedrifter og det øvrige næringslivet i området danner et viktig utgangspunkt for den fremtidige verdiskapingen. Det er derfor ønskelig at en i tiden fremover får til en prosess hvor hele regionen og lokale myndigheter spiller på lag med både næringslivet i regionen og sentrale myndigheter for å utnytte potensialet for utvikling av et fremtidsrettet og konkurransedyktig næringsliv. Den petrokjemiske industrien i Grenland har allerede i dag en betydelig virksomhet basert på gass. Regjeringen er opptatt av at naturgass i større grad blir tatt i bruk til innenlands verdiskaping og at dette skjer på en miljøvennlig måte.

Jeg vil også vise til at Norsk Hydro har gitt signaler om at selskapet vil bidra med midler og menneskelige ressurser for å stimulere til ny næringsvirksomhet i regionen. Etter hva jeg har kjennskap til, vurderer selskapet her flere interessante muligheter. En slik innsats er etter min vurdering et meget viktig bidrag, og det er mitt håp at dette også etter hvert vil gi ønskede resultater.

Både i Nærings- og handelsdepartementet og i Kommunal- og regionaldepartementet har vi holdt oss løpende orientert om situasjonen i Grenlands-regionen. Nærings- og handelsdepartementet har i den forbindelse allerede gitt økonomisk støtte til en analyse av konsekvensene av en nedleggelse av magnesiumfabrikken. Spørsmålet om eventuell ytterligere statlig medvirkning må vi komme tilbake til. Det er bl.a. behov for å få en samlet oversikt både over situasjonen og eventuelle konsekvenser før vi kan ta stilling til dette.

Til tross for at det neppe er tvil om at nedleggelsen av magnesiumfabrikken på Herøya vil innebære betydelige utfordringer, er jeg optimistisk på vegne av Grenlands-samfunnet og næringslivet i regionen. Dette området har betydelige menneskelige ressurser og et næringsliv som etter min vurdering bør være godt rustet til å møte de utfordringene vi står overfor.

Grethe Fossli (A): Jeg takker statsråden for svaret, som på noen områder er beroligende, men på andre områder ikke er det.

Ifølge en artikkel i Aftenposten 26. september d.å. sier ordfører Elisabeth Nilsen følgende:

«... erfaringen fra tidligere store omstillinger i Grenland, tilsier at for hver industriarbeidsplass som legges ned, ryker ytterligere to arbeidsplasser i lokalsamfunnet. Det dreier seg om underleverandører og andre som lever av de store bedriftene og deres arbeidstagerne.»

Hun frykter derfor at så mange som 3 000 arbeidsplasser kan forsvinne. Dette støttes også av forskningsstiftelsen Fafo. Derfor er det ikke beroligende at departementet overlater oppgaven med å skaffe nye arbeidsplasser til Hydro og Grenlands-området alene. 1. april legges 600 arbeidsplasser ned, deretter ryker an-

tageligvis mange flere. En analyse av konsekvensene er bra, men det må være tiltak på plass 1. april når vi får nedleggelsene.

Kan statsråden si noe om tidsplanen for Nærings- og handelsdepartementets eventuelle engasjementet i denne saken?

Statsråd Ansgar Gabrielsen: Jeg er fullt innforstått med at i den grad dette blir gjennomført fullt ut, hvilket alt tyder på, vil det 2. april være 600 mennesker som ikke har det arbeidet de hadde dagen før. Den bekymringen som lokalpolitikerne har, og for så vidt også flere i Grenlands-området har, forstår jeg. Jeg har også hatt møte med en del av disse. Jeg tror imidlertid at de mest pessimistiske anslagene over ringvirkningene kan fortone seg som relativt store.

I VG i dag kan vi lese hva fylkesarbeidskontoret sier om disse tingene. Det er faktisk slik at Hydro allerede i løpet av de siste månedene har nedbemannet med 540 arbeidsplasser uten at det i det hele tatt har gitt utslag på ledighetsstatistikken for Grenlands-området. Grenlands-området er et område med ca. 100 000 mennesker, med et betydelig antall stillinger som er ubesatt. Jeg tror vi skal vente med å lage en eksakt plan fra offentlig side for hva vi skal gjøre gitt visse ting som måtte skje. Men vi er beredt med de virkemidlene vi har til disposisjon, og det er jo i det alt vesentlige Kommunal- og regionaldepartementet som har omstillingsmidler.

Grethe Fossli (A): Jeg takker statsråden for svaret og ser fram til samarbeidet med statsråden i næringskomiteen. Vi vil fra Arbeiderpartiets side også følge nøye med i det arbeidet som gjøres i forhold til Grenlands-området, både i kommunalkomiteen og i næringskomiteen.

S p ø r s m å l 17

Aud Gaundal (A): Jeg har følgende spørsmål til nærings- og handelsministeren:

«31. oktober 2001 la Riksadvokaten fram sin innstilling om den strafferettslige oppfølgingen av «Sleipner»-ulykken. I innstillingen kommer det fram at det mangler lovregler for eventuell straffefølgning av Sjøfartsdirektoratet, og at det bør vurderes lovendringer for å gjøre dette mulig.

Vil statsråden foreta en slik vurdering?»

Statsråd Ansgar Gabrielsen: I innstilling av 31. oktober d.å. om hurtigbåten M/S «Sleipner»s forlis, uttalte Riksadvokaten at det etter hans oppfatning ikke er særlig tvil om at Sjøfartsdirektoratets manglende forutgående kontroll av rederiets opplæring av mannskapet, og direktoratets utstedelse av operasjonstillatelse vedrørende fartøyet, ikke var i samsvar med kravene i de internasjonale sikkerhetsreglene for hurtiggående fartøy, den såkalte hurtigbåtkoden. Koden er implementert i norsk rett gjennom Sjøforsvarsdirektoratets forskrift av 5. januar 1998 nr. 6 om bygging, utrustning og drift av

hurtiggående fartøy som anvendes som passasjerskip eller lasteskip. Riksadvokaten konkluderer likevel med at saken henlegges som intet straffbart forhold. Når det ikke reageres strafferettslig overfor Sjøfartsdirektoratet, har det ifølge Riksadvokaten i det alt vesentlige sammenheng med at direktoratets overtredelse av hurtigbåtkodens krav ikke er gjort straffbare.

I henhold til § 3 i forskriften av 5. januar 1998 er ansvaret for at bestemmelsen i forskriften blir fulgt, lagt til reder, rederi, byggeverksted og fører. Straffebestemmelsen i forskriftens § 32 fastsetter at overtredelse er straffbar etter den generelle bestemmelse i straffeloven § 339 nr. 2, som ikke selv angir hva eller hvem som kan straffes. Det betyr at forskriften ikke har noen bestemmelse om straff for Sjøfartsdirektoratet.

Jeg finner det som et utgangspunkt rimelig at ansvaret for bygging, utrustning og drift av hurtiggående fartøy som anvendes som passasjerskip eller lasteskip, er lagt til reder, rederi, byggeverksted og fører. Det er disse som har de praktiske forutsetninger for å sikre at fartøyet bygges og drives på en forsvarlig måte. Jeg registrerer imidlertid Riksadvokatens kritikk av Sjøfartsdirektoratets arbeid i denne saken. Jeg kan for øvrig vise til at sjøfartsdirektøren i pressemelding av 1. november d.å. har uttalt at Sjøfartsdirektoratet ser alvorlig på de forhold som påpekes av Riksadvokaten, og at direktoratet tar hans avgjørelse til etterretning.

Sjøfartsdirektoratet er et forvaltningsorgan. Enkeltpersoner i forvaltningsorganer kan straffes hvis de viser grov uforstand i tjenesten. Selv om Sjøfartsdirektoratet er et forvaltningsorgan, kan det utvilsomt ilegges foretaksstraff:

«Når et straffebud er overtrådt av noen som har handlet på vegne av et foretak»,

jf. straffeloven § 48 a. Foretaksstraff kunne således ha vært brukt om noen av Sjøfartsdirektoratets folk hadde utvist grov uforstand i tjenesten. Sjøfartsdirektoratet kan også ilegges foretaksstraff ved såkalte anonyme og kumulative feil der det ikke er noen enkeltperson som kan straffes.

Terskelen for en slik reaksjon er høy, og det er ikke funnet aktuelt i denne saken. Jeg tror ikke vi bedrer sikkerheten til sjøs ved å inkludere Sjøfartsdirektoratet på listen over dem som kan straffes for brudd på 1998-forskriftene. Vi bør holde fast ved at det er de som bygger og driver skipet, som har ansvaret, og de skal ha ansvaret for sine feil selv om Sjøfartsdirektoratet ikke har oppdaget at noe var galt.

Aud Gaundal (A): Jeg takker for svaret. Men jeg skal ærlig innrømme at det er litt betenkelig at en offentlig instans som ifølge Riksadvokaten har sviket så enormt, ikke blir gjort strafferettslig ansvarlig. Jeg hører hva ministeren sier i forhold til at terskelen for en reaksjon bør være høy. Men er det ministerens oppfatning at vi egentlig har et lovverk som er godt nok i tilfelle vi skulle oppdage at det svikter igjen, selv om vi inderlig håper alle sammen at det ikke gjør det? Det er et ganske stort ansvar hos Sjøfartsdirektoratet i forhold til å sørge for at det forskriftsmessig er i orden.

Statsråd Ansgar Gabrielsen: Det hersker ingen tvil om at Sjøfartsdirektoratet har et betydelig ansvar. Det fremgår for så vidt klart av Riksadvokatens rapport.

Det som etter mitt skjønn er det helt vesentlige i denne saken, er på en måte hvorvidt en skal dele det ansvaret som alltid har tilligget den som eier, bygger og drifter disse skipene. Jeg tror det vil være veldig skadelig lik-som å kunne legge opp til en politikk som skulle pulverisere dette ansvaret. Det må aldri herske noen tvil om at selv om det er slik at det offentlige har laget et kontrollorgan på de fleste samfunnsområder, så påhviler ansvaret hele tiden dem som drifter, jf. noe så hverdagslig som kanskje det å ha egen bil. Selv om vi har hatt EU-kontroller og Biltilsynet har sett på det, så er det til enhver tid den som setter seg i bilen som fører, som har ansvaret. Jeg vil anlegge det samme prinsippet i forhold til dette. Vi har straffebestemmelser som kan anvendes i den grad det utvises grov uaktsomhet, men at en kontrollør overser et eller annet i en konkret sak, må ikke frita reder og kaptein for det selvsagte ansvaret de har og alltid har hatt.

Aud Gaundal (A): Jeg kan være enig med ministeren i det. Men igjen litt i forhold til det som var Riksadvokatens påpeking, nemlig at vi ikke hadde et lovverk som var godt nok. Mener ministeren at det er godt nok det som er i dag, og at det derfor ikke er nødvendig med en utredning i tråd med det som ligger i spørsmålet mitt, og som er i tråd med det Riksadvokaten sier?

Statsråd Ansgar Gabrielsen: Som representanten vet, er det ikke så mange dagene siden denne rapporten kom. Vi er selvfølgelig ikke ferdig med fingjennomgangen av den, og spørsmålet om vi skal gjøre noen oppfølgingsiltak. Det jeg gav uttrykk for i mitt første svar, var på en måte hovedsvaret knyttet til hvor ansvaret ligger, og at det må det ikke herske noen tvil om.

Så vil vi selvfølgelig gå inn i denne saken og se på om det er noen påpeking fra Riksadvokaten knyttet til denne saken, men som er av en mer generell art, og om det ville være naturlig for departementet og Sjøfartsdirektoratet å ta et initiativ til en eventuell justering av lovverket. Det må jeg få lov til å komme tilbake til. Men hovedsporet her ligger helt fast.

S p ø r s m å l 1 8

Thore A. Nistad (FrP): «Jotunheimen og Valdresruten Bilselskap AS har liggende en ti år gammel søknad om forlengelse av ekspressbussløyve Bergen–Lillehammer, slik at den går om Gjøvik til Elverum istedenfor Lillehammer.

Vil statsråden medvirke til at denne søknaden nå kan få en positiv sluttbehandling?»

Statsråd Torild Skogsholm: Jotunheimen og Valdresruten Bilselskap AS søkte 28. februar 1996 om en traséendring for den eksisterende ruten Bergen–Lillehammer, slik at ruten skulle gå via Gjøvik til Elverum i stedet for til Lillehammer. Søknader om løyve og endrin-

ger i løyve for fylkeskryssende bussruter avgjøres av Samferdselsdepartementet. Før avgjørelse i disse sakene tas, forberedes de av en av de berørte fylkeskommunene.

I og med at den endringen som det ble søkt om i denne aktuelle saken, mest berører Oppland fylke, ble det etter avtale mellom berørte myndigheter bestemt at Oppland fylkeskommune skulle forberede saken.

Ruteselskapet Norgesbuss Mjøsa, som har løyve på ruter rundt Mjøsa, søkte omtrent samtidig med Jotunheimen og Valdresruten Bilselskap AS om løyve på rute fra Elverum/Hamar om Fagernes til Gol og kobling til Bergensbanen. Oppland fylkeskommune hadde flere møter med selskapene for å få en felles ruteløsning uten å oppnå endelig avklaring. Sammen med Hedmark fylkeskommune har det også vært arbeidet sammen med selskapene for å få et best mulig tilbud for de reisende innen og til fra dette området.

Departementet vil nå i samråd med de berørte klarlegge om søknaden fra 1996 fortsatt er aktuell. Dersom selskapet ønsker å opprettholde søknaden om traséendringen, vil jeg sørge for at den blir sluttbehandlet innen kort tid.

Thore Aksel Nistad (FrP): Jeg er glad for at statsråden vil ta en hurtig avgjørelse på det, for det har faktisk pågått nå i ganske mange år. Dette er en reell søknad, som har versert i mediene gjennom lengre tid, og det er vel ikke bare under behandlingen i Oppland fylkeskommune, for Elverum ligger jo i Hedmark, og det er vel her en egentlig har spent bein under det. Ruten Øst–Vestekspressen er den viktigste, kanskje den eneste forbindelsen som det indre Østlandet har til Bergen og Sogn.

Det er også viktig for Valdres nå å få knyttet seg til Flybusssekspressen som går fra Gjøvik til Gardermoen med to timers mellomrom. Det er vel en av grunnene til at dette selskapet nå vil knytte seg til Gjøvik, istedenfor å kjøre over åsen hvor det ikke bor folk, til Lillehammer, og at de vil knytte seg til Hamar, som er en viktig by, og til Elverum, som har en stor militærforlegning. Det er viktig at denne (presidenten klubber) ... – Der var den.

Vil statsråden sørge for at dette får en hurtig – og ikke så sen – behandling, uansett om det er Hedmarks eller Opplands fylkeskommune som står i veien?

Statsråd Torild Skogsholm: Hvis det er slik at det fortsatt foreligger en søknad, skal jeg gjøre mitt for at vi får en rask behandling av den.

Thore Aksel Nistad (FrP): Jeg har et oppfølgings-spørsmål.

Det er litt betenkelig at det skal så mye byråkrati til bare for å foreta en enkel traséomlegging, for dette er jo ikke en søknad om en ny konsesjon, om en helt ny rute. Dette er en rute som går i dag, og det er bare spørsmål om å skifte ut en by med en annen by. Vil statsråden sørge for at det skal være mer opp til selskapene selv å gjøre ruteendringer, istedenfor at man skal gå veien om et voldsomt byråkrati, som skal behandle endringene i årevis?

Statsråd Torild Skogsholm: Det er nettopp i slike spørsmål at det er viktig at de berørte fylkeskommunene trekkes inn, ikke for å skape byråkrati, men rett og slett for å finne de beste løsningene for dem som har behov for denne transporten.

S p ø r s m å l 1 9

Christopher Stensaker (FrP): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Hastigheten på mange veier settes nå ned på en vilkårlig måte etter det lokale veikontors forgodtbefinnende. Den moderne motorveien i klasse B på E6 mellom Trondheim og Værnes flyplass med 90 km/t, er redusert til vanlig vei med 80 km/t. I Nasjonal transportplan 2002–2011 er det presisert at fartsgrensen kan settes ned på særlig ulykkesbelastede strekninger, dette er ikke tilfellet på nevnte strekning.

Hva vil statsråden gjøre for å få til ett regelverk slik at det blir en lik tolkning over hele landet?»

Statsråd Torild Skogsholm: Fartsgrensesystemet i Norge og bakgrunnen for endringene i dette er omtalt i Nasjonal transportplan 2002–2011, som ble behandlet av Stortinget 15. februar i år. Det legges til grunn et fartsgrensesystem hvor det søkes å redusere farten på strekninger der det er registrert alvorlige personskadeulykker. Dette medfører i høyere grad å benytte 70 km/t som særskilt fartsgrense gjennom tettbygde strøk og å skille ned fra 90 km/t til 80 km/t på enkelte strekninger. Den generelle fartsgrensen skal imidlertid fortsatt være 80 km/t utenfor tettbygde strøk og 50 km/t innenfor tettbygde strøk. Samferdselskomiteens flertall sluttet seg til de retningslinjene som fremgår av transportplanen, jf. Innst. S. nr. 119 for 2000–2001.

Etter en omfattende høring vedtok Vegdirektoratet så i juli i år nye kriterier for fartsgrenser på tofelts veger utenfor tettbygde strøk. Det ble samtidig innført en prøveordning med 100 km/t på noen motorvegstrekninger med minst fire felt, høy standard og lav ulykkesfrekvens.

Vegdirektoratets nye kriterier gjelder over hele landet og bygger på at fartsgrensene skal settes ned på strekninger med mange og alvorlige ulykker. Selv om kriteriene gir noe åpning for lokale vurderinger med tanke på nylig utførte eller forestående større trafikksikkerhetstiltak på strekningene, skal de sikre en mest mulig lik praktisering av fartsgrensesystemet.

Nedsettelse fra 90 km/t til 80 km/t blir vedtatt av Vegdirektoratet etter forslag fra vegkontorene, i samsvar med de vedtatte kriteriene.

Dessverre er en del av våre høyt trafikkerte vegstrekninger med to eller tre felt og uten midtdeler ulykkesbelastet selv om vegstrekningen for trafikantene kan synes å være relativt god. E6 mellom Trondheim og Værnes er en slik strekning.

De siste fem årene har det skjedd 56 personskadeulykker på strekningen. I disse ulykkene ble 3 personer drept, 4 ble meget alvorlig skadet, 17 ble alvorlig skadet og 66 ble lett skadet. Det er også et vesentlig moment at strek-

ningen har flere lange tunneler med tovegstrafikk. I de nye fartsgrensekriteriene er det for å øke tunnelsikkerheten lagt til grunn at lange vegtunneler ikke skal ha høyere fartsgrense enn 80 km/t.

Christopher Stensaker (FrP): Jeg takker statsråden for svaret.

At motorveier nå omgjøres til vanlige veier mange steder i landet, og at fartsgrensene settes ned på stadig flere veier, fører til at bilistene mister all respekt for veiskiltingen. Man ser også veier skiltet med 80 km/t der det er umulig å holde denne farten uten å kjøre av veien. Dette vil skape farlige situasjoner som ikke er i tråd med null-visjonen. I stedet for at sikkerheten bedres med bredere veier og midtdeler, går man med ryggen inn i fremtiden og skilter ned. Vil statsråden bidra til at skiltingen blir i samsvar med veiens beskaffenhet?

Statsråd Torild Skogsholm: Det som er hensikten med skilting av fartsgrenser, er nettopp at førerne skal holde seg til de fartsgrensene som er satt.

Det som er lagt til grunn når det gjelder å senke fartsgrensene, er målet om å oppnå et redusert antall ulykker. Det man ser av undersøkelsene som er gjort på dette, er at alvorlige skader reduseres når farten settes ned. Nå er det også gjort undersøkelser på om farten faktisk settes ned etter at man har skiltet om, og man ser at i gjennomsnitt reduseres farten.

Christopher Stensaker (FrP): Jeg takker igjen statsråden for svaret, og håper at en større del av det bilistene betaler inn hvert år, vil gå til å forbedre veinettet, og ikke motsatt.

Stortingets intensjon med å tillate at fartsgrensen kan settes ned på enkelte særlig utsatte, ulykkesbelastede strekninger, var å hindre ulykker, og skiltene burde vært ledsaget av et underskilt i stedet for at en får en generell nedsettelse av fartsgrensene etter lokalt forgodtbefinnende.

S p ø r s m å l 2 0

Svein Roald Hansen (A): Jeg skal få stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Langs Solliveien i Fredrikstad utsettes beboerne for en urimelig støybelastning fordi en del av tungtrafikken ikke overholder fartsgrensen på 50 km/t. Det enkleste, raskeste og rimeligste fartsdempende og derved støydempende tiltaket vil være å benytte fotoboks.

Vil statsråden se på retningslinjene for bruk av automatisk trafikkontroll (ATK), slik at fotobokser også kan benyttes i et slikt tilfelle, og uten at det må inntreffe mange ulykker, slik retningslinjene nå forutsetter?»

Statsråd Torild Skogsholm: Det er riktig som representanten Svein Roald Hansen påpeker, at automatisk trafikkontroll, ATK, først og fremst anvendes som et trafikksikkerhetstiltak på strekninger hvor det er registrert et trafikkulykkesproblem. Det er enighet mellom politi-

og vegmyndigheter om at dette automatiske trafikkontrollsystemet skal brukes som et trafikksikkerhetstiltak, og ikke som et alternativ til ordinær trafikkovertvåking for å kontrollere fart. På dette grunnlag er det også åpnet for at ATK kan brukes i fartsdempende øyemed der politiet av ulike grunner vanskelig kan foreta vanlig farts- overvåking, f.eks. i tunneler.

ATK er et tiltak med høy samfunnsøkonomisk nytte, og har en betydelig farts- og ulykkesreducerende effekt når det benyttes på de strekninger som oppfyller de kriterier som er fastsatt. Jeg vil derfor prioritere bruken av dette tiltaket på strekninger med behov for ulykkesreducerende tiltak.

Dersom hovedproblemet er støy som følge av høy fart, er det imidlertid andre tiltak som kan være mer egnet, f.eks. støyskjerming, fartsreduksjon med bygging av humper, etc. På strekninger hvor det er både trafikksikkerhetsproblem og støyproblem knyttet til fart, kan bruk av ATK være et egnet tiltak.

Solliveien, eller Rv 112, som går fra Sollikrysset på E6 ned til Rolvsøysund bru, har en årsgjennsnittlig trafikk på ca. 3 700 og en tungtrafikkandel som varierer mellom 12 og 14 pst. Strekingen er ikke ulykkesbelastet. Gjennomsnittlig kjørefart ligger noe i overkant av 50 km/t, som er lovlig kjørefart på strekingen, og om lag 15 pst. av trafikantene har en kjørefart rundt 60 km/t eller høyere.

En del av boligene på strekingen har et innendørs støynivå som overskrider tiltaksgrensene i forurensningslovens forskrift om grenseverdier for lokal luftforurensning og støy. For disse boligene vil det bli gjennomført fasadetiltak, slik at kravene i grenseverdiforskriften oppfylles.

Svein Roald Hansen (A): Jeg er litt usikker på hvordan jeg skal forstå svaret. Jeg føler at det her kan ligge en liten åpning, men at man peker på andre tiltak som mer naturlige.

Jeg skal medgi at dette er et spesielt tilfelle. Det er en kort strekning. Men det spesielle er også at det blir en akselerasjonsbane, særlig for tungtrafikken, fordi veien er rett og man skal opp i 70 og senere 80 km/t lenger framme. Det er dette som skaper det spesielle støyproblemet, særlig om morgenen. Én ting er at man kan gjøre tiltak innendørs, men det er også et problem utendørs for beboerne sommerstid.

Jeg håper statsråden er villig til å se på om man ikke kan benytte et slikt tiltak, som vil være rimeligst, raskest og mest effektivt. Det vil jo være en liten skjerv til Regjeringens målsetting om å lage «Et enklere Norge».

Statsråd Torild Skogsholm: Det er viktig for hele sektoren at vi finner de beste og mest effektive løsningene.

Når det gjelder støy, er det viktig å se på hvilke tiltak som imøtekommer de behovene som er, og innenfor de rammene som finnes. Vi vil fortsatt, både i dette spesielle tilfellet og generelt, jobbe med å finne gode tiltak som kan løse støyproblemene.

Svein Roald Hansen (A): Med mindre statsråden legger fram en tilleggsproposisjon på fredag som gir ganske spenstige rammer økonomisk, er jeg ikke i tvil om at det rimeligste og raskeste i dette tilfellet vil være å benytte fotoboks. Det er et tiltak som kan reverseres den dagen man kan sette i verk større tiltak, som en omlegging av veien eller eventuelt innføring av støyskjerm.

Jeg håper at hvis beboerne tar dette opp lokalt, vil Vegvesenet vurdere å gjøre et forsøk her uten at man skal være redd for at det blir fotobokser over det ganske land.

Statsråd Torild Skogsholm: Jeg tar imot alle gode ideer om hvordan slike utfordringer kan løses, så jeg skal ta med meg de innspill jeg har fått.

Det vil nok fortsatt være slik at automatisk trafikkontroll vil være knyttet til trafikksikkerhet, men i den grad det i en kombinasjon også kan løse andre utfordringer, slik som støy, finner jeg det helt naturlig at det blir vurdert. Og vi må vurdere de mulighetene vi har.

Presidenten: Vi går så tilbake til spørsmål 2.

S p ø r s m å l 2

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Jeg vil gjerne stille et spørsmål til utenriksministeren:

«Luigino Longo sitter fengslet i Göteborg. Hans norske familie har tross flere henvendelser til norske myndigheter ikke fått noen assistanse fordi Longo er italiensk statsborger.

Anser ikke utenriksministeren at Norge har et særlig ansvar for mennesker som har vært bosatt lenge i vårt land, og vil utenriksministeren se positivt på en henvendelse fra Longos familie om hjelp til å ta initiativ overfor svenske myndigheter for å få forbedret soningsforholdene hans?»

Utenriksminister Jan Petersen: La meg først få si at det har vært kontakt mellom Luigino Longos norske familie og Utenriksdepartementet. Det var nylig et møte hvor det ble uttrykt forståelse for hvilke begrensninger norske myndigheter har i lys av Longos italienske statsborgerskap. På møtet ble det for øvrig ikke fremlagt noen anmodning om et formelt norsk initiativ overfor svenske myndigheter.

I henhold til utenriksloven tilligger det utenriksstjenesten å ivareta norske borgeres interesser i utlandet, og ikke utenlandske borgeres. I dette tilfellet ville det være et ansvar for italienske myndigheter. Jeg har tillit til at Longos rettigheter blir ivaretatt av italienske myndigheter, representert gjennom deres ambassader henholdsvis i Stockholm og i Oslo. Jeg er ikke kjent med at Luigino Longo skal sone under spesielt vanskelige forhold i Göteborg. Soningsforholdene i svenske fengsler antar jeg tilsvarer de vi har her i Norge.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Jeg takker for svaret, selv om jeg selvfølgelig skulle ønsket meg et litt annet svar.

Vi er kjent med at Luigino Longo sliter med en alvorlig hjertesykdom, og at det derfor er vanskelig for ham å sone under de betingelsene han har i dag på politihuset i Göteborg. Han og hans advokat har ønsket at han enten må løslates eller overføres til bedre soningsforhold, slik at han kan få mulighet til å anke sin sak til svensk høyesterett.

Jeg vil gjerne spørre utenriksministeren – på tross av hans forrige svar – hvilke muligheter som finnes for norske myndigheter, om man skulle ønske det, til å ta et slikt initiativ overfor Sverige på bakgrunn av at Longo har norsk datter og norsk familie.

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg har full tillit til at italienske og svenske myndigheter finner en løsning på en sak som denne. Jeg ser ingen grunn til noe spesielt norsk initiativ overfor italienske og svenske myndigheter i denne sammenheng.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Jeg kan bare si takk for svaret.

Selv om jeg registrerer at det er veldig mange mennesker som har nære bånd til Norge, og som kanskje kommer i en situasjon der de myndigheter som normalt skal ha ansvar for dem, ikke følger dem opp, finner jeg det lite betryggende at norske myndigheter ikke er villig til å ta et slikt ansvar.

Presidenten: Spørsmål 21 er behandlet tidligere.

S p ø r s m å l 22

Fra representanten May Hansen til miljøvernministeren:

«Den fryktede lakseparasitten Gyrodactylus salaris (Gyro) er nå påvist i et oppdrettsanlegg for regnbueørret på svensk side av Enningdalselva. Det er nå stor fare for at parasitten skal smitte laksestammen i Enningdalselva.

Hva vil statsråden gjøre for å hindre at Gyro spres til laksen i Enningdalselva?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

J ø r g e n K o s m o hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Dermed er sak nr. 1 ferdigbehandlet.

S a k n r . 2

Redegjørelse av utenriksministeren om WTO-spørsmål i forkant av ministerkonferansen i Qatar

Utenriksminister Jan Petersen: Terroranslagene mot USA var ikke bare rettet mot uskyldige mennesker, men mot grunnleggende demokratiske verdier og våre åpne økonomier.

I tiden etter 11. september har vi stått overfor en situasjon preget av økonomiske tilbakeslag og redusert handel.

Vi må imidlertid ikke la terroristene få vinne frem. Vi må stå sammen for å slå tilbake frykten og motgangen. Vi må stå sammen for å opprettholde håpet om en bedre fremtid for alle. Vi må stå sammen for å legge forholdene til rette for ny økonomisk vekst og fremgang i alle land – ikke minst i utviklingslandene.

Derfor trenger vi styrket internasjonalt samarbeid og mer rettferdige rammebetingelser for internasjonal handel. Derfor trenger vi å støtte aktivt opp om Verdens Handelsorganisasjon. Derfor trenger vi en vellykket ministerkonferanse i Qatar.

Samarbeidsregjeringen vil føre en økonomisk politikk der hovedmålene er arbeid til alle, videreutvikling av det norske velferdssamfunnet, rettferdig fordeling og en bærekraftig utvikling. Et sterkt og konkurransedyktig næringsliv er en forutsetning for å nå disse målene.

Norges økonomi er godt tilpasset globale rammevilkår, men den er også liten og åpen – og dermed sårbar. Vi trenger et sterkt globalt regelverk som kan gi oss størst mulig forutsigbarhet og bidra til at vårt næringsliv skal få bedre markedsadgang og likeverdige rammebetingelser på verdensmarkedet. Det er derfor i vår klare egeninteresse å styrke og videreutvikle det multilaterale handelsregelverket gjennom en ny og bred forhandlingsrunde i WTO.

Den 9. november samles regjeringsmedlemmer fra WTOs 142 medlemsland i Qatar for å ta stilling til rammen for nye forhandlinger i Verdens Handelsorganisasjon.

Redegjørelsen som ble gitt i Stortinget 1. juni i år om forberedelsene til WTO-konferansen i Qatar, og den påfølgende debatt, viste at det er bred oppslutning i Stortinget om norske posisjoner.

Samarbeidsregjeringen vil bygge videre på denne enigheten. Vi vil være en konstruktiv medspiller i den videre utviklingen av regelverket for internasjonal handel. Vi vil arbeide for bedre markedsadgang for norske eksportnæringer, og sikre et godt, variert og rimelig vare- og tjenestetilbud til norske forbrukere. Vi vil arbeide for å bevare et nasjonalt handlingsrom til å føre en landbrukspolitikk i samsvar med våre behov. Vi vil fremme hensynet til miljø i internasjonal handel. Og ikke minst vil vi arbeide for at utviklingslandenes interesser må ivaretas.

Etter sommerferien har WTOs medlemsland ført intensive konsultasjoner om utformingen av en slutterklæring fra ministerkonferansen i Qatar. Formannen i WTOs hovedråd la 27. oktober frem et revidert utkast til erklæring som nå er oversendt til ministerkonferansen og vil danne basis for drøftelsene i Qatar. Ministererklæringen fra Qatar vil være svært viktig, da den vil danne det konkrete rammeverket for de videre forhandlinger.

Fra norsk side mener vi utkastet utgjør et godt utgangspunkt. Ikke minst imøtekommer det hensynet til en rekke viktige norske eksportnæringer, bl.a. knyttet til forhandlinger om markedsadgang for industrivarer og tje-

nester. På enkelte andre punkter kunne vi imidlertid ha ønsket formuleringer mer i tråd med våre nasjonale synspunkter.

Jeg vil i det følgende kort gjennomgå ti viktige forhandlingsområder – sett i lys av norske synspunkter og vurderinger.

For det første: Forhandlinger om markedsadgang for industriprodukter, inklusive fisk og fiskevarer, er et tradisjonelt forhandlingstema i WTO. Dette tema ivaretas på en tilfredsstillende måte i utkastet til forhandlingsmandat. Utnytting og foredling av fisk og marine ressurser er grunnlaget for en betydelig del av norsk utenriks-handel, og er blant de viktigste bidrag til sysselsetting og bosetting i distriktene. Samtidig er det et betydelig potensial for å videreutvikle denne næringen ytterligere. Bedre markedsadgang for et bredt spekter av våre eksportprodukter vil være en høyt prioritert oppgave for Norge i forhandlingene.

For det andre: Kravet fra utviklingslandene om forbedret markedsadgang. Særskilte tiltak drøftes for å hjelpe særlig de minst utviklede land – de såkalte MUL-land – som i liten grad har maktet å høste fordeler av et mer åpent internasjonalt marked. Norges beslutning tidligere i år – på linje bl.a. med EU – om å gi toll- og kvotefri import på alle produkter, unntatt våpen, fra de minst utviklede landene er et viktig skritt i riktig retning.

For det tredje har det – som en oppfølging av Uruguay-runden for syv år siden – fra 1. januar i fjor foregått forhandlinger om handel med tjenester. Tjenestesektoren har stor betydning for norsk økonomi og står for en betydelig del av veksten i norsk eksport. Tjenesteforhandlingene vil også bli en viktig del av en ny bred forhandlingsrunde. Regjeringens siktemål er å bidra til bedre markedsadgang for norsk tjenesteeksport på viktige områder, som bl.a. skipsfartstjenester, offshoretjenester, tele- og IT-tjenester og energirelaterte tjenester. Under forhandlingene vil vi arbeide aktivt for å fremme våre offensive interesser på disse områder.

Det er slått fast i WTOs tjenesteavtale at medlemslandene selv skal bestemme hvilke forpliktelser de vil påta seg. Utkastet til ministererklæring bekrefter retten til å foreta reguleringer for å tilgodese nasjonale politiske målsettinger, f.eks. innenfor miljø, utdanning, kultur og helse. Vi vil gå inn for at denne retten ikke svekkes.

For det fjerde: Landbruksforhandlingene. Disse har, som tjenesteforhandlingene, pågått siden i fjor, basert på et mandat som er nedfelt i landbruksavtalens artikkel 20. I forbindelse med en ny forhandlingsrunde ønsker landbrukseksporterende land – inklusive en rekke utviklingsland – et nytt mandat med sterkere forpliktelser til både økt markedsadgang og reduksjoner i såkalt intern støtte og eksportstøtte i de industrialiserte land.

Den såkalte «Cairns-gruppen», som utgjøres av i alt 18 industri- og utviklingsland, stiller omfattende krav til ytterligere liberalisering, og ønsker at handelen med landbruksprodukter skal reguleres på samme måte som handelen med industrivarer. En rekke andre utviklingsland og USA støtter langt på vei denne gruppens krav, og setter bedre markedsadgang, reduksjon av eksportstøtte

og nedbygging av interne støtteordninger til landbruket blant sine hovedkrav i de kommende forhandlingene.

På norsk side legger vi til grunn at det fortsatt er behov for en egen landbruksavtale i WTO, som gir medlemslandene tilstrekkelig handlingsrom til å føre en aktiv landbrukspolitikk som gir grunnlag for et desentralisert landbruk med variert bruksstruktur i tråd med våre behov. Det må være mulig å opprettholde en landbrukssektor under vanskelige klimatiske forhold og ivareta såkalte ikke-handelsmessige hensyn, slik som distriktshensyn, matvaresikkerhet, vern av kulturlandskap og hensyn til det biologiske mangfold. I WTO er det særlig Japan, Korea, Sveits og EU som deler Norges synspunkter, og det har vært et nært samarbeid med disse landene i forberedelsene til ministerkonferansen. Vi tar sikte på å videreføre dette samarbeidet i Qatar, hvor vi bl.a. vil være med på å arrangere en egen tilstøtende ministerkonferanse om ikke-handelsmessige hensyn, der et bredt utvalg av utviklingsland og industrialiserte land er invitert.

På norsk side mener vi at erklæringen fra Qatar i størst mulig utstrekning bør bygge på det nåværende mandat for landbruksforhandlingene. Det tekstutkast som er fremlagt av hovedrådsformannen, går lenger enn den nevnte artikkel 20 i landbruksavtalen, men søker også å balansere de ulike interessene. Utkastet går imidlertid ikke like langt som det forslaget som lå på bordet ved avslutningen av ministerkonferansen i Seattle. Vi bør imidlertid i samarbeid med andre land med tilsvarende interesser arbeide aktivt for om mulig å oppnå en bedre balanse på dette punktet i ministererklæringen.

For det femte vil Regjeringen gå inn for en innstramning av regelverket for å begrense bruken av antidumpingtiltak. Norsk fiskerinæring er ved gjentatte anledninger blitt urettmessig utsatt for bruk av konkurransevridende mekanismer, slik som utjevnings- og antidumpingtiltak. Et bedre og klarere regelverk for bruken av antidumpingtiltak vil derfor klart være i vår interesse.

En rekke utviklingsland, med Chile og Brasil i spissen, samt land som Japan, Korea og Norge krever forhandlinger om større disiplin med hensyn til anvendelse av antidumpingreglene. På motsatt side står USA relativt alene om å være skeptisk til endringer, og foreslår en tilnærming i to trinn – først en analyse og deretter eventuelt forhandlinger på enkelte punkter. På norsk side vil vi arbeide for en så forpliktende tekst som mulig.

For det sjette vil Regjeringen arbeide for at hensynet til miljø og bærekraftig utvikling innarbeides i alle relevante WTO-forhandlinger. Hensynet til miljø og bærekraftig utvikling bør være et bærende prinsipp i en ny forhandlingsrunde. I utkastet til ministererklæring er dette langt på vei ivare tatt, men kunne nok vært understreket enda klarere. Videre er det viktig at WTOs arbeid med spørsmål om handel, miljø og utvikling koordineres, og at dette reflekteres i ministererklæringen.

De fleste utviklingslandene er fortsatt skeptiske til å innlemme miljø som eget forhandlingstema i WTO, ut fra en frykt for at miljøhensyn skal bli brukt som begrunnelse for å utestenge deres varer fra de industrialiserte lands markeder.

I utkastet til ministererklæring foreslås det at medlemslandene frem til neste ministermøte skal vurdere behov for avklaring av forholdet mellom WTO og internasjonale miljøavtaler og virkningene av miljøtiltak på markedsadgang.

For øvrig foreslås det at medlemslandene vurderer miljøsider ved avtalen om immaterielle rettigheter, merkeordningenes betydning og hvilke fordeler økt handelsliberalisering vil ha for miljø og utvikling. Fra norsk side støtter vi en slik tilnærming. Vi mener det er viktig at disse spørsmålene drøftes i WTO, og at det vil være en fordel om man fikk avklart om det er nødvendig å igangsette nye forhandlinger på disse områdene. Det samme gjelder forslag om en nærmere avklaring av WTOs regelverk i forhold til føre var-prinsippet.

For det sjuende vil vi fra norsk side gå inn for at det utvikles multilaterale regler for investeringer og konkurranse. Disse saksområdene bør inngå i en ny forhandlingsrunde.

Et regelverk for investeringer må sikre både vertslandets rett til å regulere og samtidig utenlandske bedrifters behov for forutsigbare og ikke-diskriminerende rammebetingelser. Et multilateralt regelverk for konkurranse vil også bidra til økt samarbeid mellom nasjonale konkurransemyndigheter og til at nedbygging av handelshindre ikke blir undergravet av monopol- eller kartellvirksomhet. For øvrig må forhandlingene på disse områdene ta særlig hensyn til utviklingslandenes behov og interesser.

Det har vært motstand fra mange utviklingsland mot å starte forhandlinger om multilaterale investerings- og konkurranseregelverk. Det skyldes bl.a. frykten for at et internasjonalt regelverk vil hindre dem i å føre en nasjonal nærings- og utviklingspolitikk.

Det foreliggende utkast til ministererklæring presenterer en tilnærming vi bør kunne slutte oss til. Det foreslås her bl.a. at medlemslandene skal bruke tiden frem til neste ministermøte til å klargjøre hva som bør inngå i forhandlinger om et nytt regelverk for investeringer og konkurranse. I utkastet vises det bl.a. til vertslandets utviklingshensyn og myndighetenes styringsrett, samt at faglig bistand må tilbys utviklingsland for å gi dem reell forhandlingskapasitet.

For det åttende: I tilknytning til den såkalte TRIPS-avtalen, som fastsetter reglene for handel med produkter som er beskyttet gjennom bl.a. patenter, varemerker og opphavsrettigheter, tar man sikte på å utforme en egen ministererklæring om forholdet mellom patenter og folkehelse. Formålet er i hovedsak å klargjøre noen av de rettigheter som TRIPS-avtalen gir det enkelte land – særlig utviklingslandene – til å skaffe seg tilgang til rimelige patenterte legemidler. Dette vil Norge aktivt støtte.

For det niende har Norge arbeidet aktivt for å sette forholdet mellom handel og arbeidsstandarder på dagsordenen i WTO. De aller fleste medlemsland, herunder samtlige utviklingsland, motsetter seg imidlertid drøfting av arbeidsstandarder innenfor WTO av frykt for at dette vil åpne for restriktive tiltak mot land som har et lavt lønnsnivå. På grunn av denne betydelige motstanden vil Norge arbeide for at ministererklæringen skal inneholde

en konkret henvisning til arbeidsstandarder, samtidig som det understrekes at den internasjonale arbeidstakerorganisasjonen, ILO, bør ha en lederrolle på dette felt. Også andre internasjonale organisasjoner, herunder WTO, må trekkes aktivt inn i ILOs arbeid.

Sist, men ikke minst, vil Regjeringen gå inn for at utviklingslandenes særlige problemer skal gis høy prioritet i den nye forhandlingsrunden.

Et flertall av WTOs 142 medlemsland er utviklingsland. Et stort antall av disse har gitt til kjenne misnøye med at deres spesielle problemer og interesser ikke reflekteres sterkt nok i det eksisterende WTO-regelverket. Både av hensyn til utviklingslandene selv og WTOs legitimitet ser vi det som viktig at man i den kommende forhandlingsrunden bedre ivaretar utviklingslandenes interesser.

Handel er en forutsetning for økonomisk utvikling. Vår målsetting må derfor være at de fattigste landene i større grad får ta del i internasjonal handel og de positive ringvirkningene av denne. Det kan vi legge forholdene bedre til rette for gjennom bl.a. bedre markedsadgang for viktige produkter og en utforming av regelverket slik at utviklingslandenes behov blir bedre ivaretatt. Ikke minst er det viktig å øke den faglige bistanden til utviklingslandene.

Utviklingslandenes krav både når det gjelder fortolkning, gjennomføring og endringer av gjeldende avtaler, har vært diskutert siden ministerkonferansen i Seattle i 1999. En del av disse kravene vil nå etter alt å dømme bli imøtekommet på ministerkonferansen i Qatar. Resten vil måtte inngå som en integrert del av forhandlingsmandatet fra ministerkonferansen. Dette er en løsning vi fra norsk side har hilst velkommen.

Kina og Taiwan har avsluttet sine tiltredelsesforhandlinger og vil ventelig bli nye medlemmer i løpet av kort tid. Samtidig har tiltredelsesforhandlingene med Russland fått ny dynamikk. WTO blir dermed ikke bare i navnet, men også i gavnet en virkelig global handelsorganisasjon.

WTO vil bli et stadig viktigere redskap i arbeidet for å bekjempe fattigdom og fremme sosial utvikling og politisk stabilitet. Dette krever imidlertid at WTO-regelverket videreutvikles. Vi må sette WTO i stand til å møte nye utfordringer.

Vi må ha in mente at hovedmålet i Qatar ikke er å nå ferdige resultater, men å samles om en dagsorden for videre forhandlinger – en plattform for å kunne gå videre. Vi trenger å enes om en bred og omfattende forhandlingsrunde, slik at alle interesser skal kunne bli hørt og avveid.

Vi har nå et langt bedre grunnlag for å oppnå enighet i Qatar enn vi hadde i Seattle. Utkastet til ministererklæring som nå foreligger, legger til grunn et mer realistisk ambisjonsnivå og søker å ivareta medlemslandenes samlede interesser på best mulig måte.

WTO har satset mye på å gjenopprette tillit hos medlemslandene og skape et bedre samarbeid innad i organisasjonen. Ikke minst erfaringene fra Seattle-konferansen har fremskyndet dette arbeidet. Det er derfor nå gjort

endringer slik at alle land skal få innsyn i forhandlingsprosessene og en bedre anledning til å fremme nasjonale syn.

Verdenshandelen trenger i dag en vitamininnsprøytning. Vi trenger mer handel – ikke mindre. Flere land må få anledning til å delta fullt ut i den globale økonomien, samtidig som det tas særlige hensyn til de minst utviklede medlemsland.

Mye står på spill. Dersom vi ikke oppnår enighet i Qatar, risikerer vi å undergrave hele det multilaterale handelssystemet. Dette vil ikke tjene noen – aller minst utviklingslandene. Alle land – også Norge – må derfor være villige til å vise den nødvendige politiske vilje og fleksibilitet under forhandlingene i Qatar.

Presidenten: På bakgrunn av utenriksministerens redegjørelse vil det bli gitt anledning til en kort debatt, begrenset til én taler fra hver politisk gruppering i Stortinget, og til slutt får utenriksministeren 5 minutter.

Jens Stoltenberg (A): Først vil jeg takke utenriksministeren for redegjørelsen.

Tidligere utenriksminister Thorbjørn Jagland gav i Stortinget den 1. juni i år en redegjørelse for arbeiderpartiregjerings overordnede politiske mål i Norges arbeid i WTO, og jeg registrerer med glede at denne regjeringen viderefører den linje som da ble valgt, og som det var bred enighet om i Stortinget. Det betyr at selv om regjeringer skifter, så er holdningen til WTO-forhandlingene den samme. Og det henger vel også sammen med at det er de samme embetsmennene som skriver disse omfattende redegjørelsene, men ulike politikere som leser dem opp. Og noen ganger jobber embetsmennene i stortingsgruppene også!

Jeg vil kort komme inn på noen av de områdene jeg mener er viktige i forhandlingene.

Norge har sammen med andre land spesiell interesse av et internasjonalt regelverk for verdenshandelen som forplikter alle stater. WTO har utviklet seg til å bli et handelspolitisk forum for hele det globale samfunnet. Det er anslått at når Russland slutter seg til, vil over 98 pst. av verdenshandelen skje mellom WTO-land. Derfor er Verdens Handelsorganisasjon et av de viktigste organer for en videreutvikling av det internasjonale rammeverket for å møte globaliseringens utfordringer.

WTO handler derfor om en bedre organisert verden, en mer rettferdig organisert verden. Dette fordrer at utviklingslandenes spesielle behov og interesser ivaretas. Det gjelder særlig de minst utviklede landene. Det er derfor nødvendig med et sterkt, åpent og regelbasert handelssystem. Utfordringene ligger da i at fattige land gis en reell mulighet til å delta aktivt i forhandlingene, og dermed være med på videreutviklingen av et slikt handelsregelverk. Både med hensyn til markedsadgang, regelverk og overføring av kompetanse må det gjøres mer.

Målsettingen må være at utviklingslandene bedre kan ta del i og nyttiggjøre seg av det internasjonale handelssystem, for derigjennom å legge grunnlaget for økonomisk vekst og bekjempelse av fattigdom. Det avgjørende

er at vi lykkes i å få til utvikling i den fattige verden, og WTO-forhandlingene handler nettopp om dette. Arbeiderpartiregjeringen besluttet å gå inn for toll- og kvotefri import av alle produkter, unntatt våpen, fra de minst utviklede landene. Det har også fått tilslutning i Stortinget. Med det er Norge helt i forkant i forhold til å forbedre markedsadgangen for de fattigste landene i verden.

Det er litt uklart for meg hva utenriksministeren mente med at det var behov for «å oppnå en bedre balanse» på punktet i ministererklæringen om landbruksforhandlingene. For øvrig slutter vi oss helt til det som ble uttrykt, men med et forbehold om at hvis det med «bedre balanse» menes at man ønsker mer restriksjon, vil vi markere reservasjon i forhold til det.

Det andre jeg vil komme inn på, er nødvendigheten av å få til en hensiktsmessig dialog om arbeidsstandarder. Norge har i lang tid lagt stor vekt på arbeidet for menneskerettigheter, inkludert grunnleggende arbeidsstandarder. I WTO har målet fra norsk side vært å spre forståelse for at handel i større grad må baseres på hensynet til slike grunnleggende rettigheter. En rekke land, herunder alle utviklingsland, motsetter seg imidlertid utvikling av et regelverk for grunnleggende arbeidsstandarder innenfor WTO. Det er viktig at ILO, som det internasjonale ansvarlige organ for arbeidstakerrettigheter, står helt sentralt i en dialog om slike rettigheter.

Det er også viktig at WTO-samarbeidet gjenspeiler hensynet til miljø. Forholdet mellom handel og miljø er et stadig mer sentralt tema i internasjonalt samarbeid. Miljøhensyn og bærekraftig utvikling må integreres i framtidige forhandlinger.

Sist, men ikke minst: Den forrige regjeringen tok et krafttak for bekjempelse av hiv/aids. Som vi alle vet, er det et problem at i de fattigste landene, der utbredelsen av denne sykdommen er størst, er tilgangen på medisiner til en rimelig pris dårligst. Ved bekjempelse av hiv/aids-epidemien står pris og tilgjengelighet for legemidler helt sentralt. Vi må sikre oss at patentregelverket ikke står i veien for at også de fattigste landene får tilgang til legemidler på rimelige vilkår.

Det er å håpe at man på ministermøtet i Qatar blir enige om en ny, bred forhandlingsrunde. Jeg vil ønske Regjeringen lykke til i sine bestrebelser med å oppnå enighet om dette.

Oddvard Nilsen (H): La meg aller først få lov å understreke hva utenriksministeren var inne på i sin innledning, nemlig at man i disse tider, knyttet til det som skjedde i USA, må stå sammen, og det krever også at vi alle deltar i prosessen og for disse landene.

Derfor er kanskje WTO-forhandlingene denne gang i Qatar viktigere enn noensinne. Nettopp i en tid hvor den internasjonale situasjonen er slik som den er, er det viktig at vi viser at vi vil samarbeide over landegrensene, og ikke minst at dette også har implikasjoner for den usikkerheten knyttet til den internasjonale økonomi som det er viktig å ta hensyn til. Vi står faktisk foran globale utfordringer som absolutt krever globale løsninger. Verden trenger mer handel, mer samkvem – ikke mindre. Det er

viktig at alle landene nå får muligheter til å delta i den globaliserte økonomien, ikke minst for å få gjort noe med fattigdommen, med den sosiale utviklingen, og ikke minst å skape politisk stabilitet. Det er derfor viktig, som utenriksministeren var inne på, at WTOs regelverk videreutvikles, gjøres mer solid, og kanskje, ikke minst, gjøres mer rettferdig.

Norges økonomi er robust og godt tilpasset den internasjonale økonomien, men vi er en liten nasjon, og vi er sårbare. Vi trenger derfor sterkt et globalt nettverk som gjør at vi har forutsigbarhet og adgang for våre produkter på verdensmarkedet på likeverdige betingelser med alle andre. Derfor er nettopp markedsadgangen for industriprodukter, herunder fisk og fiskevarer, veldig vesentlig. Det er ikke ukjent for noen i denne sal at dette betyr veldig mye for Norge. Det er store verdier knyttet til denne næringen. Vi vet også at utviklingspotensialet er kolossalt, men selvsagt er dette avhengig av at vi møter en verden hvor vi får adgang for våre produkter. Det er derfor viktig å gi dette prioritet i forhandlingene i WTO. Samtidig er det også viktig å understreke det som utenriksministeren var inne på knyttet til antidumpingregelen, at det ikke er tvil om at norske fiskeriinteresser har blitt møtt med urettmessige restriksjoner på disse områdene. Det er viktig for Norge som nasjon at vi gjør alt vi kan og får til en så forpliktende avtale på dette området som overhodet mulig.

Når det gjelder tjenesteforhandlingene, er disse også viktige. Jeg mener å minnes at i 2000 var den totale omsetningen på tjenester for Norge 137 milliarder kr – det sier litt om beløpets størrelse. Jeg tror 71 milliarder av disse var relatert til skipsfart. Det sier hvilket enormt omfang dette har for oss, og hvor viktig det er at man også får gjort noe på disse områdene, spesielt relatert til offshore, som statsråden var inne på, IT-næringen og energirelaterte tjenester. Det er viktig at vi også på dette området kommer videre framover.

Det er kjent at mange u-land er skeptiske til å innføre miljøstandarder i verdenshandelen. Frykten er kanskje også begrunnet i redsel for at de industrialiserte land skal nytte dette regelverket til å beskytte seg selv. Men uansett er det slik at vi alle sammen lever på samme klode og at vi alle sammen er avhengige av at vi får et miljø som er bærekraftig. Derfor må det være en målsetting at vi videre i WTO-forhandlingene får tillit til at vi i fellesskap kan danne regler på dette området som gjør at vi bl.a. legger til grunn føre var-prinsippet.

Det er også et annet område, som også representanten Stoltenberg var inne på, og det gjelder TRIPS-avtalen knyttet til nettopp dette med patent og folkehelse. Jeg vet at det i Qatar legges opp til at man skal diskutere rettighetene innenfor dagens regelverk, men jeg håper endelig at man kan komme så langt at det er mulig for u-landene å få ta del og få nytte av medisiner i kampen mot aids og hiv til en pris som de er i stand til å betale. Jeg mener at man på det området bør strekke seg rimelig langt for å komme dem i møte.

Jeg merket også at utenriksministeren la vekt på dette med investeringer og konkurranse. Det som står, er at man skal videreføre dette og se hvilke rammer man kan

få. Hvert enkelt land skal drøfte dette. Det kan virke litt lite ambisiøst, men det er vel slik det er, og man får gå i den takten dette tilsier.

Over 140 land er medlemmer av WTO, og jeg tror 110 av dem er utviklingsland. Det sier også hvor viktig det er nettopp å ta hensyn til disse landene i det internasjonale samarbeidet, for å skape den nødvendige tillit og legitimitet til WTO. Lykkes man ikke på dette området, vil man heller ikke kunne lykkes i å få WTO til å bli det instrumentet som vi alle ønsker at det skal være. Jeg håper at man lykkes, og at man strekker seg langt i Qatar for å komme frem til felles løsninger om en ny forhandlingsrunde.

Morten Høglund (FrP): Jeg vil få lov til å starte der utenriksministeren avsluttet, nemlig med å signalisere behovet for å gi verdenshandelen en vitamininnsprøytning, og understreke at det denne gang står veldig mye på spill.

Verdensbanken presenterte i forrige uke en rapport som dessverre gav noen dystre spådommer for verdenshandelen. Mens veksten i u-landenes økonomi i fjor ble 5,5 pst., forventes i år en vekst på kun 2,9 pst. Dette skyldes bl.a. den situasjonen som verdensøkonomien befinner seg i etter 11. september. Rapporten fra Verdensbanken gir den klare konklusjon at bedre regler for verdenshandelen, inkludert reduksjon av hindringene for handel, vil gi økt vekst i verdensøkonomien og redusere fattigdommen i verden. Utvidet verdenshandel kan fort gi en økning i BNP på i snitt ½ pst., og innen 2015 vil det bety at ytterligere 300 millioner mennesker kan løftes ut av fattigdom i tillegg til de 600 millioner som unnslipper ved normal vekst. Forutsetningen for å få til denne veksten og hjelpe de fattigste av de fattige er bl.a. at handelen med landbruksvarer liberaliseres i et helt annet tempo og omfang enn det som det nå legges opp til.

Fremskrittspartiet vil ikke legge skjul på at vi ved denne WTO-runden hadde foretrukket at Norge valgte andre alliansepartnere relatert til landbruksvarer enn EU, Japan, Korea og Sveits. Den grupperingen vi her har blitt en del av, står for oss for en utvikling innen WTO som absolutt ikke fremmer utviklingslandenes sak. Og selv om vi på kort sikt kan argumentere med at vi kjemper for viktige nasjonale spørsmål, er det et spørsmål om ikke også Norge vil ha mye å tape på at vi ikke aksepterer en frihandelsutvikling også for landbruksvarer. Etter min mening er Norges strategi her meget kortsiktig.

Problematikken rundt landbruksvarer vedrører flere forhold, og det vil selvsagt ta tid å få gjort endringer som kan likestille landbruksvarer med øvrige varer. Men vi bør kunne ta viktige steg, og et av de viktigste tiltakene er å avskaffe eksportstøtte. Dette er noe av de mest skadelige tiltak, og det rammer alle. Noen få land benytter seg av eksportstøtte. Å holde kunstig nede og destabilisere de internasjonale markedsprisene gir lavere inntekter til landbruksprodusenter i andre eksporterende land og virker forstyrrende på den lokale landbruksproduksjonen i land som er avhengig av import av landbruksvarer. At skattepenger i relativt rike land skal brukes til å konkurrere ut varer som ofte kommer fra fattige land, er ulogisk

og sterkt hemmende for en positiv fattigdomsbekjempelse. Jeg ser ingen grunn til at eksportstøtten innen landbruket skal fortsette. Når det gjelder industriprodukter, avskaffet GATT – som det het den gang – eksportstøtten for over 40 år siden.

Selv om utenriksministeren i sin redegjørelse la stor vekt på utviklingslandenes problemer, unnlater Norge, slik vi ser det, å gripe fatt i det som kan bety aller mest for utviklingslandene og verdenshandelen samlet sett. Norges forhandlingsstrategi har i skjæringspunktet mellom landbrukets interesser og u-landenes interesser motsetninger som vi gjerne kunne vært foruten.

Et annet forhold jeg kort vil kommentere, er ønsket om å innarbeide hensynet til miljø og bærekraftig utvikling i alle relevante WTO-forhandlinger. Fremskrittspartiet stiller spørsmål ved om det er hensiktsmessig både for miljøsaken og ikke minst for handelsspørsmål å koble disse sammen. Vi har andre og kanskje mer egnete fora for å diskutere miljø og bærekraftig utvikling. Vi ser også her en fare for at rike land kan bruke miljøsaken for å innføre handelshindrende tiltak overfor land som foreløpig har mer enn nok med å kjempe for å kunne delta i verdensøkonomien. De har ikke ressurser, som f.eks. Norge, til å bedrive miljøkampen.

Avslutningsvis vil jeg for øvrig si at Fremskrittspartiet på de øvrige områder i all hovedsak stiller seg bak den strategi som Regjeringen har lagt opp til.

Ågot Valle (SV): Også jeg vil takke utenriksministeren for redegjørelsen, men jeg vil samtidig si at det er et paradoks at WTO-debatten har vært grundigere i mange frivillige organisasjoner enn den har vært her i Stortinget. Internasjonale avtaler som denne vil være avgjørende for om vi skal kunne eller ikke kunne løse fundamentale spørsmål, både globalt og nasjonalt, som utviklingen av offentlig sektor, presset på fellesskapsløsninger, årsakene til at flere blir fattige, spørsmål som miljø, matvaresuverenitet, store spørsmål som rettferdighet og demokrati.

Virkningene av denne avtalen vil gripe inn i livene til hver enkelt av oss. Men først og fremst vil avtalen ha avgjørende betydning for u-landa, om store deler av verdens befolkning skal kunne ha den samme muligheten som rike land har hatt til å løfte seg sjøl ut av fattigdom og marginalisering. Jeg har merket meg at *representanten* Petersen i juni i år var enig i at WTO-spørsmål må få en langt grundigere behandling i Stortinget. Jeg vil utfordre *utenriksminister* Petersen til å si noe om hvilke grep Regjeringa vil gjøre for å ta Stortinget med på råd.

Det var mange grunner til at forhandlingene i Seattle strandet. En av dem var at u-landa stod samlet i sin kritikk av råkjøret fra et udemokratisk WTO-system, og i sine krav til de rike landa. Blant annet ber de om at de må få samme muligheter til å utvikle egen industri og eget næringsliv som det rike land har hatt. Ikke ett land har maktet å utvikle rettferdighet og demokrati for de store befolkningsgruppene uten muligheten til å beskytte egne ressurser og interesser.

Et udemokratisk WTO-regime vil være til fordel først og fremst for de transnasjonale selskapene, men gi få

muligheter for u-landa til å ta vare på egen befolkning, dette til tross for mange fagre ord i redegjørelsen om å ta hensyn til u-landa i forhandlingene.

De 48 fattigste landa har reagert skarpt på utkastet til nye forhandlinger. De får følge av India, hvis handelsminister har reagert skarpt på utkastet og ser det som en krigserklæring. De motsetter seg en ny, bred forhandlingsrunde før konsekvensene av de gamle er evaluert. Det er stor motstand mot at nye områder, som tjenester, investeringer, intellektuell eiendom og patenter, blir lagt inn under en mer liberalisert verdenshandel. De krever matsuverenitet, dvs. muligheten til å produsere basismat lokalt til egen befolkning. De krever at Uruguayrunden skal evalueres med tanke på hvordan fordeling av rikdom har utviklet seg globalt og påvirket statenes evne til å forbedre levekårene, innbefattet muligheten til å forsyne egen befolkning med mat, før nye temaer blir tatt inn. Miljø- og solidaritetsorganisasjoner her heime er enig i dette kravet. I Qatar vil u-landa bli satt under et kolossalt press for å gi seg. Det har betydning hva Norge gjør fordi WTO bygger på konsensusprinsippet. Da er vårt spørsmål til statsråden: Hvilken side skal Norge stille seg på? SV utfordrer Norge til å lytte til u-landas innvendinger og krav om evaluering før nye temaer tas inn.

Hele WTO-systemet er grunnleggende udemokratisk ved at de viktigste forhandlingene foregår i de grønne rom, der ikke alle får være til stede. De 29 fattigste landa har ikke engang ressurser til å delta i arbeidet i Genève. Daværende utenriksminister Knut Vollebæk sa etter Seattle:

«Man kan ikke fortsette med handelsforhandlinger der 20 land deltar, mens de øvrige 120 land står på gangen».

Vårt spørsmål blir da: Hva vil Regjeringa gjøre for å oppnå mer demokratiske og inkluderende forberedelses- og beslutningsprosedyrer i WTO?

Norge presser på at handelen med fisk skal liberaliseres, og at fisk skal vurderes som en industrivare. Flere land, bl.a. EU-landa, vil kople generell markedsadgang og ressursadgang på fiskeriområdet. Dette vil ødelegge ressursgrunnet for mange fattige land og også være en trussel mot norsk fiskeriforvaltning. Norsk fiskeripolitikk har hatt målsettinger som sysselsetting, bosetting, bærekraftig ressursforvaltning og lønnsomhet. Står Regjeringa fast på de målsettinger? Anerkjener Regjeringa u-landas rett til å utvikle egen fiskeripolitikk og mulighet for å forvalte eget matfat? Eller skal det bli fritt fram for mektige selskap til å underlegge seg ressursene?

SV mener at det etter 11. september er viktig å se på om de grepa som tas, fremmer rettferdighet, bedrer menneskerettighetene og miljøet og gjør noe med fattigdommen i verden. Det vi, de rike landa, gjør, må ha legitimitet, særlig blant verdens fattigste. Verdenshandelen trenger spilleregler, men reglene må først og fremst tøyle grådige markedskrefter og baseres på interessene til vanlige folk, til de fattige og til miljøet. Det gjør ikke WTO i dag. Det kan det bare gjøre dersom WTO blir lagt under FN, og at viktige FN-avtaler blir overordnet handelsavtalene.

Marit Arnstad (Sp): Også jeg vil få lov å takke utenriksministeren for redegjørelsen.

Arbeidet i WTO har fått stadig større betydning. Det antall land som nå har sluttet seg til WTO, og den handelen som de landene til sammen representerer, gir et meget godt bilde av det. Det understrekes også av talerne her i dag hvor viktig denne saken er. Da synes nok jeg at det er en smule merkverdig at dette som er så viktig, ikke gir behov for en bredere og mer grundig diskusjon om temaet enn det vi opplever her i salen akkurat nå. Jeg synes i det hele tatt at det er ganske forstemmende det fravær vi har av grundig debatt i Stortinget omkring de samfunnsmessige virkningene av WTO for helt vitale nasjonale interesser. Og la meg i den sammenheng også minne om at den runden vi hadde 1. juni, ikke var noen bred debatt, men en redegjørelse med korte merknader, slik vi også får i dag. Vi burde hatt en grundig debatt i Stortinget omkring disse problemstillingene, fordi det som foregår i WTO nå, har og vil få så avgjørende betydning for norsk fiskeri- og landbrukspolitikk, fordi det vil påvirke vår handlefrihet når det gjelder organiseringen av offentlig sektor, velferdstilbud, kulturpolitikken, og fordi det berører helt sentrale deler av vårt forhold til utviklingsland.

Med en økende betydning er sjølsagt også kontroversene blitt større knyttet til forhandlingene i WTO. Senterpartiets mål er at et samarbeid på det handelsmessige området må bidra til en mer rettferdig internasjonal handel, med stor grad av forutsigbarhet. Problemet med WTO er fortsatt at en fokuserer frihandel så ensidig som det organisasjonen gjør. Fokuset blir «free trade» framfor «fair trade». Her ligger fortsatt det grunnleggende problemet ved hele WTO-systemet.

Jeg tror også at WTOs ensidighet i retning av liberalisering er en av grunnene til de sterke reaksjonene WTO-forhandlingene har skapt gjennom de siste årene. Med et nytt og annet utgangspunkt kunne diskusjonen om internasjonal handel ha blitt mer preget av dialog enn det vi har sett de senere årene.

Senterpartiet er av den oppfatning av vi burde ha imøtekommet de krav som er kommet fra en rekke utviklingsland om at dagens avtaler og avtaleverk blir gjennomgått og evaluert før en gikk videre med en ny forhandlingsrunde. Vi tror at det ville ha vært viktig nettopp for å bidra til en mer holdbar og konstruktiv framtidig dialog i WTO-organisasjonen.

De forhandlingene som i dag pågår, ville også tjent på å ta et bredere perspektiv. En del av signalene på landbrukssiden fra utenriksministeren var positive, og de mål utenriksministeren skisserer, bl.a. om en desentralisert jordbruksproduksjon og en variert bruksstruktur, er viktige mål. Men jeg må få lov til å minne ministeren om at det betinger at en rekke virkemidler og tiltak blir opprettholdt, ikke minst at en opprettholder importvernet fullt ut.

Når det gjelder fiskerispørsmål, mener Senterpartiet at det er vesentlig ikke bare å fokusere på markedsadgang, men også å sikre den framtidige retten til nasjonal forvaltning av ressursene. Å ensidig vurdere fisk som en industrivare kan gjøre oss sårbare i forhold til rådigheten over egne ressurser. Det perspektivet savnes helt i den smule debatt som foregår omkring WTO. Vi må knytte våre posisjoner til fiskeripolitikken også opp mot de vik-

tige tradisjonene vi har om en deltakereid fiskeflåte gjennom deltakerloven og råfiskloven.

Senterpartiet har forståelse for den skepsis som utviklingslandene har vist i forhold til forhandlingene i WTO om investeringer og konkurranseregler. Vi anser det som viktig at særlig land som er i en oppbyggingsfase av sin økonomi, må få muligheten til å kunne føre en nasjonal næringspolitikk. Og vi mener også at det må sikres at en innenfor tjenesteavtalen kan sikre organiseringen av en offentlig sektor og egne velferdstjenester.

Et annet område som også er svært viktig, gjelder TRIPS-avtalen. Der har jeg lyst til å være nokså bastant og si at det ikke er tilstrekkelig at utviklingsland i hovedsak kan sikre seg tilgang til rimelige patenterte medisiner. Det må ligge en helt ubetinget rett for ethvert land til å sikre livsviktige medisiner og til å ivareta hensynet til innbyggernes helse. Her at kan WTO svikte om de ikke imøtekommer det ubetingede kravet som er kommet fra en del utviklingsland.

Senterpartiet ser dessverre ikke den redegjørelsen som holdes i dag, som en tilstrekkelig gjennomgang av en så viktig sak som Norges forhold til WTO er. Vi mener at denne saken berører helt vitale nasjonale interesser, og burde ha vært debattert på en helt annen og mer grundig måte enn det vi gis anledning til i Stortinget i dag, og enn det vi har vært vitne til gjennom de få innlegg som vi har fått presentert.

Jon Lilletun (KrF): Det er rett som fleire her har sagt, at ei sak som dette fortener ein brei og grundig debatt. Men eg synest nok at det er viktig å sjå på den situasjonen vi er i, at vi har hatt eit val, at vi har hatt eit regjeringsskifte, og at vi no har fått ei utgreiing før møtet i Qatar som var svært viktig, og som gjev anledning til respons. I den situasjonen vi var, med full tilslutning frå dei parlamentariske leiarane og Presidentskapet for den modellen som var lagd, synest eg på ein måte det vert litt urimeleg å kritisere dagens utgreiing og det som har skjedd, for at ein ikkje får tid nok. Men eg er einig med representantane Arnstad og Valle som har sagt at vi bør ta desse sakene grundigare, og det vil det òg verte anledning til seinare.

Men eg synest at utanriksministeren på ein brei og svært god måte utgreidde det som ligg føre som Noregs disposisjonar. Bakgrunnen er jo samanbrotet i Seattle og dåverande utanriksminister Knut Vollebæks utgreiing den 20. desember 1999, der han analyserte samanbrotet og kva for veg vi måtte gå vidare. Og det var brei tilslutning til den vegen som han skisserte at Noreg skulle gå. Så fekk vi utgreiinga frå utanriksminister Jagland i juni, og eg vil sitere hovudpunkta frå den utgreiinga, som no på ein god måte vert førte vidare:

«For det første støtter vi arbeidet med å gjøre dagens kjøregregler mer rettferdige og forutsigbare. Vi må unngå at Norge og andre små land utsettes for vilkårlighet og ensidige tiltak, slik som proteksjonisme og antidumpingtiltak.

For det andre ønsker vi at handelssystemet fortsatt skal sikre et stadig bedre og mer variert vare- og tjenestetilbud til gunstige priser for forbrukerne.

For det tredje er vi opptatt av å sikre en bedre markedsadgang for norsk eksport. Dette gjelder varer som fisk, industri- og høyteknologiprodukter, og innenfor viktige tjenesteområder som skipsfart, offshore, energi, ingeniørfag, miljøtjenester, telekommunikasjoner og IT.

For det fjerde legger vi vekt på å bevare nasjonal handlefrihet til å utforme offentlig sektor slik vi ønsker, og å føre en aktiv landbrukspolitik.

For det femte er vi opptatt av at WTO-samarbeidet må gjenspeile hensynet til miljøet. Vi vil gå inn for at WTOs målsetting om bærekraftig utvikling reflekteres i mandatet for de nye forhandlingene.

Sist, men ikke minst er vi opptatt av at det må gjøres mer for å ivareta utviklingslandenes legitime interesser, både med hensyn til markedsadgang, regelverk og overføring av kompetanse. Målsettingen må være at utviklingsland bedre kan dra nytte av det internasjonale handelssystemet, og slik få til større økonomisk vekst og fattigdomsreduksjon.

Etter mitt syn har utenriksministeren på ein god måte foredla det som kom i begge dei utgreiingane. Og eg trur at sjølv om det er mange ting som kan kritiserast, og at den breie debatten er viktig, er det ingen som vil tape meir enn akkurat dei fattige og utviklingslanda om vi ikkje denne gongen kjem i mål. Det er heilt opplagt at ikkje alt vil verte bra no heller, men eg er sikker på at dei fattige vert fattigare dersom vi ikkje no når mål. Det har denne gongen – det skal vi glede oss over – vore ein mykje meir harmonisk førebuingsspross foran WTOs Qatar-møte enn det var foran Seattle-møtet. Det teiknar til at det vert mindre skarpe konfrontasjonar, men det er òg mindre skarpe føringar på ein del kontroversielle punkt. Det har vore ein god prosess her heime under førebuingane av dei norske posisjonane. Det er difor ei linje av kontinuitet som pregar utgreiingane frå Vollebæk, Jagland og i dag Petersen. Og det er grunn til å gle seg over at vi er så einige som vi er. Når det er sagt, er det heilt opplagt at den uroa vi har sett via frivillige organisasjonar, via ein del utviklingsland, skal vi ta på ramme alvor. Men i motsetnad til enkelte andre trur altså ikkje eg at det å ta dette på alvor på ein måte er å utsetje dei viktige avgjerdene i Qatar. Eg trur tvert imot at det bringar meir fattigdom.

Kristeleg Folkeparti kan heilt ut stille seg bak den utgreiinga som utanriksministeren har kome med her i dag, og ynskjer delegasjonen til lukke med arbeidet i Qatar.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at det ville vært forunderlig om det var annerledes.

Trine Skei Grande (V): Jeg vil også benytte muligheten til å takke utenriksministeren for redegjørelsen, og er egentlig glad for at det er bred enighet i denne salen om de viktige målene som ligger i forhold til WTO knyttet til miljø og rettferdighet for den tredje verden. Det er en prosess der det har vært forholdsvis bred enighet mellom partiene her i salen. Det er viktig å huske at dette ikke er en prosess som gir oss idealer over natten, men der det faktisk er viktig å ha fokus knyttet til miljø og rettferdighet for å komme dit vi ønsker.

Vi i Venstre ønsker likevel å understreke noen punkter i forhold til denne runden i WTO.

Vi er glad for at vi i Norge har det hovedfokusert man har når det gjelder utviklingslandenes behov – og særlig gjelder det de minst utviklede landene, MUL-landene – i forhold til avtalen, og vi er glad for at Sem-erklæringen også er klar med hensyn til hovedfokusert sitt på dette.

Venstre er også opptatt av at neste runde i WTO bør være en grønn runde. Miljøhensynet må bli en naturlig del av regelverket, og vi er glad for at Regjeringen ønsker å være drivkraft når det gjelder det.

Så til et punkt som ikke er nevnt i debatten tidligere: Vi i Venstre er opptatt av at det er viktig å arbeide for så stor åpenhet som mulig rundt WTO-prosessen. Det er greit å forstå at det ikke går an å ha full åpenhet rundt prosesser der det er snakk om forhandlinger, men det er viktig å tilstrebe å ha som mål full åpenhet som faktisk gjør at frivillige organisasjoner kan ha en konstruktiv deltakelse i den prosessen som pågår.

Så vil jeg også dra fram utenriksministerens punkt sju om å utvikle multilaterale regler for investering og konkurranse. Det er en viktig avtale og et viktig grep for framtida og et produkt av det globale samfunnet.

Så vil jeg, som representanten Stoltenberg, dra fram patentregler på legemidler. Kunnskapen om hiv og aids har nok økt betraktelig, i hvert fall hos folk flest, etter TV-aksjonen. Det aspektet viser med all tydelighet hvor viktige slike avtaler er for å sikre utjevning, for å sikre rettferdighet og også for å redde liv.

Det er en viktig oppgave Regjeringa her skal gå i gang med, og jeg ønsker lykke til.

Steinar Bastesen (Kp): Vi har i dag fått en redegjørelse fra utenriksministeren om de forhandlingene som skal foregå i Qatar, og jeg takker så mye for det.

Vi er i en situasjon der verdensøkonomien og handelen ser ut til å være for nedadgående, så avtaler om handel og relasjoner mellom de forskjellige nasjonene er viktig. Sånn sett kan jeg stort sett si meg fornøyd med det utenriksministeren her har tatt opp. Jeg ser at han har lagt mye vekt på dette med å sikre antidumping og få redusert de problemene som antidumping har ført til for fiskerinæringen. Fiskerinæringen er avhengig av et transportmarked og i stor grad fri handel. I de fleste tilfellene tidligere har fiskeprodukter vært en salderingspost når man har hatt internasjonale forhandlinger, og derfor er jeg glad for at det nå er satt skikkelig på dagsordenen.

Det jeg er litt mer betenkt over, er det som er sagt om multinasjonale regler for investeringer og konkurranse. Der må jeg trekke oppmerksomheten mot MAI-avtalen, som lå klar til signering i den tiden den forrige Bondevik-regjeringen var på banen. På grunn av at det – heldigvis – ble protestert i Canada og Frankrike, ble ikke den avtalen underskrevet. Den ble lagt på is etter det. Nå dukker den avtalen opp i en annen form i WTO.

Det som jeg syntes var mest bekymringsfullt med den avtalen, var retten til å kunne investere i et land etter det såkalte bestevilkårsprinsippet, som går ut på at et multina-

sjonalt selskap som investerer i et land, skal ha bedre vilkår enn nasjonale selskaper. De skal ikke kunne diskrimineres, og de skal ha unntak fra spesielle lover når det gjelder både miljø og arbeidskraft, og selvfølgelig også unntak fra en rekke andre nasjonale lover. Det var det som lå i den MAI-avtalen som heldigvis ikke ble vedtatt.

Jeg vil rette oppmerksomheten nettopp mot disse punktene hvis de kommer opp som et tema under forhandlingene i Qatar. Det som det ligger an til her når det gjelder investerings- og konkurranseavtale for multinasjonale selskaper, blir selvfølgelig ikke vedtatt. Men det er klart at det blir en forhandlingsprotokoll, og jeg ber spesielt utenriksministeren være oppmerksom på dette: Vi er en stormakt i verden når det gjelder naturressurser, og vi er en stormakt når det gjelder mat. Vi har fiskeressurser som vi kontrollerer oppe i Barentshavet, så vi kan godt kalle oss for verdens spiskammer når det gjelder visse fiskearter. Det er klart at slik som utviklingen nå er med salg av konsesjoner, nye lover som blir vedtatt i dette huset, og endringer i eierstruktur, er det ingen ting i veien for at vi om noen år har multinasjonale selskaper som går inn og overtar våre naturressurser. Og hvis man da har vedtatt og gått inn i internasjonale avtaler som overkjører nasjonale regler, er vi ute på ville veier. Det er derfor jeg ber om at man må rette søkelyset nettopp mot disse tingene når vi nå skal forhandle på nytt om en revidert MAI-avtale.

Det er ikke for ingenting at NGO-ene og utviklingslandene lager bråk, slik de gjorde i Seattle. Det er klart at de som styrer verdensøkonomien, er interessert i å tjene mer penger. Man investerer ikke for å tape penger. Det er klart de vil ha kontroll med det som er basisen for all velstand. Og den som har kontrollen med matressursene i verden, kontrollerer verdensøkonomien. Derfor retter jeg en pekefinger opp og varsler at den forhandlingsprotokollen som blir underskrevet etter møtet i Qatar, vil bli kontrollert og undersøkt. Og hvis man ikke har gjort jobben sin, skal jeg love at det blir mer bråk i Stortinget!

Presidenten: Man får vel ta tingene etter hvert!

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg er ikke et øyeblikk i tvil om at Stortinget kommer til å følge godt med i de forhandlinger som nå kommer til å skje. Men en ting av gangen.

Det som er det viktige nå, er at vi har trygg grunn under føttene når vi reiser til Qatar, fordi det nå er et tilstrekkelig klart flertall i Stortinget som stiller seg bak dette opplegget. Jeg forstår det også slik at det er et sterkt ønske om å få til et resultat. Og det er i dagens situasjon ganske avgjørende, tror jeg, at de 142 landene virkelig når frem til en plattform for videre forhandlinger. Det er jo ikke slik at man på noen måte avslutter i Qatar. Det er rett og slett et grunnlag for å komme videre som skal skapes der nede.

Nå forstår jeg veldig godt de mange som hadde ønsket seg en bredere debatt. Det vil jeg også gjerne ha i den

forstand at jeg mener at dette er en god offensiv sak. Jeg tror det er svært viktig at vi får en mer åpen verdenshandel med klare kjøregler. Jeg tror både de utviklede land og utviklingslandene er tjent med dette. Og derfor ønsker jeg meg så mange debatter jeg kan få om dette temaet, fordi dette er en god offensiv sak.

Når vi allikevel har bedt om denne formen, er det fordi forhandlingene jo kommer meget snart etter regjeringsskiftet, og dessuten bygger det denne regjeringen gjør, på det de daværende opposisjonsrepresentanter sa i Stortinget forrige gang saken var til behandling, og som var en tilslutning til det opplegget den daværende regjering hadde. Standpunktene er de samme om posisjonene har snudd seg. Det forteller at det er et bredt flertall her.

Jeg registrerer jo at det også, særlig fra SVs, men også fra Senterpartiets side, gis uttrykk for mye mer fundamental kritikk mot selve opplegget, men det sier ikke at det ikke er et klart flertall bak det opplegget som foreligger.

Jeg er helt uenig i at den tilnæringsmåten som både SV og Senterpartiet legger seg på, vil styrke så vel u-landene som verdenshandelen. Det er jeg uenig i, men det bør vi kunne henlegge til en større og mer omfattende debatt. Og det er ingen tvil om at hvis man skal forsøke å gi uttrykk for sterk u-landsinteresse samtidig som man gir uttrykk for et sterkt ønske om å beskytte norsk landbruk, så er man inne i debattmessige c-momenter som jeg tror det er litt vanskelig å få til – i hvert fall særlig elegant! Det er av de dilemmaene vi må være forberedt på en nitid gjennomdrøfting av i løpet av forhandlingene. Og Regjeringen vil være meget innstilt på å holde kontakt, ikke minst med Stortingets organer. Ofte forutsetter jo mange avveininger kjennskap til tekster, som jeg i min tidligere virksomhet som stortingsrepresentant ofte savnet, for å kunne ta et skikkelig standpunkt, så jeg forstår det behovet. Men det er klart at Regjeringen jo gjerne vil spille mot Stortinget så godt som mulig, slik at vi sammen kan dra dette lasset. Det er en del vanskelige avveininger som må foretas, ikke minst er avveininger mellom u-landsinteresser og andre interesser vanskelige. Derfor er jeg så glad for at så mange har understreket u-landsinteressene i dette. De skal Regjeringen passe meget nøye på. De gir andre resultater enn det noen tror de gir, men nettopp nytenking er nødvendig når det gjelder å inkludere u-landene i den internasjonale, den globale økonomien.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Presidenten foreslår at utenriksministerens redegjørelse om WTO-spørsmål i forkant av ministerkonferansen i Qatar vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 3

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 14.15.